

MAANKÄYTÖN OHJAUSKEINOT KYLIEN KAUPUNGISSA

Case Loviisan kaupunki

Tiivistelmä

Tekijä(t) Leikas, Timo	Julkaisun laji Opinnäytetyö, YAMK Sivumäärä 69	Valmistumisaika Kevät 2020 Liitteet 5
Työn nimi Maankäytön ohjauskeinot kylien kaupungissa Case Loviisan kaupunki		
Tutkinto Insinööri, ylempi AMK		
Tiivistelmä <p>Nykyinen Loviisan kaupunki on muodostunut kuntaliitoksella vuonna 2010. Tuolloin Loviisan maapinta-ala kasvoi noin 44 neliökilometristä noin 845 neliökilometriin. Uudessa Loviisan kaupungissa on paljon erilaisia kyläalueita. Kaupunkistrategian yksi teema on olla kylien kaupunki. Eri alueille sijoittuvien erilaisten rakennuspaikkojen tarjonnan kautta pyritään vaikuttamaan positiiviseen väestönkehitykseen.</p> <p>Tutkimuksessa selvitettiin paikkatietokyselyn avulla kyläalueiden asukkaiden näkemystä kyläalueiden rajoista, kylien rakentamispaineesta ja kylien laadullisista ominaisuuksista. Kerätty aineisto oli runsas, ja sitä analysoitiin sisällönanalyysin keinoin sekä sijaintiin sidottuna paikkatietona että pelkkänä tekstinä. Saatuja kyläalueiden rajoja verrattiin YKR-aineistoon ja vertailun perusteella määritettiin kyläalueiden rajat.</p> <p>Tulosten perusteella todettiin, että YKR-aineiston ja kuntalaisilta kerätyn pehmeän paikkatiedon perusteella voidaan määritellä Loviisan kyläalueet. Kyselyn rakentamispainetta koskevan aineiston ja viime vuosina myönnettyjen rakennuslupien perusteella voitiin arvioida karkeasti kunkin kylän rakentamispainetta ja kullekin kyläalueelle soveltuvia maankäytön ohjauskeinoja.</p>		
Asiasanat kylät, maankäytön suunnittelu, paikkatietokysely		

Abstract

Author(s) Leikas, Timo	Type of publication Master's thesis	Published Spring 2020
	Number of pages 69	Appendices 5
Title of publication Land use planning methods in a city of villages Case: city of Loviisa		
Name of Degree Master of Engineering		
Abstract <p>The new city of Loviisa was formed when the city of Loviisa consolidated with the municipalities of Pernaja, Liljendal and Ruotsinpyhtää in 2010. The land area of Loviisa increased from about 44 km² to about 845 km². There are many kinds of rural village areas in the current city of Loviisa. One of the themes of the city strategy is to be a city of villages. The city is aiming to contribute to the positive population development through providing building sites in different kinds of areas.</p> <p>The study used a map-based survey to find out where the inhabitants of the village areas feel that the boundaries of their village areas are, how they feel about the pressure of construction in the village and what kind of qualitative characteristics are related to the villages. The data collected was sufficient and it was analysed by content analysis. Content analysis was used for both spatial data and for plain text. The gathered boundaries of village areas were compared with the community structure data (YKR). Based on the comparison, boundaries of the village areas were determined.</p> <p>The results of the analysis showed that by using both YKR data and collected softGIS data, village areas can be determined. The pressure of construction and the most suitable land use planning method for each village area could be roughly assessed based on the responses gathered with the map-based survey, as well as on the building permits issued in each village area during the last eight years.</p>		
Keywords villages, land use planning, map-based survey		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	KYLIEN KAUPUNKI LOVIISA	3
2.1	Kaavoitustilanne Loviisassa	5
2.1.1	Maakuntakaava	5
2.1.2	Osayleiskaavat	7
2.1.3	Asemakaavat	8
2.2	Kulttuuriympäristöt Loviisassa	9
3	TYÖN TAVOITTEET JA RAKENNE	12
3.1	Tutkimusaiheen rajaus	13
4	TEOREETTINEN VIITEKEHYS	14
4.1	Mitä kylät ovat?	14
4.1.1	Maaseutupoliittinen kylä	15
4.1.2	Kylätutkimuksen kylät	15
4.1.3	YKR-alueet	16
4.1.4	Maarekisterin kylät	17
4.1.5	Maankäytön suunnittelijan kylä	18
4.2	Maaseututaajamien ja kyläalueiden maankäytön suunnittelun erityispiirteitä	18
4.2.1	Yleiskaavat ja osayleiskaavat	22
4.2.2	Asemakaavat	24
4.2.3	Suunnittelutarveratkaisut	25
4.2.4	Alueelliset suunnittelutarveratkaisut	26
4.2.5	Suora rakennuslupa	26
5	TUTKIMUS	27
5.1	Tutkimusmenetelmät	27
5.2	Paikkatietokysely työkaluna	28
5.3	Tutkimuksen vaiheet	29
5.4	Kyselyn rakenne	30
5.5	Kyselyn vastaajat	31
5.6	Aineiston käsittely, kyläalueiden rajaukset	33
5.7	Aineiston käsittely, muut kysymykset	36
6	TULOKSET	38
6.1	Kyläalueiden rajaukset	38
6.2	Vastaajien näkemyksiä kyläalueiden laadullisista ominaisuuksista	40

6.2.1	Positiivisia ominaisuuksia	41
6.2.2	Negatiivisia ominaisuuksia.....	41
6.2.3	Kehityskohteita	42
6.3	Vastaajien näkemykset rakentamispaineesta kyläalueella	44
7	TULOSTEN TARKASTELU	46
7.1	Rakentamispaine Loviisassa	47
7.2	Maankäytön ohjauskeinosuositukset jatkoa varten	49
7.2.1	Koskenkylänjoen laakson ja Vanhakylän laakson kylät.....	49
7.2.2	Kymijoen laaksoon sijoittuvat kylät.....	50
7.2.3	Loviisanjoen jokilaakson kylät.....	51
7.2.4	Läntisen saariston kylät	52
7.2.5	Pernajan kirkonkylän ympäristön kylät.....	54
7.2.6	Taasianjoen jokilaakson kylät	56
7.2.7	Valkon ja sen lähialueiden kylät.....	56
7.2.8	Muut	57
8	YHTEENVETO	59
8.1	Tulokset.....	60
8.2	Tulevaisuus	61
8.3	Tutkimuksen onnistuminen	62
	LÄHTEET	63
	LIITTEET	70

1 JOHDANTO

Tarkasteltavan aiheen ytimessä on kysymys, miten maankäyttöä tulisi ohjata kaupungissa, joka on ottanut teemakseen olla kylien kaupunki. Lähtökohtaisesti tässä työssä pyritään pitämään näkökulma maankäytön suunnittelussa, vaikka kyläalueiden kehittämiseen ja kehitykseen liittyy monia muitakin tekijöitä maankäytön lisäksi. Asiaa tarkastellaan ensisijaisesti asuinrakentamiseen liittyvää maankäytön ohjausta silmällä pitäen.

Tulevaisuudentutkijat ovat tutkimuksissaan laatineet erilaisia skenaarioita sekä kaupungistumisen että maaseudun kehittymisen näkökulmista. Esimerkiksi Turun yliopiston tulevaisuuden tutkimuskeskus on vuonna 2014 julkaistussa tutkimuksessaan esitellyt maaseudun kehitykselle neljä skenaariota: biotalouden onnena, siirtomaatalous, museomaaseutu ja saarekemaaseutu. Maaseudun elinvoimaisuuden tekijöinä esitellään liiketoiminta ja asuminen. (Kuhmonen & Kuhmonen 2014, 7–8.) Vakituinen asuminen keskittyy tilastojen mukaan kasvavasti kasvukeskuksiin, joista on muodostunut merkittäviä muuttovoittoalueita maaseudun alueiden jäädessä muuttotappiolle. Vakituiseen asumiseen perustuvat tilastot eivät kuitenkaan kerro kaikkea, vaan eri alueiden palveluiden kehittämisessä tulisi huomioida myös ne ihmiset, jotka asuvat alueella vain osittain. (Alasalmi ym. 2020, 12.)

Yksi näkökulma maaseudun kehitykseen ja kehittämiseen on ollut ihmisten monipaikkaisuus, jolloin perheellä tai yksilöllä on useampia kuin yksi asuinpaikka. Esimerkiksi ensisijainen asuinpaikka voi olla kaupungissa ja toissijainen asuinpaikka maaseudulla, mahdollisesti entisellä kotikylällä tai perinteisen kesäasunnon sijaintipaikalla vesistön äärellä. (Valtiovarainministeriö 2018.) Digitalisaatio ja teknologian kehitys mahdollistavat paikkariippumattoman työn lisääntymisen kautta entistä laajempaa alueellista liikkuvuutta sekä joustavuutta työn tekotapoihin, mikä vähentää työ- ja asuinpaikan välistä liikennettä (Alasalmi ym. 2020, 11).

Maaseudulla asuminen joko vakituisesti tai osittain saattaa olla kaupunkien asukkaiden näkökulmasta mielenkiintoinen ratkaisu, jolla voi olla maaseudun kannalta piristävä vaikutus. Uudet asukkaat voivat tuottaa kyläyhteisölle sen odottamaa uusiutumista, ja he voivat auttaa yhteisöä ja myös alueen yrityksiä kehittämään kyläympäristöä edelleen. Maankäytöllä on myös merkittävä rooli maaseudun kilpailukyvyyn kehittämisessä, sillä maankäytön suunnittelun vaikutukset ulottuvat asumisesta vapaa-ajan toimintojen kautta liiketoimintaan ja toimeentuloon. (Kuhmonen & Kuhmonen 2014, 8.)

Loviisan kaupunki on pyrkinyt säilyttämään mahdollisuuden asua vakituisesti keskustan ja muiden asemakaavoitettujen alueiden lisäksi myös asemakaavoittamattomilla alueilla. Muun muassa tästä syystä halutaan tutkia, millaisia toimenpiteitä näillä alueilla olisi

järkevää tehdä, jotta tulevaisuudessakin olisi mahdollista pitää nämä alueet vastaavassa käytössä asuinympäristöinä, vai onko järkevämpää kuitenkin selkeästi osoittaa ympärivuotisen vakituisen asumisen alueet kuntakeskuksen ja muiden asemakaava-alueiden läheisyyteen.

Kylien kehittämistä tapahtuu monilla tasoilla, esimerkiksi yleisesti kunnan ja maakunnan strategisella tasolla, kunnan maankäytön suunnittelussa, vapaamuotoisessa kylätoiminnassa ja markkinoinnissa (Jarva & Riipinen 2012, 46). Miten Loviisan maaseudulla – kylissä – toteutuu maaseudun uudistuminen? Säilyttävätkö kylät houkuttelevuutensa asuinpaikkana paremmin, jos niissä rakentaminen olisi rakentamisen lupakäsittelyn osalta tehty mahdollisimman helpoksi? Tässä työssä tutkitaan paikkatietokyselyn avulla Loviisan eri kylien rakentamispainetta ja näiden alueiden laadullisia ominaisuuksia, jotka vaikuttavat kyläalueiden tulevaan maankäytön suunnitteluun.

2 KYLIEN KAUPUNKI LOVIISA

Loviisan kaupunki on perustettu linnoituskaupungiksi vuonna 1745 Pernajan pitäjän Degerby-nimisen kylän maille. Kaupunki nimettiin kylän mukaan Degerbyksi. Suomi oli tuolloin Ruotsin vallan alaisena, ja Haminan rajakaupunki oli menetetty kaksi vuotta aiemmin Turun rauhassa Venäjälle. Degerbyn perustamisen aikaan se sijaitsi vain noin 10 kilometrin etäisyydellä valtakunnan rajasta. Kaupunkiin suunniteltiin linnoituslaitteet sekä manteele merelle. Näistä linnoituslaitteista kuitenkin vain pieni osa rakennettiin valmiiksi, vaikka työt aloitettiin jo pian kaupungin perustamisen jälkeen vuonna 1748. Kaupunki sai uudeksi nimekseen Loviisan vuonna 1752 Ruotsin kuninkaan Aadolf Fredrikin vieraillessa kaupungissa kuningatar Lovisa Ulrikan kanssa. Linnoituskaupungin rakentaminen päättyi vuonna 1809, kun Suomi liitettiin Venäjään. Linnoituslaitteista Svartholman merilinnoitus, Ungernin ja Rosenin maalinnoitukset, nykyisin kaupunginmuseona toimiva komendantintalo, kasarmi Lilja ja toinen kaksikerroksinen kivikasarmi ovat säilyneet 2020-luvulle saakka. (Museovirasto 2009a; Siren 1995, 8–10.)

Maalinnoituslaitteiden eteläpuolisella alueella sijaitsi rakennuskantaa Degerbyn kylän ajalta ennen linnoituskaupungin perustamista. 1700-luvulla tämän alueen eteläpuolelle nousi kaupunkilaisten puutaloja tiiviiksi ja pienimittakaavaiseksi kaupungiksi. Kaupungin vanhin osa paloi Loviisan palossa vuonna 1855, mutta kaupungin eteläisimmät osat säästyivät palolta. Vanhin palosta selvinnyt rakennus on Degerbyn ratsutilan sivurakennus, joka on rakennettu 1600-luvulla. Palolta selvinnyt osa on säilynyt hyvin. Nykyisin alue on nimeltään Loviisan alakaupunki. (Museovirasto 2009b.)

Palon jälkeen kaupungille laadittiin uusi asemakaava 1800-luvun puolenvälin periaatteiden mukaisesti. Tällöin muodostui Loviisan Esplanadin alue, jossa leveään puistokadun päätteessä sijaitsee kirkko, Esplanadin varrella tori ja sen ympärillä raatihuone ja kivisiä asuin- ja liikerakennuksia, kuten postitalo ja apteekki. (Museovirasto 2009c.) 1800-luvun puolesta välistä 1920-luvulle saakka Loviisa tunnettiin kylpyläkaupunkina, jonka kylpylävieraat herättivät kesäisin eloon. Kylpylätoiminnan ohella kesävieraat nauttivat liikunnasta ja kulttuurista. Teollisuuden saralla toiminta on nojautunut aina linnoitusaikakaudesta alkaen merenkulkuun, mistä muistuttavat muun muassa entisen sataman, Loviisan laivasillan alueen, suola-aitat. 1970-luvulla Loviisa tuli tunnetuksi Suomen ensimmäisen ydinvoimalaitoksen rakennuspaikkana. Hästholmenin saarella sijaitseva voimalaitos on merkittävä työllistäjä niin paikallisesti kuin seudullisestikin. (Loviisan kaupunki 2020a.)

Vuoden 2010 alussa tapahtuneen kuntaliitoksen yhteydessä Loviisa kasvoi väkiluvultaan noin kaksinkertaiseksi (Loviisan kaupunki 2020a). Maa- ja vesipinta-alaltaan kunta sen sijaan kasvoi moninkertaiseksi. Vanhan Loviisan maapinta-ala oli 1.1.2009 44,45 km² ja

Liljendalin, Pernajan ja Ruotsinpyhtään kuntien maapinta-ala yhteensä 809,81 km². Vesi-pinta-alaa vanhalla Loviisalla oli 48,09 km² ja liittyneillä kunnilla yhteensä 886,93 km². (Maanmittauslaitos 2009.) Vuonna 2019 kaupungin väkiluku oli 14 772 (Tilastokeskus 2020). Kolmiportaisessa tilastollisessa kuntaryhmityksessä Loviisa kuuluu keskimmäiseen luokkaan taajaan asutut kunnat. Ryhmityksen muut luokat ovat maaseutumaiset kunnat ja kaupunkimaiset kunnat. (Tilastokeskus 2019.)

Myös Pernajan ja Ruotsinpyhtään pitäjiin liittyy merkittäviä historiallisia arvoja. Merkittävä historiallinen kulkuyhteys suuri rantatie on kulkenut sekä Pernajan että Ruotsinpyhtään alueilla, minkä seurauksena alueille on syntynyt mm. teollisuutta ja kauppapaikkoja. Teollisuutta edustavat ruukkiyhdykunnat Ruotsinpyhtäällä ja Pernajan Koskenkylässä, ja kauppapaikkoja on ollut esimerkiksi Ruotsinpyhtään Markkinamäellä. Niin ikään suuren rantatien varteen sijoittuu Pernajan kirkonkylä keskiaikaisine kivikirkkoineen. Pernajan seurakunta on ollut itsenäinen kirkkopitäjä ainakin vuodesta 1363 saakka. (Museovirasto 2009d.)

Vuoden 2010 kuntaliitosten jälkeen Loviisan kaupungissa ovat kohdanneet maantieteellisesti ja etnologisestikin erilaiset alueet, joita koskevassa päätöksenteossa huomioidaan sekä maaseutua ja kaupunkimaista aluetta koskevat asiat. Loviisan kaupunki (2016) on kaupunkistrategiassaan vuosille 2017–2022 nostanut visiokseen olla ”Suomen paras pikkukaupunki”. Strategisiksi tavoitteiksi on päätetty seuraavat kohdat:

1. *Monipuolistamme elinkeinopohjaa ja edistämme yrittäjyyttä.*
2. *Tarjoamme korkeatasoista varhaiskasvatusta ja koulutusta kahdella kielellä niin keskustassa kuin kyläkeskuksissa.*
3. *Päätöksenteko on ihmisläheistä, yritysystävällistä, osallistavaa, joustavaa ja nopeaa.*
4. *Edistämme hyvinvointia ja viihtyvyyttä monipuolista kulttuuria vapaa-aikatarjontaa yhteisöllisyyttä painottaen.*
5. *Pidämme taloutemme tasapainossa ja väestökehityksen positiivisena.*

Kaupunkistrategiassa Loviisan kaupunki (2016) on avannut myös keinoja tavoitteiden saavuttamiseksi. Esimerkiksi tavoitteelle 4. yksi asetettu periaate on: ”Loviisa on yhteisöllinen ’kylien kaupunki’ ja sen elävä kulttuuriperinne on vetovoimatekijä ja identiteettimme vahvistaja.” Asumisen ja elämän säilyttäminen kyläalueilla tukee myös muita strategian mukaisia tavoitteita esimerkiksi kyliin sijoittuvan paikallisen yrittäjyyden ja matkailukohteiden kautta. Eri alueille sijoittuvien erilaisten rakennuspaikkojen tarjonnan kautta pyritään vaikuttamaan positiiviseen väestökehitykseen.

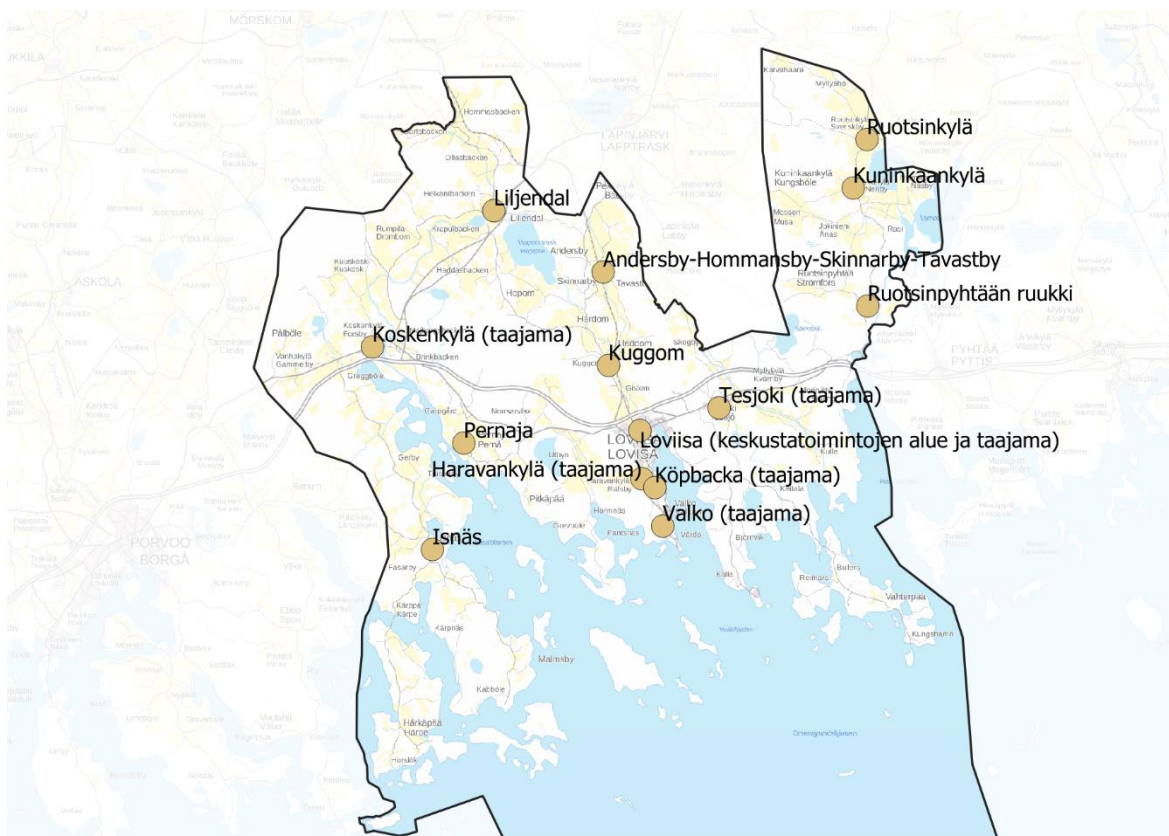
2.1 Kaavoitustilanne Loviisassa

Loviisan kaupungin alueella voimassa olevat kaavat koostuvat maakuntakaavan lisäksi kuntatasolla laadituista asemakaavoista ja oikeusvaikutteisista osayleiskaavoista. Sekä asemakaavatasolla että osayleiskaavatasolla suurin osa kaavoista on laadittu ennen vuoden 2010 kuntaliitosta, minkä seurauksena kaavoituksen painopisteissä ja kaavaratkaisuissa on jonkin verran hajontaa. (Loviisan kaupunki 2020b.)

2.1.1 Maakuntakaava

Loviisa kuuluu Uudenmaan maakuntaan, ja maakuntakaavoituksesta alueella vastaa Uudenmaan liitto. Uudenmaan alueella on voimassa osia seuraavista maakuntakaavoista ja vaihemaakuntakaavoista: Uudenmaan maakuntakaava, Uudenmaan 1., 2., 3. ja 4. vaihemaakuntakaavat, Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaava - Östersundomin alue sekä Itä-Uudenmaan maakuntakaava. Näistä Uudenmaan 2. ja 4. vaihemaakuntakaavat ja Itä-Uudenmaan maakuntakaava ovat voimassa Loviisan alueella siltä osin kuin niitä ei ole kumottu. (Uudenmaan liitto 2019a.)

Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavassa on osoitettu maakunnallisesti merkittävät kylät. Loviisan alueella maakunnallisesti merkittävänä kylinä on osoitettu Sävträsk (Liljendal), Pernaja, Isnäs, yhtenä kokonaisuutena neljän kylän (Andersby-Hommansby-Skinnsby-Tavastby) muodostama Fyra byar NOAK, Kuggom, Ruotsinkylä, Kuninkaankylä ja Ruotsinpyhtään ruukki. Taajamatoimintojen alueeseen kuuluvana alueena on osoitettu laaja alue, joka kattaa Loviisan asemakaavoitetut alueet mukaan lukien sellaisia alueita, joita myöhemmin tässä selvityksessä tulkitaan kyläalueiksi. Näitä alueita ovat Haravankylä, Köpbacka, Valko ja Tesjoki. Lisäksi Koskenkylän asemakaavoitettu alue on osoitettu taajamatoimintojen alueena. Kuviossa 1 on esitetty Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavassa osoitetut kylät ja taajamat. (Uudenmaan liitto 2019a.) Maakuntakaavan kaavaselostuksen taustoittavassa kyläverkon liitekartassa on lisäksi tunnistettu paikallisesti merkittävänä kylinä Mickelspiltom, Eskilom, Vanhakylä, Fasarby, Härkäpää ja Vähä-Ahvenkoski (Uudenmaan liitto 2016, 177, 181). Maakunnallisesti merkittävälle kyläalueille on kaavamääräyksen mukaisesti ohjattava asuin- ja työpaikkarakentamista, ja näiden kylien on tavoitteena olla tiiviimmin rakennettuja kuin niitä ympäröivä haja-asutusalue (Uudenmaan liitto 2019a).

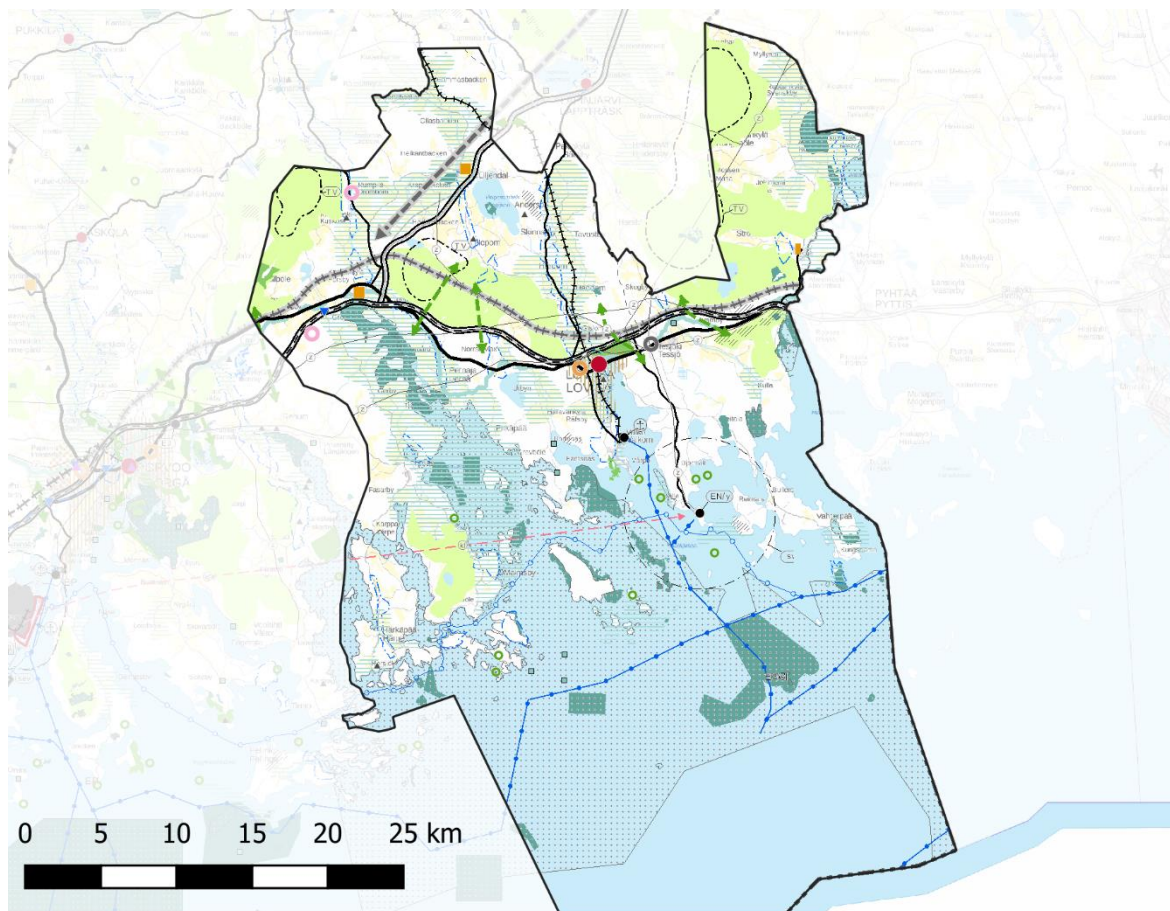

KUVIO 1. Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavassa osoitetut kylät ja taajamat Loviisan alueella (mukailtu: Uudenmaan liitto 2019c; taustakartta Maanmittauslaitos 2020a)

Uudenmaan liitto valmistelee uutta Uusimaa 2050 -maakuntakaavaa, joka koostuu Uudenmaan rakennesuunnitelmasta sekä kolmesta vaihemaakuntakaavasta. Vaihemaakuntakaavat ovat Helsingin seudun, Länsi-Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan vaihekaavat. Uusimaa 2050 -kaava on kokonaismaakuntakaava, jonka on tarkoitus voimaan tullessaan kumota nyt voimassa olevat maakuntakaavat. Voimaan jää ainoastaan Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan tuulivoimaratkaisu. Östersundomin alue ei kuulu Uusimaa 2050 -kaavan alueeseen, vaan sille on tarkoitus laatia erikseen uusi maakuntakaava. Uusimaa 2050 -kaavan kaavaehdotus on ollut nähtävillä syksyllä 2019 ja se on tarkoitus saattaa maakuntavaltuustoon hyväksyttäväksi kesällä 2020. (Uudenmaan liitto 2020.)

Uusimaa 2050 -kaavan ehdotuksessa ei ole suoraan osoitettu kyläalueita. Loviisan keskusta on osoitettu keskustatoimintojen alueen pistemäisellä merkinnällä ja sen ympäristö taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeen kehittämisperiaatemerkinnällä. Taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeen merkintä on selkeästi pienempi kuin voimassa oleva taajamatoimintojen alueen merkintä, mutta se kattaa kuitenkin edelleen Haravankylän ja Köpbackan kyläalueet. Liljendal, Koskenkylä ja Strömforsin ruukki on osoitettu palvelukeskittymän kohdemerkinnällä, jonka kaavamääräyksen mukaan näitä kohteita on kehitettävä

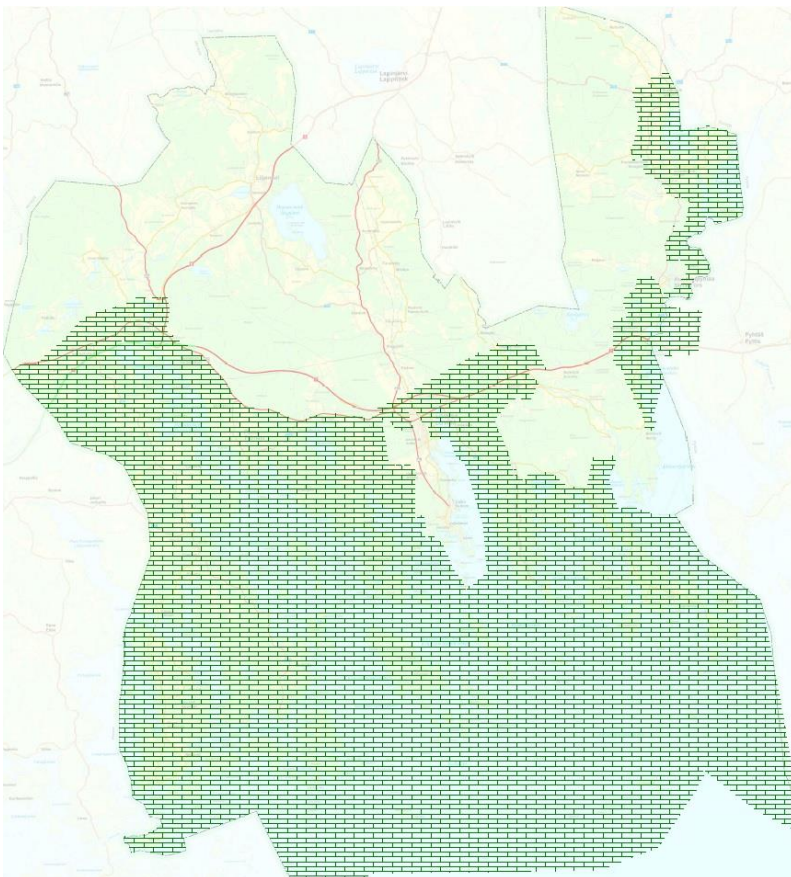
”asumisen, työpaikkojen ja lähipalveluiden keskittymänä”. Uusimaa 2050 -kaavan kaavaehdotus Loviisan osalta on esitetty kuviossa 2. (Uudenmaan liitto 2019b.)

KUVIO 2. Ote Uusimaa 2050 -maakuntakaavan kaavaehdotuksesta, johon on lisätty Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan tuulivoimaratkaisu (Uudenmaan liitto 2019d; taustakartta Maanmittauslaitos 2020a)

2.1.2 Osayleiskaavat

Suurin osa moottoritie E18:n eteläpuolella sijaitsevasta Loviisan kaupungin alueesta sekä Kymijoen läntisten haarojen laaksoon sijoittuvat Loviisan osa-alueet ovat osayleiskaavoitettuja. Kaavat koostuvat 16 osayleiskaavasta tai osayleiskaavan muutoksesta, jotka on hyväksytty vuosina 1996–2008. Ennen vuotta 2000 hyväksytyt osayleiskaavat on vahvistettu rakennuslain mukaisen menettelyn mukaisesti joko Uudenmaan ympäristökeskuksessa ja kuntien yhteisten osayleiskaavojen osalta ympäristöministeriössä. Vuoden 2000 jälkeen hyväksytyistä osayleiskaavoista kaksi on laadittu kuntien yhteisinä osayleiskaavoina, jolloin myös ne on vahvistettu ympäristöministeriössä. (Loviisan kaupunki 2020b.) Kuviossa 3 on esitetty Loviisan osayleiskaavoitetut alueet vihreällä ruudutuksella.

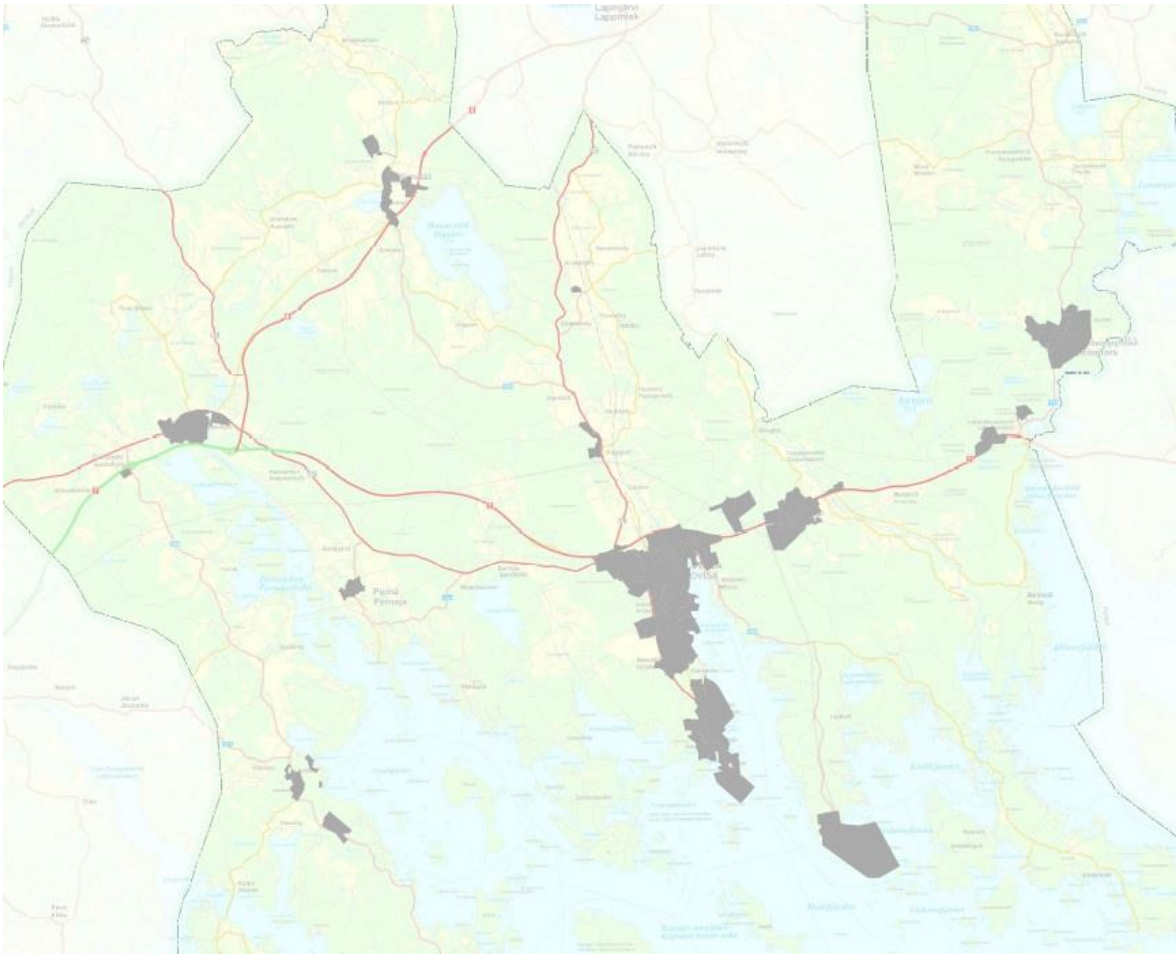

KUVIO 3. Loviisan osayleiskaavoitetut alueet (Loviisan kaupunki 2020b)

Lisäksi Loviisan kaupungilla on vireillä kolmen osayleiskaavan laatiminen. Kaksi näistä sijoittuu kaupungin länsiosaan Pernajan pitäjän alueelle, ja niiden tavoitteet koskevat tuuli-voiman tuotantoa. Kolmas vireillä oleva osayleiskaava on Valkon ja sen lähialueiden osayleiskaava. (Loviisan kaupunki 2020c.)

2.1.3 Asemakaavat

Loviisan alueella on useita asemakaavoitettuja alueita. Vuoden 2010 kuntaliitosta edeltäneen Loviisan asemakaava-alueet muodostavat kaupunginosat 1–13: Pohjoistulli, Itätulli, Vanhakaupunki, Alakaupunki, Eteläharju, Uusikaupunki, Rauhala-Antinkylä, Harmaakallio, Länsiharju, Ulriika-Määrilahti, Valko, Itäranta ja Köpbacka-Haravankylä. Näiden alueiden lisäksi asemakaavoitettuja alueita ovat Liljendalin pitäjän Sävträsk, Heikantbacken ja Othbacka; Pernajan pitäjän Koskenkylä, Vanhakylän liittymä, Kirkonkylä, Isnäs ja Kuggom sekä Ruotsinpyhtään pitäjän Strömforsin ruukki, Neverkärr, Laspelto, Ahvenkosken liittymä ja Tesjoki. (Loviisan kaupunki 2020b.) Asemakaavoitetut alueet on esitetty kuviossa 4.

KUVIO 4. Loviisan asemakaavoitetut alueet (Loviisan kaupunki 2020b)

2.2 Kulttuuriympäristöt Loviisassa

Loviisan alueella sijaitsee 20 valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön (RKY 2009) kohdetta. Kohteista Ahvenkosken historiallisen ympäristön ja Suuren rantatien kohteet ulottuvat myös muiden kuntien alueelle. Kaikki Loviisassa sijaitsevat RKY-kohteet on merkitty taulukkoon 1 luokiteltuna kartanoihin, kyliin ja muihin kohteisiin. Merkittävä osa Loviisan RKY-kohteista sijaitsee maaseutumaisella alueella. (Museovirasto 2009d.)

TAULUKKO 1. Loviisan RKY-kohteet. Loviisan keskustan alueella sijaitsevat kohteet on merkitty tähdellä (*) (mukailtu: Museovirasto 2009d)

Kartanot	Kylät	Muut kohteet
Kullan kartanomaisema	Fasarbyn kylä	Ahvenkosken historiallinen ympäristö
Malmgårdin kartano	Horslökin kylä	Koskenkylän ruukkialue
Sarvilahden kartano ympäristöineen	Härkäpään kylä	Loviisan alakaupunki*
Sjögårdin kartano		Loviisan Esplanadi*
Tervikin kartano		Loviisan maalinnoitus*
Tjusterbyn kartano		Mickelspiltomin rautatiieseisake
		Orregrundin tunnusmajakka ja luotsiasema
		Pernajan kirkko ja pappila
		Strömforsin ruukkiyhdykskunta
		Suuri Rantatie
		Svartholman linnoitus

Kolme RKY-kohdetta keskittyy suoraan kylämäisiin piirteisiin. Nämä kylät sijaitsevat Pernajan saaristossa meren tai merenlahden rannalla ja niiden suojeltaviin piirteisiin kuuluu myös rantaan liittyviä piirteitä, kuten sataman aittoja ja rantaniittyjä. Kaikki kolme kylää sijaitsevat keskiaikaisilla perinteisillä kyläpaikoilla. (Museovirasto 2009e; 2009f; 2009g.) Fasarby on alun perin ollut kuuden kantatilan muodostama kokonaisuus. Kantatiloista neljä on entisiä sotilasvirkataloja, ja ne edustavat tyypillistä sotilasvirkatalojen mittakaavaa. Muut kantatilat ovat entisiä lampuotitiloja. Nykyisellään rakennuskantaan kuuluu 1700-, 1800- ja 1900-luvun rakennuksia. (Museovirasto 2009e.) Horslökin kylän viisi taloa olivat itsenäisiä talonpoikaistaloja. Suojeluarvon kannalta oleellista on, että kylä on säilyttänyt 1900-luvun alun saaristokylän yleisilmeen. Rakennuskantaan kuuluu 1800-luvun ja 1900-luvun alun rakennuksia. (Museovirasto 2009f.) Härkäpään kylässä pienimittakaavainen kokonaisuus on säilynyt, vaikka kylän alueella on 1900-luvulla rakennettu enemmän uutta kuin kahdessa muussa kylässä. Kylän rakennukset sijoittuvat harjulle nauhamaiseen kylänraittia seuraavaan muotoon. Harjun korkeimmalla paikalla sijaitsee tuulimylly, joka on rakennettu 1800-luvulla. Osa rakennuksista on 1900-luvun alun suuria huviloita ja osa talonpoikastaloja pihapiireineen. (Museovirasto 2009g.)

Valtakunnallisesti merkittävistä maisema-alueista Pernajanlahden ympäristö ja Koskenkylänjokilaakso sekä Kymijoen laakso sijoittuvat osittain Loviisan alueelle. Valtakunnallisesti

merkittävät maisema-alueet sijoittuvat maaseudulle ja niiden arvo perustuu monilta osin viljelymaiseman ja siihen liittyvien rakennusten ja luonnon säilyttämiseen. Näillä alueilla pyritään säilyttämään perinteiset maankäyttömuodot. Valtakunnallisesti merkittävien maisema-alueiden alueella maankäytön suunnittelussa on pyrittävä siihen, että uusilla suunnitelmilla ei vaurioiteta näitä maaseudun edustavia kulttuurimaisemia. (Ympäristöministeriö 1992, 6–9, 27–29.)

Uudenmaan liitto on määritellyt Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavassa maakunnallisesti arvokkaita kulttuuriympäristökohteita. Tällaisiksi alueiksi on määritelty muun muassa osia valtakunnallisesti arvokkaisiin maisema-alueisiin tai valtakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin rajautuvia alueita. Lisäksi täysin erillisinä on osoitettu Loviisan alueelta seuraavat maakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristökohteet: Bästö-Sandön saaristomaisema, Kungshamnin historiallinen satamapaikka, Loviisanjoen ja -harjun kulttuurimaisema, Valkon satama ja sitä ympäröivät asuinalueet, Vådholmsfjärden sekä Meriväyliä rakennusperintöön kuuluvat Korvör, Risholm, Rönnskär, Boistö ja Lehtinen. (Uudenmaan liitto 2017, 47–48.) Maakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen alueilla alueiden rakentamisessa ja käytössä sekä jatkosuunnittelussa on huomioitava kunkin alueen kulttuuriympäristön vaaliminen (Uudenmaan liitto 2019a). Uusimaa 2050 -maakuntakaavan kaavaehdotuksessa valtakunnallisesti merkittävät maisema-alueet, valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt, valtakunnalliset maisemanhoitoalueet ja maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt on yhdistetty samanlaisen kaavamerkin alle (Uudenmaan liitto 2019b).

3 TYÖN TAVOITTEET JA RAKENNE

Työn tavoitteena on selvittää, millaisia maankäytön ohjauskeinoja Loviisan kaupungin eri kyläalueilla on tarkoituksenmukaista käyttää. Tutkimusongelman selvittämiseksi tutkitaan, mitä ohjauskeinoja on käytettävissä. Paikkatietokyselyn avulla kerätään tutkimusaineistoa Loviisan kyläalueista ja niillä asuvien tai ne muutoin tuntevien kuntalaisten arvioimasta rakentamispaineesta eri kyläalueilla. Lisäksi kyläalueiden rakentamispainetta arvioidaan vuosina 2012–2020 kyläalueille myönnettyjen rakennuslupien perusteella. Kyläalueista ei aiemmin ole laadittu kattavaa listausta, mutta yhtenä työn tavoitteista on myös koota kylät luetteloksi, jota kaupunki voisi käyttää jatkossa eri toiminnoissaan.

Työ koostuu tietopohjaa esittelevästä osuudesta sekä tutkimusta käsittelevästä osuudesta. Tutkimusta käsittelevä osuus on jaoteltu tutkimuksen toteutuksen esittelyyn, tuloksiin ja tulosten tarkasteluun.

Tutkimuksen tuloksia hyödynnetään jatkossa, kun kaupunki harkitsee eri alueiden kaavoituksellisia tarpeita. Tutkimus ei liity suoraan mihinkään kaupungissa vireillä olevaan kaavoitushankkeeseen, vaan tutkimuksen tulosten on tarkoitus toimia aineistona tulevilla kaavaprosesseissa. Lisäksi tuloksia voidaan hyödyntää suunnittelutarveratkaisujen ja alueellisten suunnittelutarveratkaisujen valmistelussa.

Loviisan alueella sekä pienempiä kyläalueita että tässä tutkimuksessa kyläalueiksi nimitettyjä taajama-alueita yhdistää se oletusarvo, että rakentamispaineen on oletettu olevan kohtuullisen pieni. Lisäksi on oletettu, että kyläalueiden ja taajama-alueiden asukkaat toivovat, että heidän asuinympäristönsä säilyvät elävinä. Emilia Rönkön (2015, 31) mukaan kunnan tulisi pystyä tekemään pitkäjänteisiä päätöksiä strategisen aluerakennetarkastelun ja painopistevalintojen suhteen. Rönkön mukaan on yleistä, että kunnat eivät ole tehneet tällaisia päätöksiä, vaan sen sijaan vuosikymmenien aikaisilla kaavoitustoimilla aikaan saadut taajamien kehittämisenäkymien epäselvyys ja pysyvän keskeneräisyyden tunne painavat taajama- ja kyläympäristöjen asukkaita. Kuitenkin kylä- ja taajamaympäristöjen paikalliset toimijat voisivat olla hyviä tekijöitä lisäämään oman taajamansa kilpailukykyä ja elinvoimaa.

Yksi paikkatietokyselyn tavoitteista on myös kerätä kyläalueilta niin sanottua hiljaista tietoa. Erityisesti pienempien kylien perinteisiä rajoja voi olla haastavaa hahmottaa ilman tiedon keräämistä paikallisilta asukkailta. Loviisan kaupunki ei ole aiemmin kerännyt vastavaa aineistoa.

3.1 Tutkimusaiheen rajaus

Tutkimuskysymyksiä ovat:

- mitkä ovat Loviisan kylät?
- missä kulkevat kylien rajat?
- millainen on eri kylien rakentamispaine?
- onko kylien rakentamista tarpeen ohjata rakentamista suoraan ohjaavilla kaavoilla?
- vastaako YKR-aineiston taajamien, kylien ja pienkylien tilastollinen paikkatietoaineisto kyselyllä koottavaa kylien rajausten aineistoa?

Tutkimusaihetta lähestytään maankäytön suunnittelun ja maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) tavoitteiden ja näkökulmien kautta.

4 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Kyläalueen käsite ei ole yksinkertainen eikä yksiselitteinen. Tässä luvussa esitellään, miten eri tieteenalojen kylän käsitteet eroavat pääpiirteiltään toisistaan, sekä esitellään, millaisia maankäytön ohjauskeinoja kyläalueilla voidaan hyödyntää.

Monet eri alojen suomalaiset tutkijat ovat pohtineet kylän käsitteen epäselvyyttä ja muuttuvuutta. Asiaa ovat artikkeleissaan sivunneet esimerkiksi kylätutkijat Rannikko (2016, 2020) ja Kumpulainen (2013, 2018) sekä kansantieteen näkökulmasta Kirveennummi ja Räsänen (2005).

4.1 Mitä kylät ovat?

Kylä voi merkitä eri ihmisille hyvin erilaisia asioita. Kyläpolitiikan kautta kylätutkimusta lähestyville kylän käsite on erilainen kuin maanmittausalan ammattilaiselle, tilastotieteilijälle tai arkeologille. Tässä työssä kylää lähestytään maankäytön ja kaavoituksen näkökulmasta. Tässä tapauksessa sekä kylätutkimuksen kylä, maanmittarin kylä että tilastotieteilijän kylä voivat toimia suuntaa antavina näkemyksinä kylälle, mutta lopulta kaavoittajan kylä muodostaa oman määrittelyn kylän käsitteelle.

Lisäksi oman haasteensa kylän määrittelyyn tuo taajaman käsite. Tässä tutkimuksessa kyläalueina on tutkittu myös taajama-alueita. Tähän ratkaisuun päädyttiin jo tutkimuksen aloitusvaiheessa, kun tutkimuksen maantieteellistä aluetta rajattiin Loviisan kaupunginarkkitehti Maaria Mäntysaaren kanssa. Tutkimukseen liittyvän paikkatietokyselyn haluttiin tuottavan aineistoa koko Loviisan kaupungin alueelta lukuun ottamatta kaupungin keskustan aluetta. Kysely nimettiin Loviisan kylien rakentamiskyselyksi.

Kielitoimiston sanakirjan (Kotimaisten kielten keskus 2020a) mukaan sanalla kylä on kolme määritelmää:

1. *alueellisen kokonaisuuden muodostava asutus vars. maaseudulla,*
2. *kiinteistörekisteriin (aik. maarekisteriin) merkitty tarkkarajainen asuttu alue, virallinen kylä, rekisterikylä, ja*
3. *laajemmin muista asutusryhmistä ja yhdyskunnista.*

Kohdassa 3. mainitaan esimerkkinä muun muassa lomakylä tai teollisuuskylä. Kohdan 1. erikoistapauksena mainitaan sanan käyttämisestä siten, että sillä tarkoitetaan kylän asukkaita, esimerkkinä ”koko kylä oli liikkeellä”. Taajaman määritelmä kielitoimiston sanakirjassa on ”tiheä asutus, asutuskeskus” (Kotimaisten kielten keskus 2020b).

Historiallisessa mielessä kylällä voidaan ymmärtää nykyisin rakennettuina olemassa olevien kylien lisäksi vanhat kyläpaikat, jotka voivat olla joko kokonaan tai osittain autoituneita. Keskiajalla ja sitä ennen rakennettujen kylien paikkoja on koko Suomen alueella, eikä niistä usein ole jäljellä mitään näkyviä rakenteita. Keskiajan jälkeen autoituneiden kylien katoaminen on usein tapahtunut valtiovallan johdolla isojaon aikaan. (Museovirasto 2015.)

4.1.1 Maaseutupoliittinen kylä

Sekä kansallisen että EU-tason maaseutupoliittikan yhteydessä kylien olemassaoloa lähestytään kyläyhdistysten ja niiden toiminnan kautta. Käytännössä toiminnalla tarkoitetaan rekisteröityneiden kyläyhdistysten osallistumista erilaisiin usein EU-rahoitteisiin hankkeisiin, joiden kautta tuotetaan esimerkiksi erilaisia tilaisuuksia tai esimerkiksi rakennushankkeita. Ennen Suomen liittymistä EU:iin kylätoiminta perustui pääsääntöisesti talkootyöhön ja pienten tilaisuuksien tai hankkeiden toteuttamiseen ilman ulkopuolista rahoitusta eikä toiminta välttämättä vaatinut kyläseurojen rekisteröitymistä yhdistyksiksi. EU:n rahoituksen kautta perinteinen talkootyö taas nivoutuu yhteen EU:n säädöksiin, strategioiden ja politiikan kanssa. Kuitenkin tämä on johtanut siihen, että maaseutupoliitikassa on nykyisin selkeitä piirteitä siitä, että kylän termillä tarkoitetaan fyysisen kylän ja sen asukkaiden sijasta tässä yhteydessä ensisijaisesti kyläyhdistystä ja siihen liittyvää hanketoimintaa. (Rannikko 2016, 223–224.)

4.1.2 Kylätutkimuksen kylät

Suomalainen kylätutkimus on Siiskosen (2009) mukaan mahdollista jakaa ainakin kolmeen koulukuntaan: kuvailevaan, etnologispainotteiseen koulukuntaan; toiminnallisen tutkimuksen koulukuntaan ja yhteiskuntatieteelliseen koulukuntaan. Tunnettu esimerkki kylätutkimuksen alalla pitkään jatkuneesta tutkimuksesta on Pohjois-Karjalaan Nurmeksen kaupungin Valtimon pitäjän Sivakan ja Rasimäen kyliin kohdistuva tutkimus. Tutkimushanke on aloitettu 1970-luvun alussa ja hankkeesta on julkaistu tutkimusraportit noin kymmenen vuoden välein vuosina 1973, 1984, 1996, 2008 ja 2016. Tutkimuksen myötä on havaittu muutoksia niin kylissä kuin yhteiskunnassa yleisestikin. (Rannikko 2020, 142.) Rannikko on perehtynyt tutkimuksen viimeisimmissä vaiheissa kylän käsitteeseen ja tulkitaan kylistä. Rannikko pohtii, olisiko 2020-luvun maaseudun yhteisörakennetta tarkoituksenmukaisempaa kuvata jollakin muulla käsitteellä kuin kylällä. (emt., 143.)

Sivakan ja Rasimäen kylien tutkimuksessa on todettu, että maaseudun kylien vakituisten asukkaiden elinympäristö on laajempi kuin aikaisemmin. Ihmiset ovat verkostoituneet laajemmalle maantieteelliselle alueelle. Väestö on liikkuvaa paitsi fyysisen matkustamisen

muodossa, mutta he myös kommunikoivat pitkien matkojen päähän sekä työ- että yksityisasi-
asioissa. Kylien asukkaat matkustavat myös palvelujen vuoksi pitkiäkin matkoja. Liikku-
vuuden myötä sekä maaseudun asukkaat että siellä väliaikaisesti liikkuvat kuuluvat usein
erilaisiin yhteisöihin sekä maaseudulla että kaupungeissa. Vastaavasti myös muualla asu-
vat voivat kuulua maaseudun yhteisöihin esimerkiksi kesämökin tai harrastusten kuten ret-
keilyn, metsästyksen tai kalastuksen kautta. (Rannikko & Sireni 2016, 7–8.)

Kylätutkimuksessa kylällä voidaan tarkoittaa niin maaseudun sosiaalista tai toiminnallista
yksikköä kuin fyysistä asutuskeskittymää. Termin käyttö erottaa useammista asutuista ra-
kennuksista koostuvan kokonaisuuden yksittäisistä muista irrallaan olevista taloista. (Ran-
nikko 2020, 143.) Oleellinen määrittely kylälle kuitenkin on ollut se, että sillä on ollut maan-
tieteellisen ulottuvuuden lisäksi myös sosiaalinen ulottuvuus. Sivakan ja Rasimäen tutki-
muksessa on tutkittu viimeisimmissä vaiheissa kylän sellaisia piirteitä, joilla sosiaalinen
ulottuvuus on merkittävämpi kuin yhteys fyysiseen kyläympäristöön. Näin ollen paikalli-
suuden, paikattomuuden ja monipaikkaisuuden merkitys sekä kylätutkimuksen kylälle että
yleisesti yhteiskunnalle on muuttunut ja muuttuu edelleen. (Rannikko & Sireni 2016, 8.)

Rannikko on useissa yhteyksissä tuonut esiin koulun merkityksen sille, miten kylän raja-
us koetaan. Kyläkoulujen oppilaaksiottoalueet ovat määritelleet monin paikoin kylän rajoja ih-
misten mielissä, ja edelleenkin kyläkoulujen mahdollisista lakkauttamisista huolimatta ky-
län rajojen koetaan kulkevan siellä, missä koulun oppilaaksiottoalueen raja on aiemmin
kulkenut. Tämän periaatteen mukaisesti kylän rajat ovat muuttuneet myös aikaisemmissa
vaiheissa silloin, kun kyläkouluja on yhdistetty isommiksi yksiköiksi. (Rannikko 2009;
2020.)

4.1.3 YKR-alueet

Suomen ympäristökeskus ylläpitää paikkatietopohjaiseen tilastotietoon perustuvia yhdys-
kuntarakenteen aineistoja. Yhdyskuntarakenteen aineistojen lyhenteenä tunnetaan YKR.
YKR-aineistot kattavat koko maan, ja ne sisältävät monipuolisesti tietoja yhdyskuntara-
kenteen osa-alueista ja ominaisuuksista, kuten väestöstä, työpaikoista, rakennuksista,
pendelöinnistä ja kaupan toimipaikoista. Aineistot sisältävät myös erilaisista aluerajauksia
esimerkiksi kaupunkiseuduista, työssäkäyntialueista, kaupunki-maaseutu-luokituksista,
eri kulkutapavyöhykkeistä sekä taajamista ja kylistä. Aluerajaukset ovat riippumattomia
hallinnollisista rajoista. Aineistoja voidaan käyttää esimerkiksi maankäytön ja yhdyskunta-
rakenteen suunnittelutyössä, erilaisissa vaikutusten arvioinneissa sekä tutkimustyössä.
(Suomen ympäristökeskus SYKE 2016.)

Yksi aineistoista on YKR-aluejaot, joka sisältää ruututietoaineiston taajamista, kylistä, pienkylistä ja maaseudun harvasta asutuksesta. Aineiston ruutukoko on 250 m x 250 m ja se on toteutettu yhdistelemällä tilastotietoja muun muassa rakennusten lukumäärästä, niiden kerrosaloista ja käyttötarkoituksista, väestömäärästä sekä väestön ja rakennusten suhteista, kuten etäisyyksistä. YKR-aluejaoissa taajama on tiheästi rakennettu alue, jolla asuu vähintään 200 asukasta. Kylissä asukasmäärä on 39–199 ja pienkylissä 20–39. Maaseudun harvaan asutukseen kuuluvat ne ruudut, jotka eivät kuulu edellä mainittuihin, mutta joissa on kilometrin säteellä vähintään yksi asuttu rakennus. Laskentatapa tunnistaa monipuolisesti muodoiltaan ja ominaisuuksiltaan erilaisia kyliä. Aineistossa on mukana sekä yhtenäisiä asutuskeskittymiä, nauhamaisia asutusjonoja että taajamia ympäröiviä tassaaisesti hajautuneita asutusalueita. Määrittelyissä huomioidaan vain ne rakennukset, joissa ympärivuotinen asuminen on mahdollista. (Suomen ympäristökeskus SYKE 2019a.)

4.1.4 Maarekisterin kylät

Nykyistä kiinteistörekisterijärjestelmää edelsivät toisistaan erilliset läänien ylläpitämät maarekisterit sekä kuntien ylläpitämät tonttikirjat. Maarekisteriin kirjattiin asemakaava-alueiden ulkopuolisten maa-alueiden tiedot kylittäin, ja tonttikirjoissa ylläpidettiin tietoja asemakaava-alueille sijoittuvista tonteista ja yleisistä alueista. Nykyisen kiinteistörekisterijärjestelmän perustamista määrättiin kiinteistörekisterilaille ja -asetuksella vuonna 1985. Tämän jälkeen maarekisterien ja tonttikirjojen rekisteritiedot yhdistettiin kiinteistörekisteriksi. Kukin kiinteistö kirjattiin kiinteistörekisteriin yksilöllisellä numerotunnuksella. (Kiinteistörekisterilaki 392/1985, 3–4 §, 18 §; Kiinteistörekisteriasetus 481/1985, 3 §.)

Kiinteistötunnus on neliosainen numerosarja, joka yksilöi kiinteistön (Kiinteistörekisteriasetus 970/1996 (ajantasa), 1 §). Ennen vuotta 2014 oli yksiselitteistä, että kiinteistötunnuksen neljästä osasta järjestyksessä toinen oli sijaintialuetunnus, joka asemakaava-alueiden ulkopuolella oli vanhasta maarekisteristä periytynyt kylän tunnus (Kiinteistörekisteriasetus 970/1996, 1–2 §). Kiinteistörekisterilakiin ja -asetukseen tehdyillä muutoksilla järjestelmää muutettiin siten, että sijaintialuetunnus voi olla myös jokin muu kuin vanhan maarekisterin kylän tunnus, mikä on mahdollistanut mm. kahden saman omistajan hallussa olevan eri kyliin kuuluneen kiinteistön yhdistämisen yhdeksi monipalstaiseksi kiinteistöksi. Muutoksen myötä kiinteistötunnuksesta ei kuitenkaan enää voi varmuudella päätellä, mille entisen maarekisterin kyläalueelle kiinteistö kuuluu. Rekisterikylien nimet ja rajat eivät aina ole vastanneet todellisia käytössä olleita paikannimiä. Esimerkiksi yksittäistalot ja kartanot ovat muodostaneet omia maarekisterikyliä. (Lauhkonen 2013, 39–41.) Maarekisterikyliä liittyvät omaisuuden kirjaamisen historiaan, eikä rekisterikylillä ole suoraa yhteyttä kyliin sosiaalisina tai toiminnallisina yksikköinä (Rannikko 2020, 143). Rekisterikylien rajauksia

voidaan kuitenkin pyrkiä soveltuvin osin hyödyntämään tutkittaessa kyläalueiden rajauksia.

4.1.5 Maankäytön suunnittelijan kylä

Jarva ja Riipinen (2012, 14–16) esittelevät ympäristöministeriön kyläleiskaavoitus-oppaassa maankäytön näkökulmaa kylän määrittelyyn. Heidän mukaansa määrittelyssä käytetään sekä määrällisiä että laadullisia kriteerejä. Määrällisiä seikkoja voidaan tutkia esimerkiksi YKR-aineiston tai muun paikkatietoaineiston kautta, ja laadullisina kriteereinä voidaan käyttää esimerkiksi maiseman, rakennusten ja rakennustavan ominaisuuksia sekä rakennusten keskinäistä sijaintia ja etäisyyksiä toisistaan. Heidän mukaansa maankäytön suunnittelun kannalta oleellista on myös alueen rakentamispaine nyt ja tulevaisuudessa sekä alueen kytkeytyminen muuhun yhdyskuntarakenteeseen.

4.2 Maaseututaajamien ja kyläalueiden maankäytön suunnittelun erityispiirteitä

Maankäytön suunnittelun erityispiirteiden tarkastelussa toisistaan erottuvat asema- tai rakennuskaavalla kaavoitetut alueet ja ne alueet, joilla ei ole oikeusvaikutteista suoraan rakentamista ohjaavaa kaavaa. Suunnittelun näkökulmasta huomioitavaa on asemakaavojen ja rakennuskaavojen erilainen historia, sekä eri vaihtoehdot siihen, miten rakentamisen ohjaus ja lupakäytännöt toimivat niillä alueilla, joilla ei ole oikeusvaikutteista suoraan rakentamista ohjaavaa kaavaa.

Vuonna 1959 voimaan tulleessa rakennuslaissa (370/1958) määriteltiin ensimmäistä kertaa kaavoitusmenettely kaupunkien lisäksi myös maalaiskuntien osalta. Maalaiskuntien osalta rakennuslakia edelsi laki rakentamisesta maaseudulla (683/1945), jossa rakennusluvan edellytykset esitettiin pääasiassa rakennustavan, rakennusten keskinäisen etäisyyden ja tulisijojen turvallisuuden kautta. Rakennuslaissa (370/1958, 2 §) eriteltiin säännökset kaupunkien ja maalaiskuntien osalta. Kaupunkeja koskevassa osassa yksityiskohdista rakentamista ohjaava kaava oli asemakaava, jonka valmisteli ja hyväksyi kaupunki itse. Hyväksymispäätös alistettiin sisäasiainministeriön vahvistettavaksi. (Rakennuslaki 370/1958, 38 §.) Maalaiskuntien osalta kaavan nimi oli rakennuskaava, ja sen valmistelusta ja vahvistamisesta vastasi lääninhallitus, jolle oli annettu mahdollisuus myös delegoida valmistelu kunnan, valtion tai yksityisen maanomistajan tehtäväksi (Rakennuslaki 370/1985, 97–98 §).

Käytännössä rakennuskaavojen valmistelutyötä tehtiin kuitenkin lääninhallituksissa vuoden 1967 alkuun saakka, jolloin rakennuslakia muutettiin siten, että rakennuskaavojen laatiminen siirrettiin kuntien tehtäväksi. Kunnissa rakennuskaavoitustyötä ei tehty erityisen

aktiivisesti, sillä kuntien kasvu oli tuohon aikaan tyyppillisesti maltillista. Kaavoituksen sijaan taajamien rakentamisen ohjausta hoidettiin monesti poikkeuslupien kautta. Lakimuutoksen jälkeenkin lääninhallitus valvoi rakentamista ja kaavoitusta lääninsä alueella, ja rakennuskaavojen vahvistaminen oli edelleen lääninhallituksen tehtävä. (Tarjanne 2015, 114.)

Rakennuslaissa korostettiin, että rakennuskaava tulee laatia yksinkertaiseksi ja tarkoituksenmukaiseksi. Lain löyhät vaatimukset yhdistettynä siihen, että maalaiskunnissa kaavojen laatiminen hoidettiin kunnanjohtajien ja rakennustarkastajien muiden töiden ohella tai ulkopuolisten konsulttien työnä johti monesti kaavoihin, jotka eivät huomioineet paikallisia erityispiirteitä, olivat mitoitukseltaan ylimitoitettuja ja joissa rakentaminen oli sijoitettu maaseudullisesti huonoihin paikkoihin. Lisäksi valtiolle kuuluvia teitä otettiin mielellään mukaan rakennuskaavoihin valtion tielaitoksen suunnitelmien mukaisina, sillä niiden rakentaminen toi kuntaan paitsi työtä, myös lain mukaisen korvauksen tien toteuttamisesta. Valtion laatimissa tiesuunnitelmissa paikalliset arvot oli myös pääsääntöisesti otettu huonosti huomioon, jolloin kirkonkylien kulttuuriympäristön ominaispiirteitä menetettiin teiden toteutuksen yhteydessä. Taajamakuvan rakentamisen mittakaavan osalta epäonnistuneisiin ratkaisuihin johti monesti myös aikataulupaineiden vuoksi rakennuskaavan sijaan poikkeuslupakäsittelyn kautta ratkaistut valtion tukemien aravalainoitettujen kerrostalojen rakennuspaikat. (Tarjanne 2015, 114–115.)

Maaseudun taajamissa uuden rakentamisen myötä tapahtuneet muutokset herättivät keskustelua, minkä myötä vuonna 1977 järjestetyillä Maaseudun rakennuskulttuuripäivillä laadittiin toimenpide-ehdotuksia tilanteen parantamiseksi. Ehdotuksissa oli huomioitu esimerkiksi se, että rakennuskaavojen laatimisessa ei ole huomioitu olemassa olevaa rakennuskantaa ja sen mahdollisesti muodostamaa kulttuuriympäristön kokonaisuutta. Tämän perusteella esitettiin, että ylimitoitettuja ja vanhentuneita rakennuskaavoja tulisi päivittää. Sisäministeriö tarttui esitykseen ja yhteistyössä asuntohallituksen ja kuntien kanssa se laati 1980-luvun alussa kaavoitusohjeet 1/1981-ohjeen, joka jalkautettiin koulutustilaisuuksissa kuntien käyttöön. Vuonna 1985 rakennuslakiinkin tehtiin muutos, jonka mukaan kaava-suunnittelussa tuli ottaa huomioon olemassa oleva rakennuskanta. Vuonna 1983 Suomessa aloitti toimintansa ympäristöministeriö, joka osallistui kaavoitustyön ohjaamiseen julkaisemalla jo toimintansa alkuvaiheessa kaksi opasta, joiden teemat liittyivät maaseudun ja kylien maankäytön suunnitteluun. (Tarjanne 2015, 115–116.) Niiltä osin kuin rakennuskaavoja ei ole kumottu tai uudistettu nykyisen maankäyttö- ja rakennuslain mukaisiksi asemakaavoiksi, ne ovat edelleen voimassa ja niihin suhtaudutaan rakentamisessa samalla tavoin kuin asemakaavoihin (Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999 (ajantasa), 213 §).

Asemakaava-alueiden ulkopuolisilla alueilla voi olla voimassa yleiskaava, mutta koska koko kunnan kattavan yleiskaavan laatiminen ei ole pakollista, niitä alueita, joilla ei ole asemakaavaa tai oikeusvaikutteista yleiskaavaa, pidetään kuntakaavoituksen näkökulmasta kaavoittamattomina alueina. Pääsääntöisesti tiiviisti rakennetuilla alueilla uuden rakennuksen rakentamisen tulee perustua asemakaavaan (Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999 (ajantasa), 50 §). Monissa tapauksissa kyläalueille ei ole katsottu tarpeelliseksi laatia asemakaavoja. Rakentamisen ohjauskeinoja näillä alueilla ovat yleiskaavat, suunnittelutarveratkaisut, alueelliset suunnittelutarveratkaisut tai rakentaminen suoralla rakennusluvalla.

Sekä monipaikkaisen asumisen että vakituisen maaseudulla asumisen kannalta maankäyttötoimet voivat toisinaan myös tuottaa yllättäviä tilanteita muuttajalle tai asukkaalle. Kaavoituksen yhteydessä tehdään päätöksiä siitä, millaista rakentamista alueella sallitaan. Yksittäisen rakennuksen käyttötarkoitukseen liittyvä kysymys ratkaistaan käytännössä viimekädessä rakennusluvan yhteydessä, ja tässä maankäyttö- ja rakennuslain mukaisessa päätöksenteossa rakennuksen käyttötarkoitus sidotaan rakennukseen, ei sen käyttäjiin. Rakennuksen omistajan vaihtuessa uuden omistajan tahto muuttaa vapaa-ajan asunnolle pysyvästi ei riitä perusteeksi muuttaa rakennuksen käyttötarkoitusta. (Valtiovarainministeriö 2018, 46–49.)

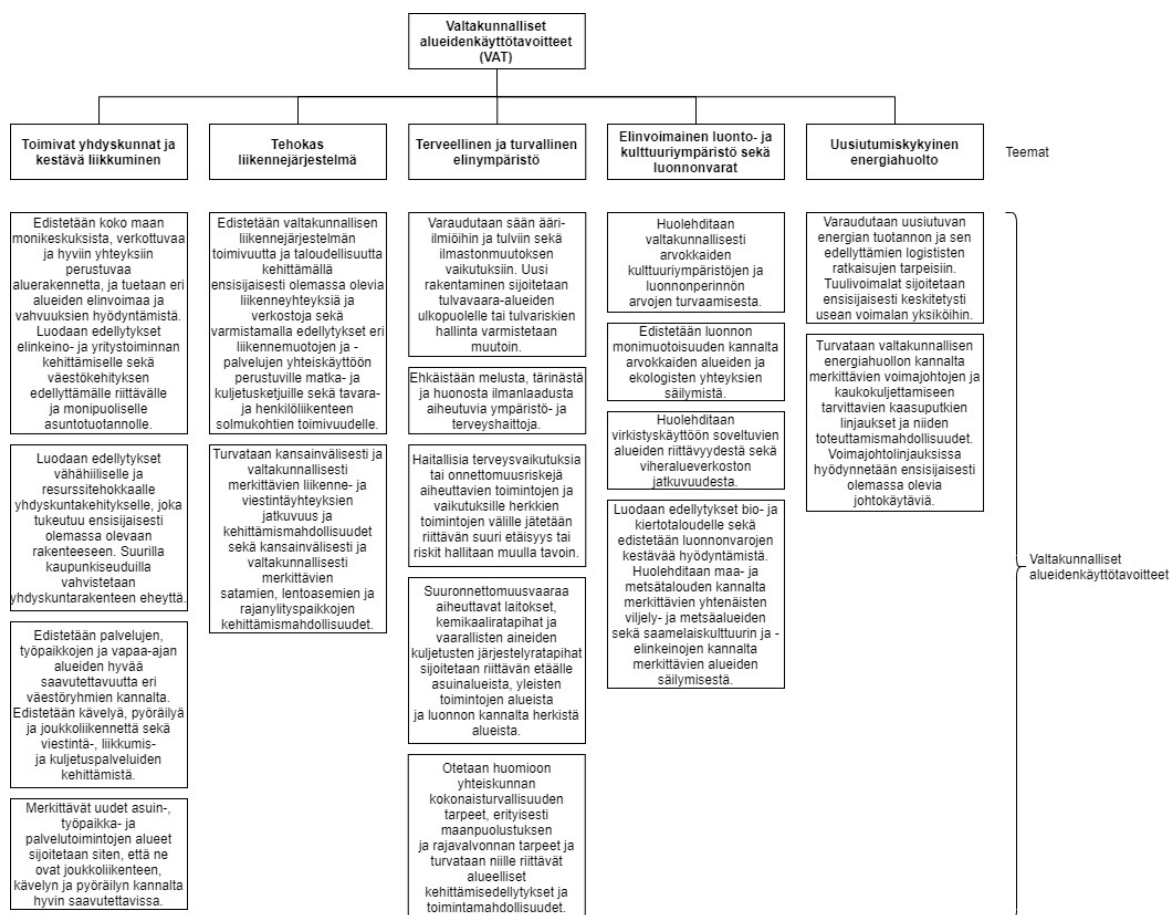
Esimerkiksi alueen kaavoittaminen loma-asuntokäyttöön tarkoittaa pääsääntöisesti sitä, että tälle alueelle ei saa rakentaa sellaista rakennusta, johon voisi muuttaa pysyvästi asumaan. Vastaavasti useimmissa tilanteissa ympärivuotisen asumisen käyttöön tarkoitetulle alueelle ei saa rakentaa vapaa-ajan asuntoa. (Valtiovarainministeriö 2018, 46–48.) Rakennusten käyttötarkoitukset ja muut perustiedot on kirjattu rakennus- ja huoneistorekisteriin, joka perustettiin 1980-luvulla. Tällöin rakennusten perustietoja kerättiin rakennusten omistajilta kyselyllä. Tämän tietojenkeruun yhteydessä alun perin ympärivuotiseen käyttöön rakennettuja taloja, jotka esimerkiksi 1960–1970-luvulla voimakkaan maaltamuuton seurauksena olivat jääneet tyhjilleen tai vapaa-ajan käyttöön, on voitu kirjata rakennus- ja huoneistorekisteriin rekisterin perustamisvaiheessa 1980-luvulla silloisen käyttötarkoituksen mukaan vapaa-ajan asunnoksi. (Suomen ympäristökeskus SYKE 2019b.) Myöskään näihin rakennuksiin ei enää voisi muuttaa pysyvästi asumaan ilman, että käyttötarkoitusta muutetaan rakennusluvalla, mikäli kaava ja rakennuksen ominaisuudet sen sallivat. Monissa tapauksissa rakennuslupakäsittelyä edeltää näissäkin tapauksissa poikkeamislupa- tai suunnittelutarveratkaisupäätös. (Valtiovarainministeriö 2018, 46–48.)

Kyläalueiden, haja-asutusalueiden ja loma-asuntoalueiden maankäyttöpäätöksillä, samoin kuin vakituisen asumisen sijoittumisella näille alueille, on vaikutuksia kunnan talouteen.

Vakituiset asukkaat maksavat kunnallisveronsa kotikuntaansa (Laki verotusmenettelystä 1558/1995 (ajantasa), 4–5 §). Kunnan on tarjottava asianmukaisissa vakituiseen asumiseen tarkoitetuissa asunnoissa asuville vakituksille kuntalaisilleen myös tietyt peruspalvelut, kuten koulukuljetukset ja vanhusten kotihoidon palvelut, sekä asumiseen liittyvät infrastruktuuripalvelut, kuten jätehuolto. Kuntalaisten vaikutus kunnan talouteen voi siis olla joko positiivinen tai negatiivinen riippuen heidän kunnallensa maksamista verotuloista ja heidän toimintaansa liittyvästä peruspalvelujen tarpeesta. Tiiviin asutuksen syntyminen alueille, jotka sijaitsevat etäällä olemassa olevista palveluista saattaa olla kunnallistalouden näkökulmasta riski, mikäli alueen asukkaiden palvelujen tarve on suuri ja heidän tuottamansa kunnallisverokertymä pieni. (Valtiovarainministeriö 2018, 48–49.)

Maaseudun kyliin ja maaseutumaisemiin liittyy monesti myös kulttuuriympäristöarvoja. Arvot voivat liittyä sekä maisemallisiin arvoihin että rakennushistoriallisiin arvoihin. Kulttuuriympäristöarvojen keskiössä on kaksi valtakunnallista inventointia: valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (Ympäristöministeriö 1992) ja valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY 2009 (Museovirasto 2009). Lisäksi maakuntien liitot tekevät maakuntakaavoituksen yhteydessä inventointeja maakunnallisesti merkittävistä vastaavista kohteista ja kunnat inventoivat yleis- ja asemakaavoituksen yhteydessä paikallisesti arvokkaita kohteita (Museovirasto 2020). Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999, 22–24 §) perusteella on laadittu sekä valtiota, maakuntia että kuntia sitovat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT), joiden perusteella esimerkiksi kulttuuriperintö on huomioitava eri kaavatasoilla.

Voimassa olevat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet velvoittavat huomioimaan suunnittelussa monia näkökulmia, ja ne korostavat maankäytön suunnittelupäätösten kauaskantoisia vaikutuksia. Tavoitteiden mukaisella päätöksenteolla pyritään kestävään alueidenkäyttöön ja ”edistetään yhteiskunnan toimivuutta, rakennetun ympäristön laatua ja ihmisten arjen sujuvuutta.” Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on esitetty kuviossa 5. (Valtioneuvosto 2017, 1–2.)

KUVIO 5. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) (mukailtu: Valtioneuvosto 2017)

4.2.1 Yleiskaavat ja osayleiskaavat

Yleiskaavan käytöstä rakennusluvan perusteena on säädetty maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) hieman eri näkökulmista pykälissä 44, 72, 77 a ja 137. Pykälät 44 ja 137 keskittyvät tavanomaiseen rakentamiseen ja maatalouteen liittyvään rakentamiseen kylä-alueilla ja muilla maaseutumaisilla alueilla, pykälä 72 koskee rakentamista ranta-alueilla ja pykälä 77 a yleiskaavan käyttämistä tuulivoimarakentamisen perusteena. Tässä selvityksessä keskitytään pykälien 44 ja 137 ohjausvaikutukseen. Yleiskaavaa nimitetään osayleiskaavaksi, mikäli se kattaa vain tietyn teeman tai tietyn maantieteellisen osan kunnasta.

Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukainen yleiskaavan käyttö rakennusluvan perusteena on kehittynyt lain voimassa olon aikana useaan otteeseen. Alkuperäisessä 1.1.2000 voimaan tullessa laissa mahdollisuus yleiskaavan käyttämiseen rakennusluvan perusteena oli sijoitettu pykälään 137, jonka 3. momentin mukaan ”kyläalueella tai muulla maaseutualueella, jolla rakentamispaine on vähäistä” oli mahdollista myöntää rakennuslupia olemassa olevaa asutusta täydentävälle ”enintään kaksiasuntoiselle

asuinrakennukselle tai maatalouden harjoittamisen kannalta tarpeelliselle rakennukselle.” (Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999 (alkuperäinen säädös), 137 §.) 1.9.2004 voimaan tulleessa maankäyttö- ja rakennuslain muutoksessa kavennettiin tätä mahdollisuutta merkittävästi, sillä tämän muutoksen jälkeen rakennuslupia voitiin myöntää ainoastaan talousrakennusten rakentamiseksi olemassa olevien asuntojen tai mautilojen yhteyteen (Laki maankäyttö- ja rakennuslain muutoksesta 476/2004, 137 § 3. mom.).

1.1.2009 voimaan tulleessa maankäyttö- ja rakennuslain muutoksessa (1129/2008) tilanne muuttui jälleen, sillä tällä muutoksella pykälän 137 3. momentti kumottiin ja pykälään 44 tehtiin lisäys, joka koski kyläalueita, joihin ei kohdistu merkittäviä rakentamispaineita. Lakimuutoksen perusteella voitiin myöntää rakennuslupia enintään kaksiasuntoisille asuinrakennuksille, mikäli oikeusvaikutteisessa osayleiskaavassa määrättiin tällaisesta mahdollisuudesta. Määräys oli voimassa enintään 10 vuotta kerrallaan. Lisäksi edellytettiin, että yleiskaava on kyseessä olevalla alueella riittävän ohjaava sekä rakentamisen että muun maankäytön kannalta.

Viimeisimmät näihin pykäliin kohdistuvat muutokset säädettiin vuonna 2017, jolloin 10 vuoden määräaika poistettiin pykälästä 44, ja pykälään 137 lisättiin jälleen mahdollisuus rakentaa olemassa oleviin asuntoihin tai mautiloihin liittyviä talousrakennuksia. Lisäksi mahdollistettiin olemassa olevaan maaseutuyritykseen tai sen liitännäiselinkeinoon liittyvän rakennuksen rakentaminen sekä olemassa olevien rakennusten korjaaminen tai asuinrakennusten vähäinen laajentaminen. (Laki maankäyttö- ja rakennuslain muutoksesta 230/2017.) Nykyisen lainsäädännön mukaan yleiskaavan perusteella voidaan myöntää lupia muillekin rakennuksille kuin enintään kaksiasuntoisille pientaloille, kunhan rakentaminen on pienimuotoista ja ympäristövaikutuksiltaan alueelle sopivaa (Kuntaliitto 2017, 4).

Nykyisen maankäyttö- ja rakennuslain 44 §:n 2. momentin mukaan yleiskaavaa voidaan käyttää tietyissä tilanteissa rakennusluvan perusteena. Tällöin tästä mahdollisuudesta tulee olla määräys yleiskaavan kaavamääräyksissä. Määräys ei voi koskea niitä alueita, jotka yleiskaavassa on osoitettu asemakaavoitettaviksi. Lisäksi laki edellyttää, että yleiskaava on kyseessä olevalla alueella riittävän ohjaava sekä rakentamisen että muun maankäytön kannalta. (Laki maankäyttö- ja rakennuslain muutoksesta 230/2017, 44 §.)

Maankäytön ohjaaminen suoraan rakentamista ohjaavalla yleiskaavalla on tarpeen sellaisilla kyläalueilla, joilla rakennetaan jonkin verran uusia rakennuksia vuosittain, mutta joilla rakentamispaine ei kuitenkaan ole niin merkittävä, että alueelle tulisi laatia asemakaava. Yleiskaavan laatiminen voi olla tarpeen myös esimerkiksi kulttuuriympäristön suojelemiseksi, elinkeinojen kehittämiseksi, liikenteellisten kysymysten ratkaisemiseksi tai

maankäytöllisten tarpeiden yhteensovittamiseksi esimerkiksi ulkoilu- ja virkistyspaikkojen järjestämiseksi. Mikäli rakentamisen paine on vähäinen, yleiskaavan ei ole välttämätöntä olla suoraan rakentamista ohjaava. Rakentamispaineen merkitystä arvioidaan aina aluekohtaisesti. (Jarva & Riipinen 2012, 56–57.)

Koko kunnan kattavalla yleiskaavalla voidaan tutkia kunnan keskustaajaman, muiden taajamien ja kyläkeskusten välisiä suhteita. Koko kunnan yleiskaavalla voidaan ottaa kantaa eri periaatteiden mukaisesti kehitettäviin alueisiin. Koko kunnan yleiskaava voidaan laatia myös strategisena, mikä korostaa sen merkitystä osana kuntastrategiaa. Strategisessa yleiskaavassa voidaan esimerkiksi linjata kehitettävistä kylistä ja liikenneverkoista, mutta pääsääntöisesti strategisessa kaavassa ei esitetä tarkkoja aluevarauksia. (Jarva & Riipinen 2012, 50–52.)

Yleiskaavan laatiminen etenee maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) luvuissa 5 ja 8 sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksen (895/1999) luvuissa 1, 3 ja 6 esitetyn mukaisesti. Kunta päättää yleiskaavoituksen tarpeesta vireilletulopäätöksellä, minkä jälkeen laaditaan osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS), jossa esitetään tiedot kaavoituksen lähtökohdista, tavoitteista, suunnittelualueesta, aikataulusta sekä osallistumismahdollisuuksista. OAS-vaiheen jälkeen voidaan laatia muuta valmisteluvaiheen aineistoa, kuten esimerkiksi alustava kaavaluonnos. Seuraavassa vaiheessa laaditaan kaavaehdotus, joka asetetaan aina julkisesti nähtäville, ja josta pyydetään lausunnot niiltä viranomaisilta, joiden toimintaan kaavalla voi olla vaikutuksia. Kuntalaisilla ja muilla osallisilla on tässä vaiheessa mahdollisuus jättää kaavaehdotuksesta muistutuksia. Mikäli kaavaehdotukseen ei nähtävillä olon jälkeen tehdä merkittäviä muutoksia, seuraava käsittelyvaihe on kaavan hyväksyminen. Yleiskaava hyväksytään aina kunnanvaltuustossa. Hyväksymiskäsittelyä seuraa valitusaika, jolloin 30 vuorokauden kuluessa kaavasta voi jättää valituksen hallinto-oikeudelle.

4.2.2 Asemakaavat

Asemankaavan käyttö kyläalueiden rakentamisen ohjausvälineenä tulee kyseeseen silloin, kun alueen rakentamispaine on merkittävä eikä yleiskaavan tarkkuus riitä rakentamisen ohjaukseen (Jarva & Riipinen 2012, 10). Asemakaavoitusta tarvitaan myös esimerkiksi silloin, jos alueella halutaan rakentaa kerrostaloja, erityisen tiivistä pientaloaluetta tai merkittäviä palvelu- ja työpaikkarakennuksia (Kuntaliitto 2017, 4). Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) asemakaavaa koskevan luvun 7 mukaisesti taajama-alueilla, joita tässä tutkimuksessa nimitetään tietyissä tapauksissa myös kyliksi, maankäytön ohjauskeino on pääsääntöisesti asemakaava. Kuten edellä luvussa 4.2 on kuvattu, maaseutu- ja taajamissa on usein voimassa rakennuslain aikana laadittuja rakennuskaavoja. Mikäli

näillä alueilla uudistetaan suoraan rakentamista ohjaavaa kaavoitusta, tehdään se pääsääntöisesti asemakaavatasolla.

Asemakaavan prosessista määrätään maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) luvuissa 7 ja 8 sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksen (895/1999) luvuissa 1, 5 ja 6. Käytännössä prosessi on vastaava kuin yleiskaavalla (luku 4.2.1), mutta kunnanvaltuusto voi delegoida hyväksymispäätöksen johtosäännöllä kunnanhallitukselle tai lautakunnalle.

4.2.3 Suunnittelutarveratkaisut

Suunnittelutarveratkaisusta säädetään maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) pykälissä 16 ja 137 sekä ranta-alueisiin liittyvästä suunnittelutarpeesta 72 §:ssä. Ennen rakennuslupaa käsiteltävää suunnittelutarveratkaisua edellytetään maankäyttö- ja rakennuslain 16 §:n mukaisilla alueilla: ”Suunnittelutarvealueella tarkoitetaan aluetta, jonka käyttöön liittyvien tarpeiden tyydyttämiseksi on syytä ryhtyä erityisiin toimenpiteisiin, kuten teiden, vesijohdon tai viemärin rakentamiseen taikka vapaa-alueiden järjestämiseen.” Suunnittelutarveratkaisun edellytyksistä säädetään pykälässä 137. Edellytyksiä sovelletaan pykälän 16 mukaisesti myös silloin, kun rakentamisella on merkittäviä ympäristövaikutuksia, joiden vuoksi tavanomainen rakennuslupamenettely ei ole riittävä.

Taantuvilla, vakailta tai hitaasti kasvavilla kyläalueilla rakennetaan uusia rakennuksia vuodessa vain muutamia. Tällaisilla alueilla suunnittelutarveratkaisumenettely on sopiva tapa ratkaista rakentamisen ohjaaminen, sillä yksittäisten hakemusten harkinta ja käsittely on melko yksinkertaista. (Jarva & Riipinen 2012, 57.) Suunnittelutarveratkaisun lähtökohdat ja prosessi kuvataan maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) pykälässä 137 ja luvussa 23 sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksen (895/1999) luvussa 14. Suunnittelutarveratkaisu kohdistuu tiettyyn, rajattuun ja pääsääntöisesti yhden rakennuspaikan kokoiseen alueeseen. Suunnittelutarveratkaisun prosessi muistuttaa kaavaprosessiin verrattuna enemmän lupakäsittelyä. Maanomistajalla tai vuokraoikeuden haltijalla on oikeus jättää kiinteistöään koskeva suunnittelutarveratkaisuhakemus kunnalle. Hakemuksen johdosta joko hakija tai kunta tiedottaa hakemuksen kohteena olevan kiinteistön naapurikiinteistöjen omistajille tai oikeudenhaltijoille hakemuksesta ja varaa näille mahdollisuuden jättää asiasta mielipiteensä. Kunta tulkitsee ratkaisussaan maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) pykälässä 137 esitettyjä edellytyksiä, joiden mukaan hakemuksen mukainen rakentaminen:

1) ei aiheuta haittaa asemakaavoitukselle, yleiskaavoitukselle tai alueiden käytön muulle järjestämiselle;

2) on sopivaa yhdyskuntateknisten verkostojen ja liikenneväylien toteuttamisen sekä liikenneturvallisuuden ja palvelujen saavutettavuuden kannalta; ja

3) on sopivaa maisemalliselta kannalta eikä vaikeuta erityisten luonnon- tai kulttuuriympäristön arvojen säilyttämistä eikä virkistystarpeiden turvaamista.

Hyväksymis- tai hylkäämispäätöstä seuraa mahdollisuus muutoksenhakuun (Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999 (ajantasa), 193 §). Suunnittelutarveratkaisuhakemuksen käsitteelijää ei maankäyttö- ja rakennuslaissa ole erikseen määrätty, jolloin kunnan on ratkaistava käsittelijä hallintosäännöllä.

4.2.4 Alueelliset suunnittelutarveratkaisut

Edellä kappaleessa 4.2.3 esitelty suunnittelutarveratkaisu voidaan maankäyttö- ja rakennuslain muutoksen (230/2017, 137 a §) mukaan ratkaista myös alueellisena, jolloin kunta voi tehdä samalla kerralla päätöksen suunnittelutarveratkaisusta useammalle kuin yhdelle rakennuspaikalle. Päätöksen edellytyksenä on, että alue on oikeusvaikutteisessa osayleiskaavassa osoitettu kyläalueiksi tai muuksi rakentamiselle sopivaksi alueeksi. Laki rajoittaa alueellisen suunnittelutarveratkaisun pisimmäksi voimassaoloajaksi kymmenen vuotta. Alueellisella suunnittelutarveratkaisulla ei saa olla merkittäviä haitallisia ympäristö- tai muita vaikutuksia eikä päätös saa johtaa merkittävään rakentamiseen.

4.2.5 Suora rakennuslupa

Mikäli aluetta ei ole osoitettu suunnittelutarvealueeksi, vaikutukseltaan ei-merkittäviä tavanomaisia rakennuslupia voidaan käsitellä ilman suunnittelutarveratkaisupäätöstä. Käytännössä tämä mahdollisuus voi olla käytettävissä yleiskaavoittamattomilla alueilla. (Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999 (ajantasa), 136 §.) Suoran rakennusluvan yhteydessä rakentamista ohjaa maankäytön näkökulmasta kunnan rakennusjärjestys.

5 TUTKIMUS

Tämän tutkimuksen lähestymistapana on laadullinen tutkimus, johon kerättiin laaja kyselyaineisto verkkoselainpohjaisella paikkatietokyselyllä. Laadullista aineistoa voidaan analysoida erittelemällä ja yhdistämällä kerättyä aineistoa teemoittain ja osa-alueittain, minkä jälkeen aineistosta tehdään johtopäätöksiä. Pilkkomisen tarkoituksena on etsiä aineistosta yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia, ja tuottaa aineistosta kokonaisuus, josta voidaan tulkita tutkimuksen tulokset. Analyysissä tulee tunnistaa esille tulevien seikkojen merkityksen tasot, jotta voidaan erottaa, mitkä asiat ovat tutkimusaiheen tyypillisiä piirteitä eli pääkohtia ja mitkä yksittäisiä huomioita. (Puusa 2011, 115–117.)

Tyypillisesti laadullinen aineisto on rikasta ja monipuolista. Aineistoon voidaan suhtautua joko fakta- tai näytenäkökulmasta tai näiden yhdistelmästä. Faktanäkökulmasta empiiriseen aineistoon suhtaudutaan totena, ja tarvittaessa sen totuudenmukaisuus varmistetaan. Tiivistämisen kautta aineistosta voidaan tunnistaa ydinkohdat. Näytenäkökulmasta aineiston käsittelyyn liittyy enemmän tulkintaa ja arviointia. Tutkimusaineiston sisällönanalyysissä tulkinnat voivat olla erilaisia, mutta tästä huolimatta se on yleinen tapa käsitellä laadullista aineistoa. Sisällönanalyysi mahdollistaa monipuoliset näkökulmat aineiston tarkasteluun. Tulkintaan ja päättelyyn perustuvan analyysin myötä kerätty empiirinen aineisto jäsenellään tulkittavaan muotoon, josta voidaan tehdä johtopäätöksiä. (Puusa 2011, 117–119.)

Sisällönanalyysissä on tyypillistä teemoitella ja tiivistää laajaa aineistoa. Usein teemoitteleluun liittyy useampiin kysymyksiin saatujen vastausten yhdisteleminen, sillä yksittäiseen teemaan liittyviä aiheita voi esiintyä eri kysymysten aineistoissa. Tiivistämisen myötä aineisto pienenee helpommin hallittavaksi. Aineiston monipuolisuutta ja empiirisyyttä voidaan tuoda esiin alkuperäisaineiston suorien lainausten kautta. (Puusa 2011, 122–123.)

Tässä tutkimuksessa aineistoa tulkittiin pääosin faktanäkökulmasta. Analysointi aloitettiin käymällä vastausaineistoja monipuolisesti läpi sekä maantieteelliseen sijaintiin sidottuna että pelkässä tekstimuodossa. Aineistoon tutustuttiin sekä kokonaisuutena että osa-alueittain. Tämän jälkeen empiirinen aineisto järjesteltiin aiheiden ja maantieteellisen sijainnin mukaisesti osa-alueisiin tulkintaa ja tiivistämistä varten, minkä jälkeen aineisto koottiin jälleen yhteen johtopäätöksien tekemiseksi.

5.1 Tutkimusmenetelmät

Paikkatietokyselyyn pyrittiin saamaan vastauksia laajasti Loviisan kaupungin kyläalueiden koko- ja osa-aikaisilta asukkailta. Tämän aineistonkeräysmenetelmän kautta pyrittiin myös

tuottamaan vuorovaikutteisuutta maankäytön suunnitteluun, ja tässä tapauksessa erityisesti lähtöaineiston keräämiseen maankäytön suunnittelun siinä vaiheessa, jossa varsinaista suunnittelutyötä ei vielä ole edes aloitettu. Rönkkö kirjoittaa (2015, 97), että kyselyillä, haastatteluilla ja karttatehtävillä voidaan kartoittaa kokemuksellisia ympäristön ominaispiirteitä. Kartoittaminen voi tapahtua esimerkiksi ympäristön arvoihin tai rakennetun ympäristön laatuun liittyvien kysymysten kautta.

Rönkkö (2015, 103) kertoo myös suunnittelemalla tutkimisesta, jossa paikallisten asukkaiden tietoja hyödynnetään suunnittelun lähtöaineistojen keräämisessä ympäristön nykytilan selvittämisen kautta. Menetelmällä voidaan kerätä myös muilla menetelmillä vaikeasti löydettävää piilevää tietoa esimerkiksi vakiintuneista ajattelutavoista tai yhteisön arvostuksesta elinympäristöään kohtaan. Lisäksi suunnittelemalla tutkimisen menetelmässä paikalliset asukkaat pääsevät osallistumaan tulevaisuuden visioimiseen yhdessä asiantuntijoiden kanssa.

Tässä tutkimuksessa pyrittiin keräämään paikallisten asukkaiden piilevää tietoa oman kylänsä ympäristön ominaispiirteistä. Lisäksi kartoitettiin, mitä alueita voisi jatkossa kehittää asumisen, virkistuksen, matkailun, teollisuuden tai työpaikkojen tarpeisiin. Varsinaiseen tutkimukseen liittyvien kysymysten lisäksi tutkimukseen liittyvässä kyselyssä oli myös sellaisia kysymyksiä, joilla ei tutkimuksen kannalta ole suurta merkitystä. Kysymykset ja niihin saadut kuitenkin palvelevat jatkossa Loviisan kaupunkia alueiden käytön kehittämisessä.

5.2 Paikkatietokysely työkaluna

Paikkatietokyselyitä käytetään työkaluna silloin, kun halutaan kerätä paikkatietoa suoraan tavallisilta ihmisiltä, tämän tutkimuksen kohdalla kuntalaisilta. Kyselyiden aihealueet koskevat ympäristön kokemuksellista ulottuvuutta ja ihmisten mieltymyksiä ja mielipiteitä. Kyselyillä kerättyä aineistoa voidaan verrata paikkatietojärjestelmissä eri viranomaistahojen tuottamaan dataan. Tavallisten ihmisten tuottama kokemuksellinen aineisto on usein monipuolista ja -ulotteista, ja sitä voidaan myös analysoida erilaisilla rajauksilla ja mittakaavoilla. Esimerkiksi kuntatason maankäytön suunnittelun tukena aineistoa voidaan käyttää sekä asema- että yleiskaavatasolla, joilla molemmilla aineistoa katsotaan eri mittakaavassa. Aineistoa voidaan myös luokitella siten, että eri alojen suunnittelijoiden on helppo tulkita omaan toimialaansa liittyvää tietoa. (Kyttä & Kahila 2006, 9–11, 139–142.)

Paikkatietokyselyllä voidaan kerätä sekä yleispiirteistä että maantieteelliseen sijaintiin sidottua laadullista aineistoa, ja kyselyissä yhdistyvät karttakäyttöliittymä ja perinteinen kyselylomake. Kyselyitä voidaan maankäytön suunnittelun ohella käyttää apuna esimerkiksi

jonkin hankkeen sosiaalisten vaikutusten arvioinnissa tai ympäristövaikutusten arvioinnissa. Menetelmän haasteita ovat esimerkiksi osallistujan tietotekninen osaaminen tai sen puute sekä osallistujan motivaatio sekä kyselyn kohteena olevaan aiheeseen, kyselyihin osallistumiseen yleisesti sekä uutta kyselytyyppiä kohtaan. (Kyttä & Kahila 2006, 139–145.)

Suunnittelijoille ja päätöksentekijöille paikkatietokysely saattaa tuottaa niin sanotun tietotulvan, joka johtaa tiedon käsittelyyn liittyvän työn määrään kasvuun verrattuna perinteisiin suunnittelumenetelmiin. Toisaalta sekä paikkatietokyselyt että muut verkkopohjaiset kyselyt ovat kuntalaisten osallistumisen ja osallistamisen kannalta hyviä: osallistujia saadaan lukumääräisesti enemmän kuin perinteisillä menetelmillä. Kerättyä tietoa on myös helppo hyödyntää moniin eri tarkoituksiin, sillä se ei ole kertakäyttöistä. (Kyttä & Kahila 2006, 145–147.)

5.3 Tutkimuksen vaiheet

Paikkatietokyselyä valmisteltiin Maptionnaire-työkalulla marras-joulukuussa 2019. Kyselyn kysymyksiä käytiin marraskuussa läpi Loviisan kaupunkisuunnitteluosaston viikkopalaverissa, minkä yhteydessä saatiin muutamia kehitysideoita kyselyn jalostamiseksi. Koevastaajat kaupungin elinkeino- ja infrastruktuurikeskuksesta ja viestintätiimistä tutustuivat kyselyyn joulukuun alussa 2019. Kaupungin kielenkääntäjät käänsivät kyselyn ruotsiksi ennen kyselyn avaamista. Kyselylle laadittiin myös yleisen tietosuoja-asetuksen mukainen tietosuojaseloste.

Paikkatietokysely avattiin kaikkien kuntalaisten vastattavaksi 30.12.2019 ja se oli vastattavissa 26.1.2020 saakka. Kyselyn avaamisen yhteydessä julkaistiin lehdistötiedote. Kuntalaisia houkuteltiin vastaamaan mahdollisuudella osallistua arvontaan. Kyselyn viimeisellä sivulla oli mahdollisuus jättää puhelinnumerosa, mikäli halusi osallistua arvontaan, jossa palkintoina oli kolme lahjakorttia Loviisan elokuvateatteri Bio Marilynin. Kyselyn aloitustekstissä ja lehdistötiedotteessa kerrottiin myös kyselyyn liittyvästä arvonnasta. Kyselystä julkaistiin toinen lehdistötiedote noin vastaamisajan puolella välissä. Toisessa tiedotteessa annettiin lisäohjeita kyselyyn vastaamista varten. 17.1.2020 järjestettiin Loviisan kaupungin asiakaspalvelupiste Lovinfossa avoin tilaisuus, jonka tarkoitus oli, että kuntalaiset voisivat tulla kysymään apua kyselyyn vastaamiseen liittyvien mahdollisten ongelmien kanssa. Tilaisuudessa kävi kaksi kuntalaista. Tilaisuudesta tiedotettiin toisen lehdistötiedotteen yhteydessä.

Kyselyn vastausajan päätyttyä aineistot tuotiin Maptionnaire-työkalusta QGIS-paikkatietosovellukseen sekä Excel-taulukkolaskentaohjelmaan, joilla vastaukset analysoitiin. Kylissä

käytiin valokuvaus- ja maastokierroksilla 22.4.2020, 29.4.2020, 7.5.2020 ja 14.5.2020. Lisäksi kyliin tutustumisessa käytettiin valokuva-aineistoa vuosilta 2015–2020.

5.4 Kyselyn rakenne

Kyselyn rakenne pyrittiin suunnittelemaan yksinkertaiseksi ja johdonmukaiseksi. Maptionnaire-työkalussa kysely muodostuu putkimaiseksi rakenteeksi, jossa yksinkertaisesti edetään kysymyksestä seuraavaan. Jokainen vastaaja vastaa samoihin kysymyksiin samassa järjestyksessä. Kyselyn rakenne on havainnollistettu taulukossa 2.

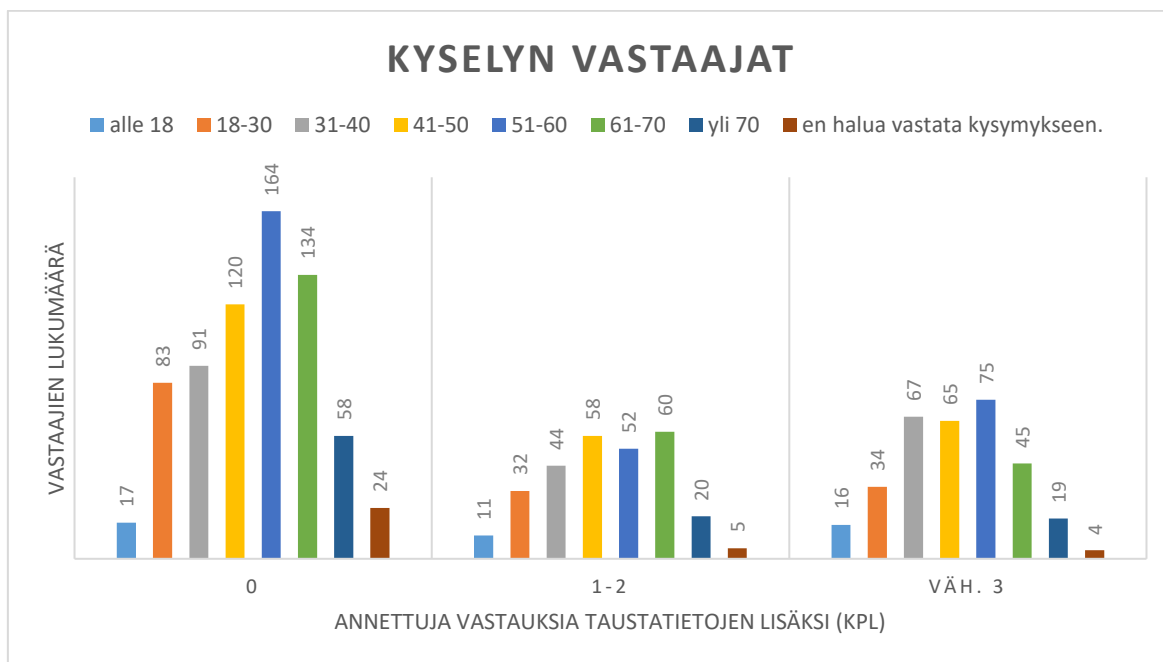
TAULUKKO 2. Kyselyn rakenne. Pakolliset kysymykset on merkitty tähdellä (*).

Kyselyn kohta	Kyselyn kohdan sisältö
Johdanto	Kyselyn esittely, kielen valinta, tietosuojaseloste
Taustatiedot	<ul style="list-style-type: none"> • Vastaajan ikä * • suhde Loviisaan * • ammatti/status *
Kyläalueen rajat	Vastaajan oman kylän ulkorajan piirtäminen
Elinympäristön nykytila	<ul style="list-style-type: none"> • Upea paikka, • epämiellyttävä paikka, • lempikävelyreittini, • kohtaamispaikka, elävä tai vilkas paikka, • tärkeä paikka.
Tulevaisuus	<ul style="list-style-type: none"> • Rakentamispaine kyläalueella * • omistatko kyläalueella sellaista maata, joka sopisi rakentamiseen? * • paikka tai alue asuinrakentamiselle, • paikka matkailulle tai virkistykseksi ja vapaa-ajalle, • paikka tai alue teollisuudelle tai muille työpaikoille, • nykyisellään säilytettävä paikka, • tulevaisuuden kulkureitti • tulisiko mielestäsi kaupungin laatia kyläalueellesi sellainen kaava, jota voidaan suoraan käyttää rakennusluvan myöntämisen perusteena?
Kyläalueen markkinointi	Millaista markkinointia kyläalueesi kaipaisi?
Oma uusi ideani	Kerro uusi ideasi ja merkitse se kartalle.
Arvontaan osallistuminen	Puhelinnumeron jättäminen arvontaa varten.

Taustakarttoina käytettiin työkalun tarjoamia avoimeen aineistoon pohjautuvia karttoja, joiden nimet ovat Basic map ja Google Hybrid. Basic map pohjautuu OpenStreetMapin kartta-aineistoon ja Google Hybrid Googlen aineistoon. Basic map on karttamainen taustakartta, kun taas Google Hybrid on ilmakehän perustuva. Kyselyn oletustaustakarttana oli kysely avattaessa Basic map, mutta oletuskarttapohjaksi vaihdettiin saadun palautteen myötä Google Hybrid noin kyselyjakson puolesta välissä.

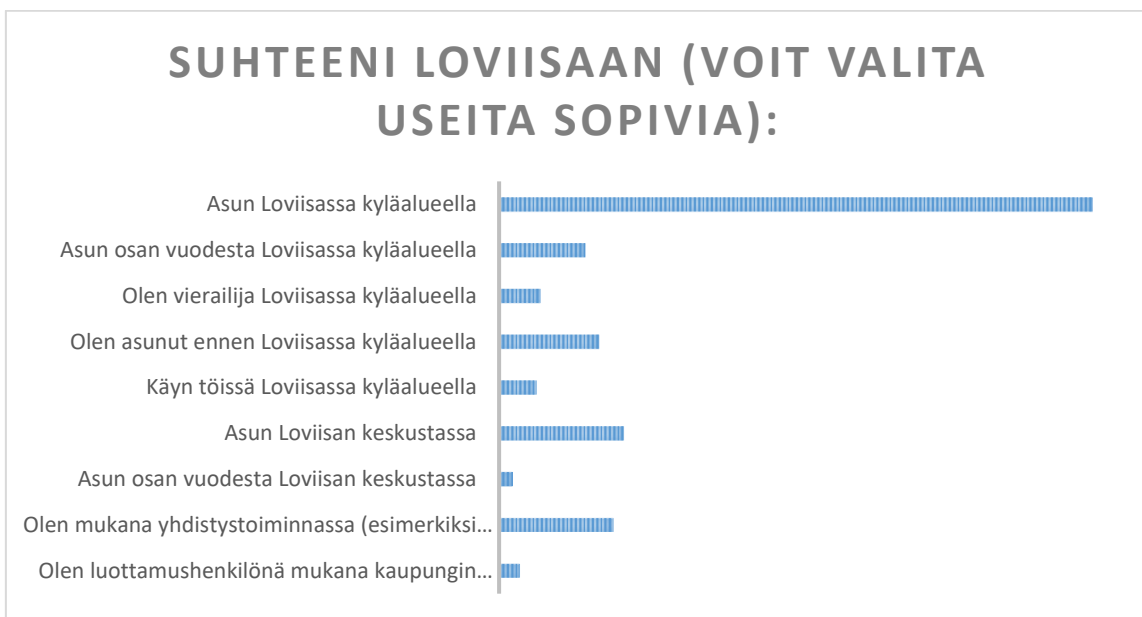
5.5 Kyselyn vastaajat

Loviisan kylien paikkatietokyselyyn kävi tutustumassa ja antamassa perustietonsa 1298 kävijää. Suuri osa vastaajista ei ensimmäisellä käynnillään suorittanut kyselyä loppuun saakka, vaan palasi siihen uudelleen, jolloin nämä vastaajat on laskettu summaan useampaan kertaan. Onnistunut kyselyyn vastaaminen vaati taustatietojen ilmoittamisen lisäksi vastausta kolmeen kysymykseen: kyläalueen rajauksen piirtämiseen sekä pakollisiin kysymyksiin kyläalueen rakentamispaineesta ja vastaajan maanomistuksesta kyläalueella. Vastausten analysoinnin yhteydessä tulkittiin, että taustatietojen lisäksi kolmeen muuhun kysymykseen vastannut vastaaja on onnistunut kyselyyn vastaamisessa. Näitä vastaajia oli 325 kappaletta. Taustatietojen lisäksi 1–2 vastausta jättäneiden tulkittiin jättäneen kyselyn kesken esimerkiksi teknisten haasteiden tai byrokraattisiksi koettujen kysymysten vuoksi. Kaikki ikäryhmät suoriutuivat vastaamisesta likipitään samalla tavalla. Kuviossa 6 on esitetty kyselyn vastaajien ikäprofiili.

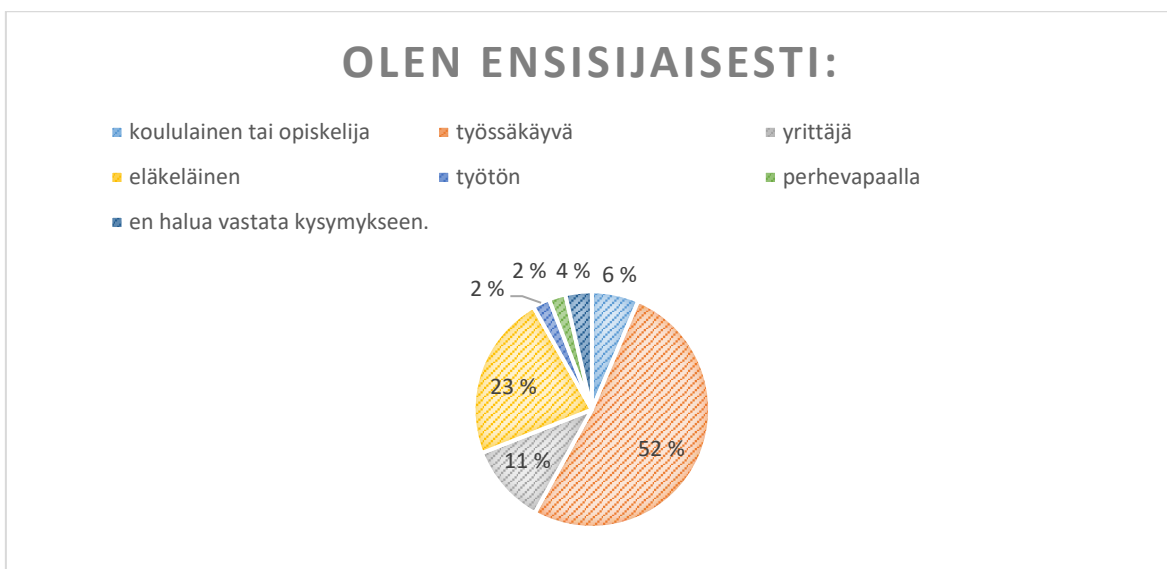
KUVIO 6. Kyselyn vastaajat ikäryhmittäin ja annettujen vastausten lukumäärän perusteella

Kyselyn taustatiedoissa kysyttiin iän lisäksi vastaajan suhdetta Loviisaan sekä ammatillista statusta. Kuviossa 7 on kuvattu vastaajien suhde Loviisaan. Suurin osa vastaajista kertoi asuvansa Loviisassa kyläalueella. Joitakin kymmeniä vastauksia saatiin myös sellaisilta henkilöiltä, jotka asuvat kyläalueella osan vuodesta tai käyvät kyläalueella vierailijana. Yhdistyksessä, esimerkiksi kyläyhdistyksessä, kertoi olevansa mukana 165 vastaajaa (1298:sta). 30 vastaajaa ilmoitti olevansa luottamushenkilönä mukana kaupungin päätöksenteossa.

KUVIO 7. Vastaajan suhde Loviisaan

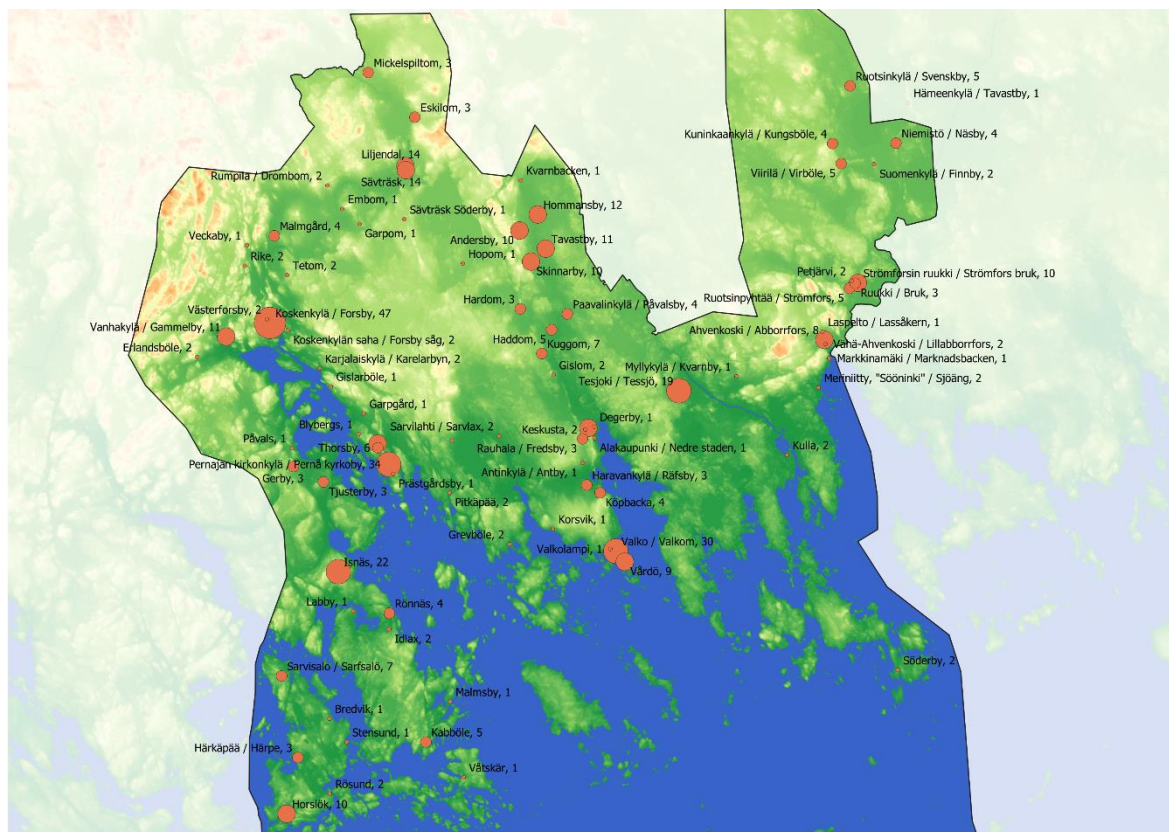
Suurin osa vastaajista ilmoitti ammatilliseksi statukseensa työssäkäyvän tai eläkeläisen. Ammatillisen statuksen jakauma on esitetty kuviossa 8.

KUVIO 8. Vastaajien ammatillinen status

5.6 Aineiston käsittely, kyläalueiden rajaukset

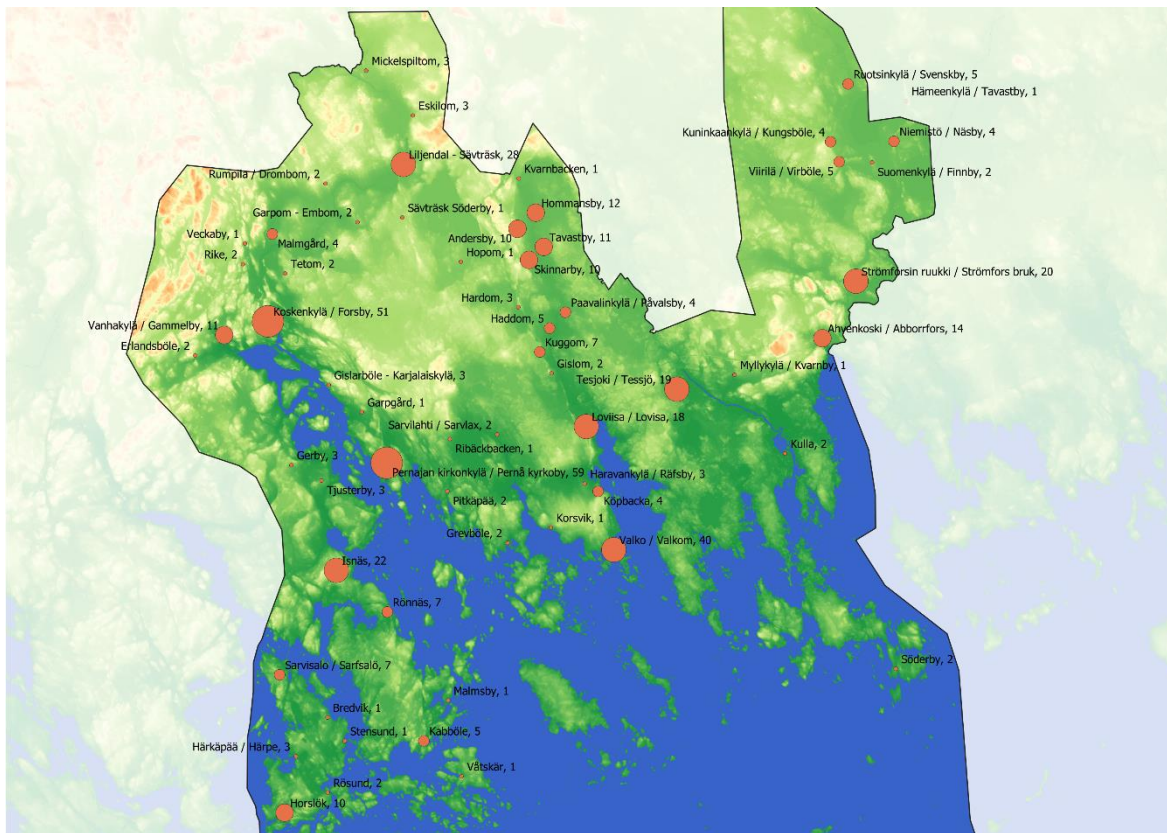
Kyselyn vastaajat piirsivät yhteensä 465 kyläalueen rajausta. Näistä 362:lle oli annettu nimi. Joissakin vastauksissa rajauksen sisään oli jätetty useita kyliä, joiden kaikkien nimet oli kirjoitettu kylän nimen kohtaan. Kuvion 9 kartassa on esitetty pistemäisinä kaikki vastauksissa mainitut kylät sekä mainintojen lukumäärät.

KUVIO 9. Aineistossa mainitut kylät ja mainintojen lukumäärät (taustakartta mukailtu: Maanmittauslaitos 2020b)

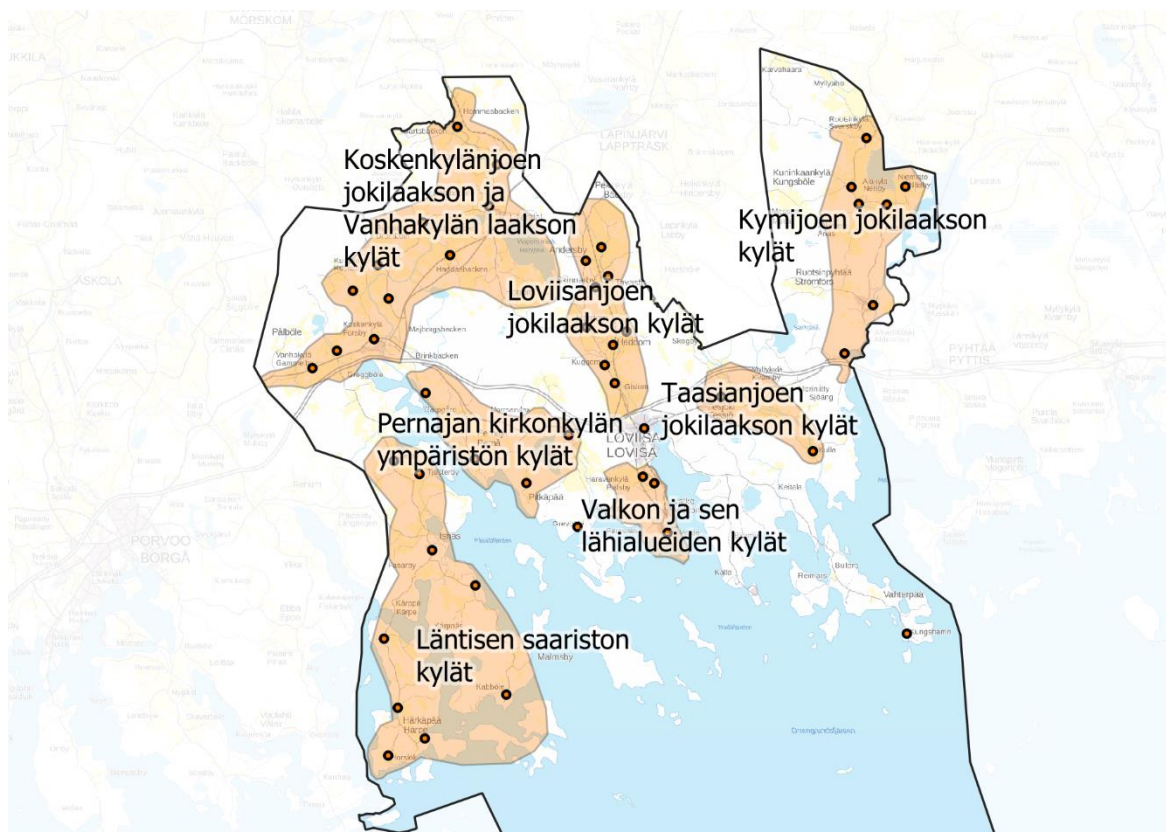
Aineistosta erottuu esimerkiksi, että joidenkin kylien nimillä on erilaisia kirjoitusasuja, ja jotkut kylistä jakautuvat pienempiin kylän osiin. Esimerkiksi Liljendalin entistä kuntakeskusta on nimitetty sekä Sävträskiksi että Liljendaliksi. Molemmat vaihtoehdot mainittiin aineistossa 14 kertaa. Koskenkylän alueelle sijoittuvat sekä Koskenkylä, Koskenkylän saha että Västerforsby. Pernajan kirkonkylän ympäristössä oli mainittu erikseen Pernaja, Pernajan kirkonkylä, Blybergs, Thorsby ja Prästgårdsby. Strömforsin ruukin aluetta oli kyselyssä nimetty Strömforsin ruukiksi, Ruotsinpyhtääksi, Ruotsinpyhtään kirkonkyläksi, Petjärveksi ja Ruukiksi. Ahvenkosken alueelle sijoittuvat Ahvenkoski, Vähäahvenkoski, Laspelto, Markkinämäki ja Meriniitty. Näitä haluttiin yhdistää aineistossa yhden kylän alle. Kuvion 10 kartassa on esitetty aineisto, jossa nämä toimenpiteet on tehty. Lähelle toisiaan sijoittuvien nimien ja kylän osien havaitsemisessa hyödynnettiin QGIS-sovelluksen

kuvaustekniikan työkalua ”point cluster”, jolla asetettiin alle 1500 metrin etäisyydellä toisiinsa sijaitsevat pisteet erottumaan muista pisteistä erilaisella ulkoasulla.

KUVIO 10. Selkeytetty pisteaineisto kyselyaineistossa mainituista kylistä (taustakartta muokailtu: Maanmittauslaitos 2020b)

Kylien maantieteellisen sijainnin sekä Suomen ympäristökeskuksen päävesistöjen ja valuma-aluejaon paikkatietoaineistojen (Suomen ympäristökeskus SYKE 2020a) perusteella tulkittiin Loviisan maisemaperusteiset aluejaot. Nämä aluejaot nimettiin seuraavasti: Koskenkylänjoen jokilaakson ja Vanhakylän laakson kylät, Läntisen saariston kylät, Pernajan kirkonkylän ympäristön kylät, Loviisanjoen jokilaakson kylät, Valkon ja sen lähialueiden kylät, Taasianjoen jokilaakson kylät ja Kymijoen jokilaakson kylät. Erityistapauksena Loviisan itäisessä saaristossa Vahterpään saaren kärjessä erillään muista kylistä sijaitsevaa Söderbyn kylää ei sijoitettu millekään maisema-alueelle. Maisemaperusteinen aluejako on esitetty kuvion 11 kartalla. Tarkemmat rajaukset on esitetty liitteessä 1.

KUVIO 11 Loviisan maisemaperusteiset aluejaot (taustakartta Maanmittauslaitos 2020a)

Kyselyaineistoa käsiteltiin seuraavassa vaiheessa jakamalla kyläalueiden rajaukset omiksi kokonaisuuksiksi kylittäin. Aineistossa oli 103 sellaista kyläalueen rajausta, jolle vastaaja ei ollut kirjoittanut kyläalueen nimeä. Nämä alueet käytiin erikseen läpi QGIS-paikkatietosovelluksessa, ja ne jaoteltiin 1) onnistuneisiin rajauksiin, joilta syystä tai toisesta puuttuu nimi, 2) epäonnistuneisiin rajauksiin, jotka suljettiin tarkastelun ulkopuolelle, sekä 3) epäselviin rajauksiin, joissa rajauspiirroksesta saattoi esimerkiksi erottua selkeä virhe, mutta joissa rajaus kuitenkin pääosin oli onnistunut. Onnistuneita rajauksia oli 26 kappaletta, epäonnistuneita rajauksia 51 kappaletta ja epäselviä rajauksia 26 kappaletta.

Onnistuneet rajaukset siirrettiin kyseisten kyläalueiden kokonaisuuksiin, kuitenkin omalla merkinnällään, jotta myöhemmissä vaiheissa voitiin tunnistaa, että rajaus oli peräisin aineistosta, jossa vastaaja ei ollut antanut kyläalueelle nimeä. Seuraavassa vaiheessa rajauksia tarkasteltiin kyläkokonaisuuksittain kartalla, ja tehtiin silmämääräinen arvio siitä, olivatko rajaukset onnistuneita. Esimerkiksi sellaiset rajaukset, jotka eivät muodostaneet selkeää aluetta tai olivat hämähäkinseittimäisiä sekä rajaukset, joiden sisälle mahtui vain yksi tai ei yhtäkään taloa, todettiin epäonnistuneiksi.

Rajauksia arvioitiin edelleen toisella arviointikierröksellä, jossa ensimmäisellä kierroksella onnistuneiksi todetut rajaukset luokiteltiin kahteen luokkaan (1 ja 2). 1-luokkaan sijoitettiin

ne rajaukset, jotka oli piirretty selkeästi monin taitepistein kylän rajaa seuraten. 2-luokkaan sijoitettiin ne rajaukset, jotka olivat neliömäisiä tai muutoin yleispiirteisiä. Esimerkkikuvat luokista 1 ja 2 on esitetty kuviossa 12.

KUVIO 12 Esimerkit luokkiin 1 ja 2 sijoitetuista kyläalueiden rajauksista Koskenkylän alueelta. Vasemmalla luokkaan 1 sijoitettu rajausta ja oikealla luokkaan 2 sijoitettu rajausta. (Taustakartta Maanmittauslaitos 2020a.)

5.7 Aineiston käsittely, muut kysymykset

Vastaajien näkemyksiä kyläalueiden laadullisista ominaisuuksista kerättiin kysymyksillä, jotka koskivat upeita ja epämiellyttäviä paikkoja, suosikkikävelyreittejä, kohtaamispaikkoja, tärkeitä paikkoja, tulevaisuuden kulkureittejä, nykyisellään säilytettäviä paikkoja, paikkoja rakentamiselle, paikkoja teollisuudelle ja työpaikoille sekä paikkoja matkailulle ja virkistykseksi. Lisäksi vastaajalla oli mahdollisuus jättää oma ideansa sille varattuun osioon.

Osaan kysymyksistä vastattiin pistemäisten karttasijaintien kautta, osaan viivamaisten reittien muodossa ja osaan aluevarausmaisina. Pistemäistä aineistoa muodostivat kysymykset upeista ja epämiellyttävistä paikoista, kohtaamispaikoista, tärkeistä paikoista ja omista uusista ideoista. Suosikkikävelyreitit ja tulevaisuuden kulkureitit vastattiin viivamaisten reitteinä. Aluemaista aineistoa muodostivat nykyisellään säilytettävät paikat, paikat rakentamiselle, paikat teollisuudelle ja työpaikoille sekä paikat matkailulle ja virkistykseksi.

Aineiston käsittelyssä pistemäisestä aineistosta piilotettiin naapurikuntiin sijoitetut vastaukset, Loviisan keskustaa koskevat vastaukset ja vastaukset, jotka sisälsivät henkilötietoja. Henkilötietoja sisältäviä vastauksia esiintyi tärkeiden ja upeiden paikkojen kategorioissa, ja ne koskivat pääsääntöisesti vastaajan täsmällistä kotipaikkaa tai entistä kotipaikkaa. Henkilötiedot tunnistettiin avoimiin vastauksiin kirjoitettujen tekstien kautta. Pistemäisten vastausten lukumäärät on esitetty taulukossa TAULUKKO 3. Epämiellyttävien paikkojen aineistoa tiivistettiin lisäksi tiivistämällä avoimia vastauksia 1–3 sanan lyhennelmiksi, sillä tälle aineistolle oli tyypillistä, että vastaukset olivat pitkiä. Kuitenkaan niille

merkityille pisteille, joille alkuperäisessä aineistossa ei ollut kirjoitettu tekstimuotoista vastausta lainkaan, ei kirjoitettu sitä nytkään. Lisäksi aineistosta piilotettiin vastaukset, joiden tulkittiin olevan enimmäkseen palautetta kaupungille tai muulle taholle, kuten ”katuvalot eivät toimi”, ”liian lyhyet tyhjennysvälit jäteasemalla”, ”laskettu nopeusrajoitus on hirveä” tai ”palvelut takaisin!”.

TAULUKKO 3. Pistemäisten vastausten lukumäärät

Kategoria	Vastauksia (kpl)	Vastauksia kyläalueille (kpl)
Upea paikka	526	485
Epämiellyttävä paikka	147	125
Kohtaamispaikka	209	190
Tärkeä paikka	134	121
Oma uusi idea	50	47

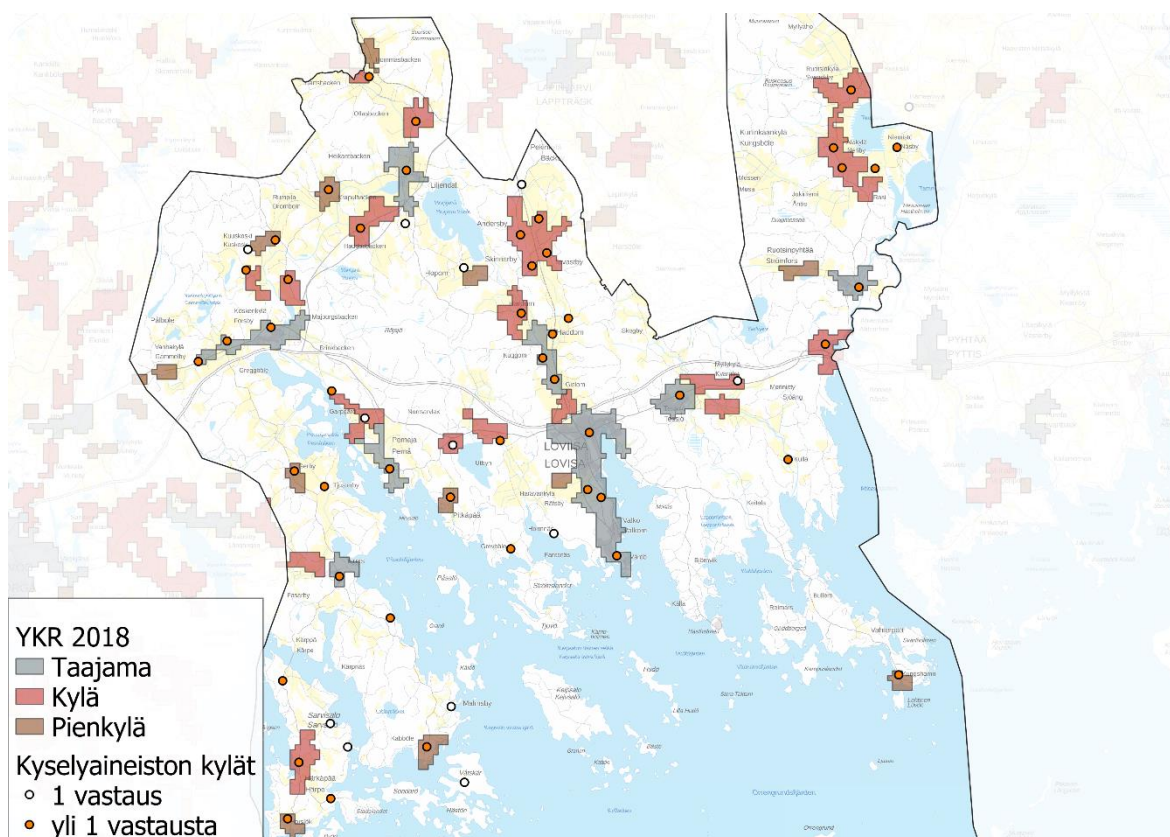
Viivamaisista vastauksista Loviisan keskustaa koskevia vastauksia ei piilotettu, sillä osa reiteistä suuntautui kylistä keskustaan. Viivamaisista aineistoista tulevaisuuden kulkureitit koskevia vastauksia tiivistettiin 1–3 sanan lyhennelmiksi selkeän teemakartan luomista varten. Myöskään aluemaisesta aineistosta ei piilotettu Loviisan keskustaan sijoittuvia vastauksia, sillä ne kuvastavat osaltaan vastaajien näkemystä siitä, että kysytyille toiminnolle parempi sijainti olisi keskustassa kyläalueiden sijaan. Aluemaisista vastauksista piilotettiin yleispiirteisyytensä vuoksi ne rajaukset, jotka kattoivat noin puolet tai enemmän koko kunnan pinta-alasta.

6 TULOKSET

Tulkittaessa ensin vain kyläalueiden rajauksille kirjoitettuja kylän nimiä, eniten mainintoja keräsivät Pernajan kirkonkylän alue (59 kpl), Koskenkylä (51), Valko (40), Liljendal-Sävträsk (28), Isnäs (22), Strömforsin ruukki (20) ja Tesjoki (19).

6.1 Kyläalueiden rajaukset

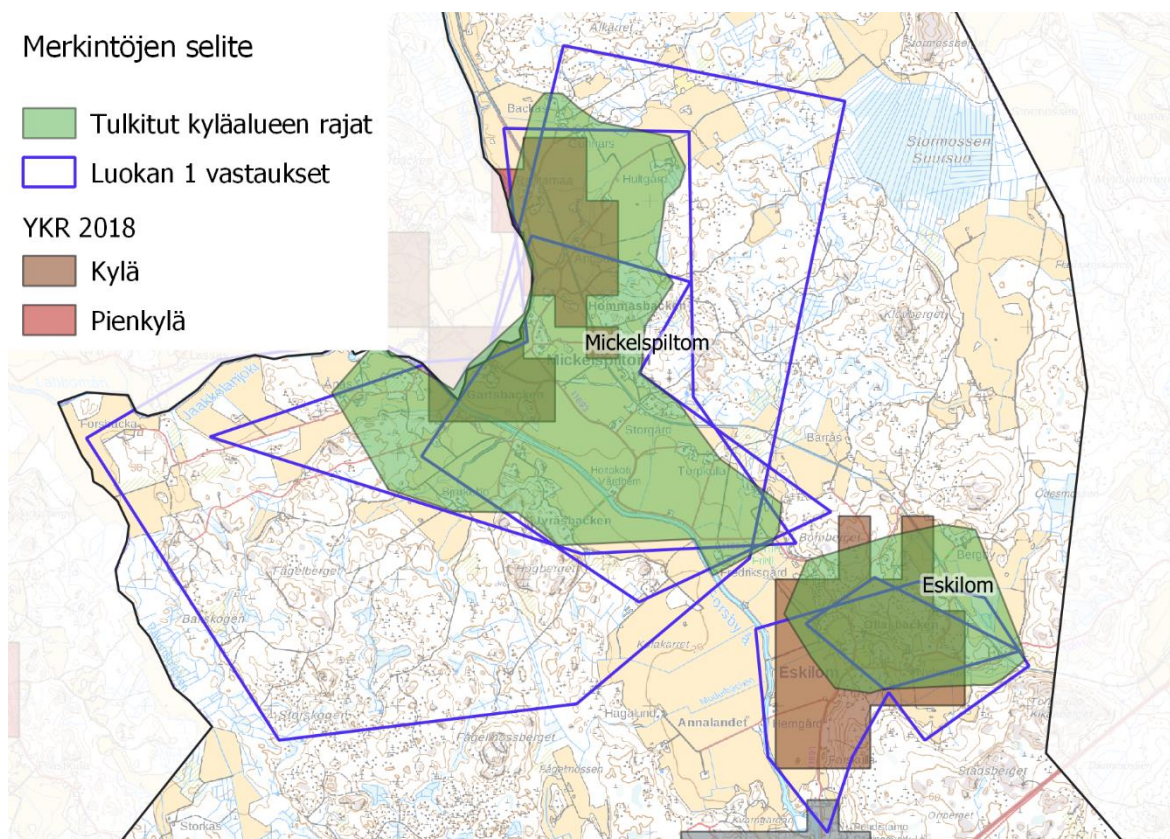
Suomen ympäristökeskuksen (2016) mukaan YKR-aineistoja voidaan käyttää muun muassa kaavojen aluevarausten määrittämisessä. Määrällisen YKR-aineiston vertaamisella laadulliseen tutkimusaineistoon voidaan yhdistää kokemuksellinen ja tilastollinen kartta-aineisto yhdeksi tulkinnaksi rajauksesta. Kuviossa 13 on esitetty vuoden 2018 YKR-aineisto taajamien, kylien ja pienkylien osalta sekä tämän tutkimuksen kyselyaineistossa esiintyneet kylät pisteinä.

KUVIO 13. YKR-aineiston taajamien, kylien ja pienkylien aineisto sekä kyselyn vastauksissa esiintyneet kylät kartalla (YKR-aineisto Suomen ympäristökeskus SYKE 2020b; taustakartta Maanmittauslaitos 2020a)

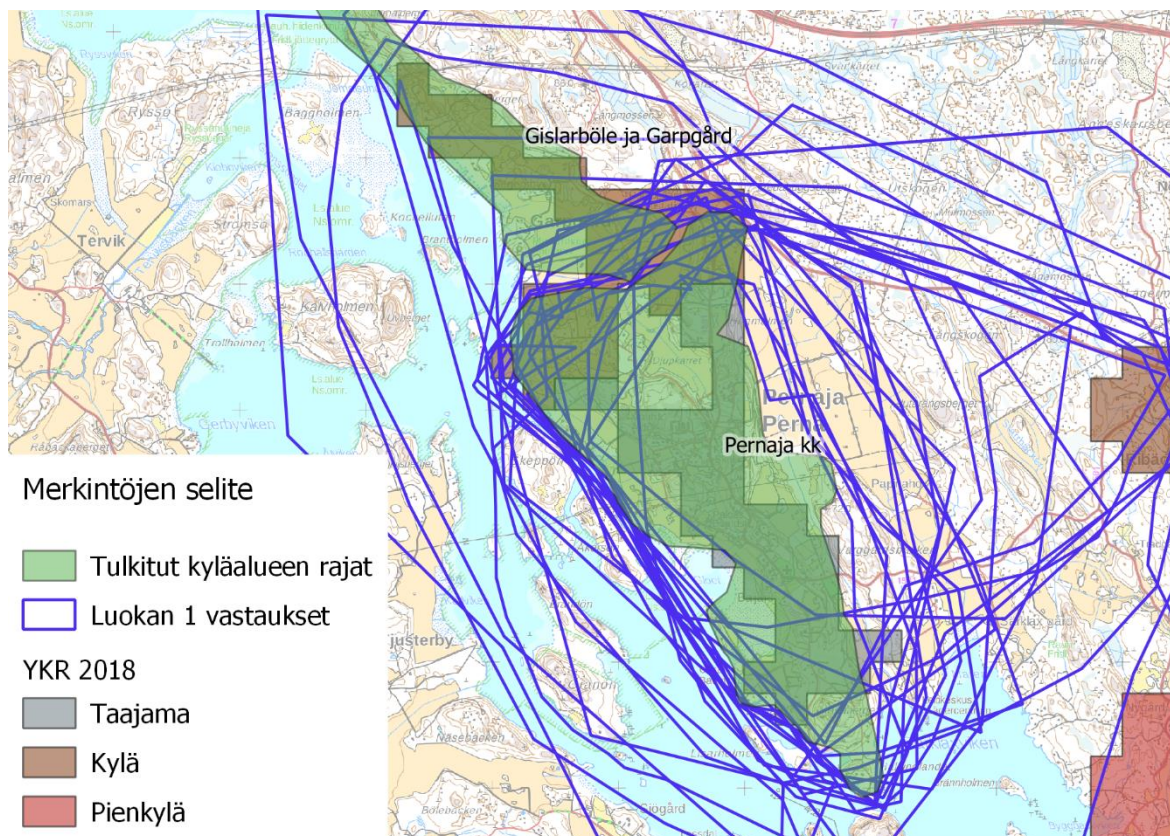
Käsitelty aineisto kyselyllä kootuista kyläalueiden rajauksista toimi lähtötietona kyläalueiden rajojen määrittämiselle. Tässä vaiheessa aineistona käytettiin 1-luokkaan sijoitettuja rajauksia. Näitä rajauksia tulkittiin samaan aikaan YKR-aineiston kanssa, jotta voitiin

piirtää tulkinta kunkin kylän rajoista. Tarvittaessa tulkinnan apuna käytettiin myös maarekisterikylien rajoja (Maanmittauslaitos 2020c). Näistä rajoista oli apua esimerkiksi Erlandsbölen ja Vanhakylän välisen rajan, Liljendal-Sävträskin ja Eskilomin välisen rajan sekä Kuggomin ja Haddomin välisen rajan määrittämisessä. Kuvion 14 kartassa on esitetty periaate siitä, miten tulkintaa tehtiin. Ruutumaiset ruskeat ja punertavat alueet ovat YKR-aineiston kyliä ja pienkyliä. Siniset viivat ovat kyselyn vastaajien piirtämiä rajauksia, jotka on sijoitettu aineiston käsittelyssä luokkaan 1. Kuviossa vihreällä värillä on piirretty lopulliset tulkitut kyläalueen rajat Mickelspiltomin ja Eskilomin kylille.

KUVIO 14. Esimerkki kyläalueen rajojen tulkinnasta YKR-aineiston ja tutkimusaineiston pohjalta (YKR-aineisto Suomen ympäristökeskus SYKE 2020b; taustakartta Maanmittauslaitos 2020a)

Edellisessä esimerkissä kyselyaineistossa oli vain muutamia luokkaan 1 sijoittuneita rajauksia kyläaluetta kohden. Monilta kyläalueilta vastauksia oli kuitenkin enemmän. Esimerkiksi Pernajan kirkonkylältä saatiin 25 luokkaan 1 sijoitettua rajausta. Kuviossa 15 on esitetty, miten kyläalueen rajan tulkinta tehtiin Pernajan kirkonkylällä. Kuviossa näkyy myös, miten Gislarbölen-Garpgårdin ja Pernajan kirkonkylän välinen raja määritettiin.

KUVIO 15. Esimerkki kyläalueen rajojen tulkinnasta YKR-aineiston ja tutkimusaineiston pohjalta (YKR-aineisto Suomen ympäristökeskus SYKE 2020b; taustakartta Maanmittauslaitos 2020a)

Muilla kyläalueilla raja määritettiin vastaavalla tavalla kuin näissä kahdessa esimerkissä on esitetty. Kyläalueiden tyyppi määritettiin YKR-aineiston avulla luokkiin kyläkeskus, kylä ja pienkylä. Joidenkin kylien osalta tehtiin tulkintaa kylätyypin osalta, sillä esimerkiksi Loviisan keskustan läheiset kylät on YKR-aineistossa luokiteltu osaksi taajamaa.

6.2 Vastaajien näkemyksiä kyläalueiden laadullisista ominaisuuksista

Vastaajien näkemyksiä kyläalueiden laadullisista ominaisuuksista kerättiin kysymyksillä, jotka koskivat tärkeitä, upeita ja epämiellyttäviä paikkoja, kohtaamispaikkoja sekä suosikkikävelyreittejä, tulevaisuuden kulkureittejä, nykyisellään säilytettäviä paikkoja, paikkoja rakentamiselle, paikkoja teollisuudelle ja työpaikoille sekä paikkoja matkailulle ja virkistykseksi. Tuloksia tulkittiin sekä maantieteelliseen sijaintiin sidottuna että vain kirjoitettujen vastausten kautta. Tuloksia arvioitiin sekä kylittäin että eri kyliä yhdistävien ominaisuuksien kautta yleisellä tasolla.

6.2.1 Positiivisia ominaisuuksia

Positiivisten ominaisuuksien teemaa arvioitiin tärkeiden ja upeiden paikkojen, kohtaamispaikkojen, suosikkikävelyreittien ja nykyisellään säilytettävien paikkojen kautta. Yhteisinä tekijöinä positiivissa ominaisuuksissa olivat erityisesti maisemat, luontokohteet, urheilu- ja ulkoilupaikat, kylätalot, kirjastot, kyläkaupat, kahvilat ja muut palvelut. Kohteita esiintyi sekä tärkeinä paikkoina, upeina paikkoina että kohtaamispaikkoina. Suosikkikävelyreitteihin liittyi usein maisemallisia tekijöitä. Nykyisellään säilytettävien paikkojen arvoissa esiintyi sekä luontoarvoja että kulttuurihistoriallisia arvoja. Kuviossa 16 on esitetty sattumanvaraisia otteita saaduista vastauksista.

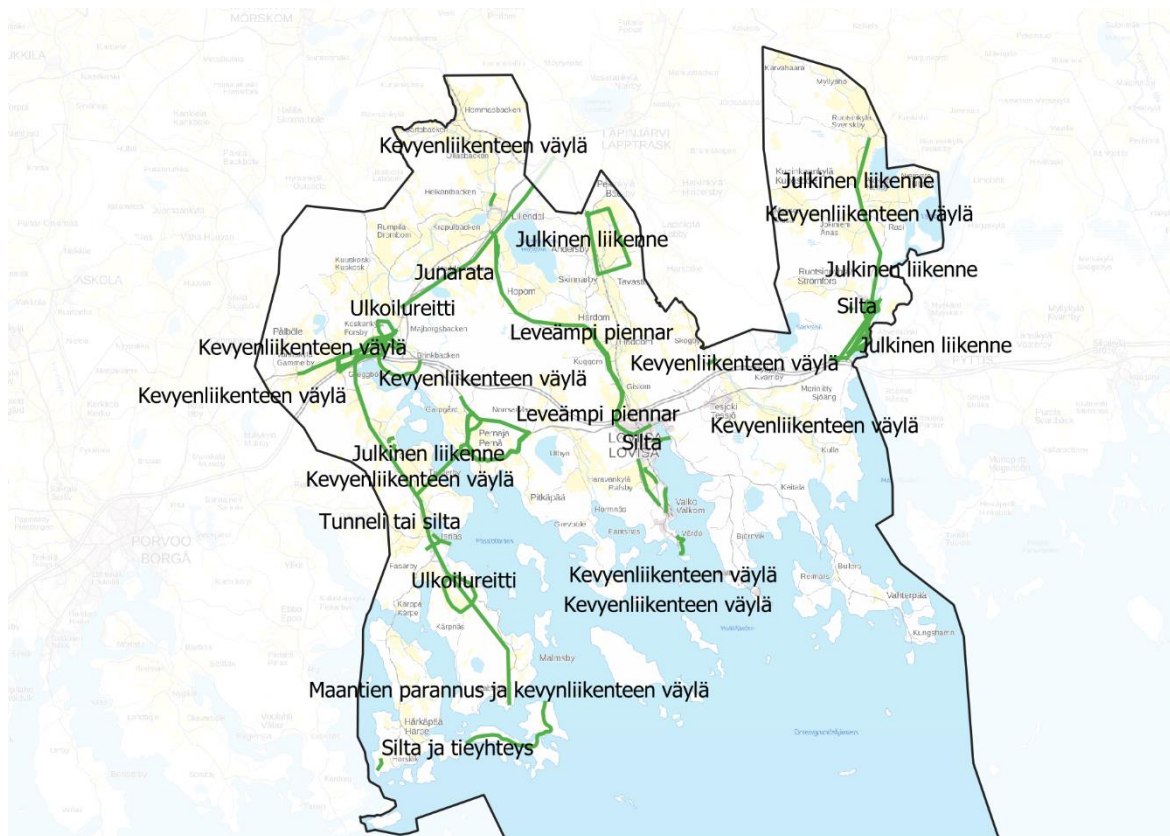
KUVIO 16. Sattumanvaraisia lainauksia kootuista positiivisista ominaisuuksista kyläalueilla (taustakartta Maanmittauslaitos 2020a)

6.2.2 Negatiivisia ominaisuuksia

Negatiivisista ominaisuuksista kertoo kysymys epämiellyttävistä paikoista. Negatiivisia useita kyläalueita koskevia ominaisuuksia olivat erityisesti huonot kevyenliikenteen väylät. Suurta osaa kyläalueista koskivat huomiot kokonaan puuttuvista väylistä ja liian kapeista maantien pientareista. Niin ikään liikenteellisesti epämiellyttävinä pidettiin monia risteys-alueita sekä mutkaisia ja mäkisiä tieosuuksia. Lisäksi joitakin kyläalueita yhdisti huomiot

Eksoottisempina uusina tulevaisuuden reitteinä ehdotettiin siltaa tai tunnelia Isnäsän ja Pernajan kirkonkylän välille sekä siltayhteyttä Rösundista Furusundin yli Sondarölle, Hästölle ja Våtskäriin. Kuvion 18 kartalla on esitetty tiivistettyjä ehdotuksia tulevaisuuden kulkureiteistä.

KUVIO 18. Kyselyaineiston tulevaisuuden kulkureittejä (taustakartta Maanmittauslaitos 2020a)

Esimerkiksi Lapinjärventielle on esitetty parempia kevyenliikenteen yhteyksiä välille Loviisa–Hardom. Vastaavia kehityskohteita toivottiin Liljendalissa, Hopomissa, Koskenkylässä, Vanhakylässä, Pernajan kirkonkylällä, läntisen saariston alueella sekä Strömforsin ruukin ja Ahvenkosken välillä. Kuvassa 1 on Lapinjärventie Hardomissa.

KUVA 1. Maantie Hardomissa

Harrastuspaikkojen kehittämisen osalta esiin nousivat koirapuistot, joita toivottiin niin Loviisan keskustaan kuin kyläalueille Strömforsin ruukkiin ja Pernajan kirkonkylälle. Lisäksi yleisiä toiveita olivat lasten leikkipuistot. Hieman harvinaisempina toiveina harrastuspaikkojen osalta esiintyivät esimerkiksi skeittipuisto ja harjoitussali kamppailulajeja varten.

6.3 Vastaajien näkemykset rakentamispaineesta kyläalueella

Kyläalueen rakentamispainetta koskevaan kysymykseen vastattiin kyselyssä liukusäätimellä. Vastaajat liu'uttivat liukusäädintä vaihtoehtojen pieni ja suuri välillä siihen kohtaan, jonka koki kuvaavan rakentamispainetta omalla kyläalueellaan. Analysoinnissa liukusäätimellä annettuja vastauksia tulkittiin lukuina siten, että 1 oli pienin mahdollinen rakentamispaine ja 100 suurin. Vastaukset asettuivat välille 1–100. Rakentamispaineelle laskettiin keskiarvot kyläalueittain. Keskiarvot olivat välillä 1–88,5. Aineistosta ei poistettu, piilotettu tai muokattu vastauksia. Koska useilta kyliltä saatiin rakentamispainetta koskevia vastauksia vain muutamilta vastaajilta, ei aineistoa voida pitää kuin suuntaa antavana näkemyksenä rakentamispaineesta. Yhdeksältä kyläalueelta ei saatu lainkaan vastauksia koskien rakentamispainetta.

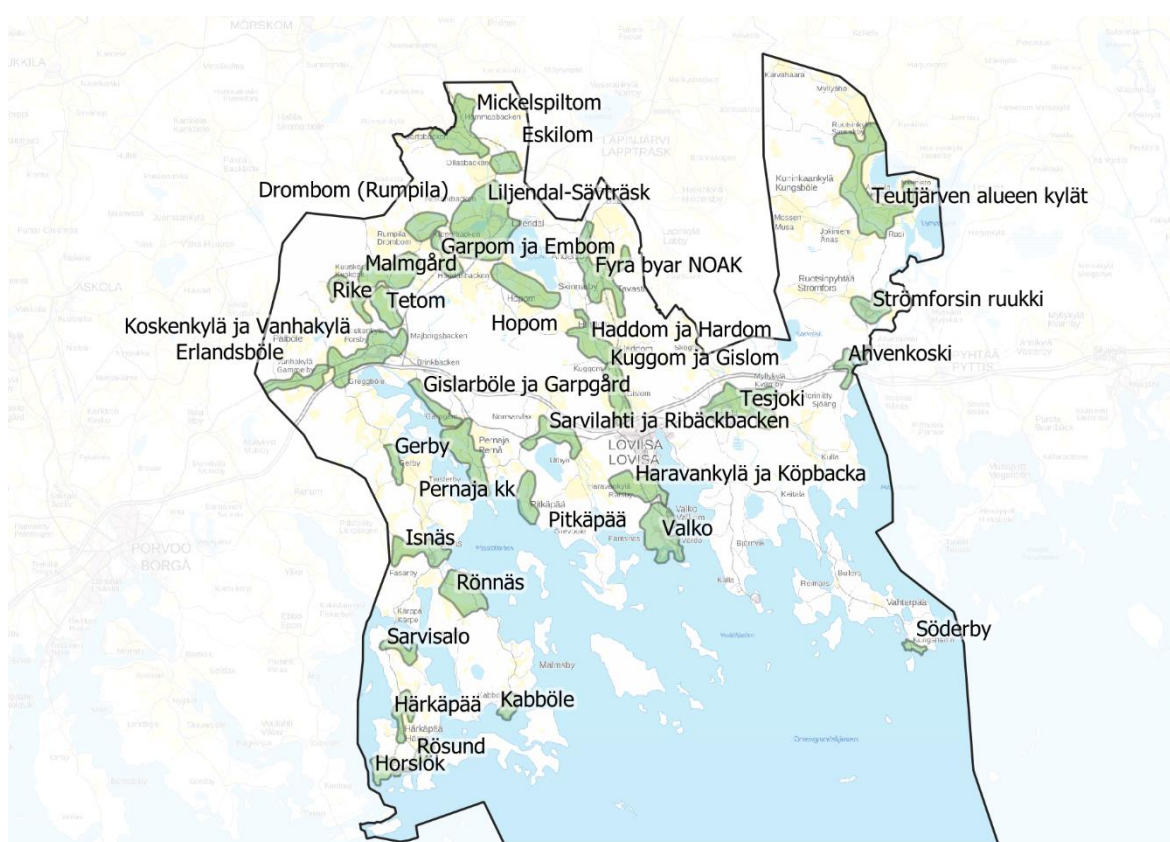
Vastaajista 278 vastasi, että ei omista kyläalueella sellaista maata, joka sopisi rakentamiseen. 44 vastasi omistavansa rakentamiseen soveltuvaa maata, mutta ei olisi valmis

myymään sitä. 31 henkilöä vastasi, että olisi valmis myymään kyläalueelta rakentamiseen soveltuvaa maata.

7 TULOSTEN TARKASTELU

Tutkimuksen perusteella Loviisan kyläalueina pidetään niitä kyliä, joista vastauksia saatiin useampia kuin yksi kappale, ja jotka pääsääntöisesti sijaitsevat YKR-aluejaon taajama-, kylä- tai pienkyläalueella. Joidenkin toistensa läheisyydessä sijaitsevien kylien osalta arviointiin, että kylät muodostavat toiminnallisesti yhden yksikön.

Tulosten perusteella Loviisan alueella on 33 kylää. Kylät jaettiin koon ja toiminnallisuuden mukaan kyläkeskuksiin, kyliin ja pienkyliin käyttäen apuna YKR-aineistoa. Kylistä 7 luokiteltiin kyläkeskuksiksi, 13 kyliksi ja 13 pienkyliksi. Kuvion 19 kartassa on esitetty kyläalueiden rajaukset ja nimet. Tarkemmat rajaukset on esitetty liitteessä 1.

KUVIO 19. Kartta tutkimuksessa tunnistetuista Loviisan kylistä (taustakartta Maanmittauslaitos 2020a)

Kylien piirteitä ja laadullisia ominaisuuksia pyrittiin tunnistamaan erilaisilla kysymyksillä ja karttatehtävillä. Yleistäen, kyselyllä kootun aineiston mukaan sekä positiiviset että negatiiviset asumisen laatuiseikat ovat hyvin samankaltaisia Loviisan eri kylissä. Kaikilla alueilla arvostetaan niitä palveluita, joita kylissä on jäljellä. Tärkeinä pidetään muun muassa kouluja, päiväkoteja, kyläkauppoja, kahviloita sekä ulkoilu- ja urheilupaikkoja. Useat näistä paikoista toimivat myös kohtaamispaikkoina. Kylien elinvoiman kannalta on myös tärkeää, että kylissä on julkisia ja puolijulkisia paikkoja, joihin ohikulkijatkin voivat helposti

pysähtyä. Mikäli kylällä ei ole esimerkiksi kauppaa, kahvilaa tai koulua, satunnaisen kulijan on vaikeaa löytää paikkaa, johon kylälle tullessaan pysäköisi ajoneuvonsa. Myös esimerkiksi hautausmaat voivat toimia helppoina pysähdyspaikkoina ohikulkijoille.

Maisema-arvot nousevat myös esiin vastauksista. Jokilaaksojen kylien asukkaat arvostavat avaria viljelymaisemia, kun taas saariston kylien vastauksissa nousevat esiin meren läheisyys, saaristomaisemat ja kalastuselinkeinojen näkyminen. Strömforsin ruukin alueelta kerätyissä vastauksissa tyypillistä on, että vastaaja pitää tärkeänä näkymiä historialliselle ruukkialueelle. Strömforsin ruukki on yksi Loviisan matkailun tärkeistä vetovoimitekijöistä, minkä myötä vastauksissa näkyy myös alueella toimivien myymälöiden ja ravintoloiden merkitys koko kyläalueelle.

7.1 Rakentamispaine Loviisassa

Koko Loviisan kaupungin alueella on myönnetty vuosien 2012–2020 aikana 129 rakennuslupaa uutta asuinrakennusta varten. Näistä Loviisan keskustan alueelle on myönnetty 22 lupaa ja taajama- tai kyläalueiden ulkopuolelle 21 lupaa. Muut 86 lupaa sijoittuvat kyläalueille. Suurimmat kyläalueiden lupien lukumäärät ovat Koskenkylän ja Vanhakylän alueelle myönnetyt 19 lupaa ja Isnäsin 11 lupaa. (Loviisan kaupunki 2020d.) Taulukossa 4 on esitetty luettelo tutkimuksessa todetuista Loviisan kyläalueista ja niiden asukkaiden näkemystä kyläalueen rakentamispaineesta asteikolla 1–100. Lisäksi taulukossa on kunkin kylän kylätyyppi ja kylän alueelle vuosina 2012–2020 myönnettyjen uutta asuinrakennusta koskevien rakennuslupien lukumäärät.

TAULUKKO 4. Tutkimuksessa todetut Loviisan kyläalueet maisema-alueperusteisen jaon, kylätyyppien, vastaajien arvioiman rakentamispaineen ja vuosina 2012–2020 myönnettyjen uutta asuinrakennusta koskevien rakennuslupien mukaan

Maisema-alue	Kylä	Kylätyyppi	Rakentamispaine	Rakennusluvut 2012–2020, kpl
Koskenkylänjoen jokilaakson ja Vanhakylän laakson kylät	Koskenkylä ja Vanhakylä	Kyläkeskus	69,9	19
Koskenkylänjoen jokilaakson ja Vanhakylän laakson kylät	Liljendal-Sävträsk	Kyläkeskus	42,8	6
Koskenkylänjoen jokilaakson ja Vanhakylän laakson kylät	Eskilom	Kylä	7,7	-
Koskenkylänjoen jokilaakson ja Vanhakylän laakson kylät	Garpom-Embom	Kylä	-	-
Koskenkylänjoen jokilaakson ja Vanhakylän laakson kylät	Mickelspiltom	Kylä	7	2
Koskenkylänjoen jokilaakson ja Vanhakylän laakson kylät	Rike	Kylä	-	2

Koskenkylänjoen jokilaakson ja Vanhakylän laakson kylät	Drombom (Rumpila)	Pienkylä	-	3
Koskenkylänjoen jokilaakson ja Vanhakylän laakson kylät	Erlandsböle	Pienkylä	88,5	1
Koskenkylänjoen jokilaakson ja Vanhakylän laakson kylät	Hopom	Pienkylä	-	1
Koskenkylänjoen jokilaakson ja Vanhakylän laakson kylät	Malmgård	Pienkylä	1	1
Koskenkylänjoen jokilaakson ja Vanhakylän laakson kylät	Tetom	Pienkylä	-	-
Kymijoen jokilaakson kylät	Strömforsin ruukki	Kyläkeskus	30,7	3
Kymijoen jokilaakson kylät	Ahvenkoski	Kylä	18,9	2
Kymijoen jokilaakson kylät	Tetjärven ympäristön kylät Ruotsinkylä, Kuninkaankylä, Viirilä, Suomenkylä ja Niemistö	Kylä	13,7	-
Loviisanjoen jokilaakson kylät	Fyra byar NOAK Andersby, Hommansby, Tavastby ja Skin-narby	Kylä	18,9	2
Loviisanjoen jokilaakson kylät	Hardom ja Haddom	Kylä	41,2	1
Loviisanjoen jokilaakson kylät	Kuggom ja Gislom	Kylä	48,3	2
Läntisen saariston kylät	Isnäs	Kyläkeskus	41,8	11
Läntisen saariston kylät	Härkäpää	Kylä	-	-
Läntisen saariston kylät	Kabböle	Kylä	32,8	1
Läntisen saariston kylät	Rönnäs	Kylä	61,5	2
Läntisen saariston kylät	Gerby	Pienkylä	4	-
Läntisen saariston kylät	Horslök	Pienkylä	6,3	1
Läntisen saariston kylät	Rösund	Pienkylä	-	1
Läntisen saariston kylät	Sarvisalo	Pienkylä	59	1
Muut	Söderby	Pienkylä	-	1
Pernajan kirkonkylän ympäristön kylät	Pernajan kirkonkylä	Kyläkeskus	27,4	5
Pernajan kirkonkylän ympäristön kylät	Gislarböle ja Garggård	Pienkylä	75	-
Pernajan kirkonkylän ympäristön kylät	Pitkäpää	Pienkylä	49	2
Pernajan kirkonkylän ympäristön kylät	Sarvilahti	Pienkylä	-	2
Taasianjoen jokilaakson kylät	Tesjoki	Kyläkeskus	28,9	6
Valkon ja sen lähialueiden kylät	Valko	Kyläkeskus	35,8	5
Valkon ja sen lähialueiden kylät	Haravankylä ja Köp-backa	Kylä	50	1

Kaikilla kyläalueilla suurin osa vastaajista vastasi, että ei omista kyläalueella sellaista maata, joka sopisi uusiksi rakentamiskoiksi. Useilta kyläalueilta oli kuitenkin saatu

vastauksia myös sellaisilta maanomistajilta, jotka omistivat rakentamiselle soveltuvaa maata. Osa vastaajista olivat valmiita myös myymään maata rakentamispaikeiksi. Tällaisia maanomistajia oli 10 eri kyläalueella. Osa taas ei ollut kiinnostunut maa-alueidensa myynnistä. Näistä vastauksia saatiin 11 eri kyläalueelta.

7.2 Maankäytön ohjauskeinosuositukset jatkoa varten

Tutkimuksessa kerätyn aineiston, vuosina 2012–2020 myönnettyjen uusien asuinrakennusten rakennuslupien, kylien nykyisen kaavatilanteen ja oman Loviisan kaupungin kaupunkisuunnitteluyksikössä kootun noin 4,5 vuoden työkokemuksen perusteella arvioitiin lyhyesti kunkin tutkimuksessa kyläkeskukseksi, kyläksi tai pienkyläksi määritetyn kylän tulevia toimenpiteitä kaavoituksen ja muun maankäytön suunnittelun suhteen. Pääsääntöisesti kyläkeskusten alueella on voimassa olevia asema- ja rakennuskaavoja, kun taas kylien ja pienkyläiden alueella ei pääsääntöisesti tällä hetkellä ole voimassa suoraan rakentamista ohjaavia kaavoja, vaan rakentamista ohjataan yksittäisten suunnittelutarveratkaisujen kautta.

7.2.1 Koskenkylänjoen laakson ja Vanhakylän laakson kylät

Koskenkylänjoen laaksoon ja Vanhakylän laaksoon sijoittuu monta kylää. Alueesta vain eteläisin osa on osayleiskaavoitettu. Osayleiskaavoitettu alue kattaa Koskenkylän, Vanhakylän ja Erlandsbölen alueet. Asemakaavoitettua aluetta on Vanhakylän liikenneaseman ympäristössä, Koskenkylässä ja Liljendal-Sävträskissä. (Loviisan kaupunki 2020b.)

Alueella on runsaasti maisemallisia arvoja, sillä se sijoittuu suurilta osin Pernajanlahden ympäristön ja Koskenkylänjokilaakson valtakunnallisesti merkittävälle maisema-alueelle (Ympäristöministeriö 1992). RKY-kohteet Malmgårdin kartano, Koskenkylän ruukkialue ja Mickelspiltomin rautatieasema sekä osa Suuresta Rantatiestä sijoittuvat tälle alueelle (Museovirasto 2009d). Maankäytön paineet tällä alueella sijoittuvat erityisesti Koskenkylän ja Vanhakylän alueelle. Näillä alueilla voimassa olevan osayleiskaavan asemakaavoitettavaksi osoitettuja alueita voidaan asemakaavoittaa, kun nykyisten asemakaavojen tonttivaranto alkaa käydä vähiin. Niillä alueilla, jotka osayleiskaavassa on osoitettu sellaisilla asumisen käyttötarkoituksimerkinnöillä, jotka eivät edellytä asemakaavaa, voidaan maankäytön ohjauskeinona käyttää suunnittelutarveratkaisuja tai alueellisia suunnittelutarveratkaisuja. Niille alueille, joita ei ole osoitettu asumiskäyttöön, ei suositella ohjattavan asumista. Kuvassa 2 on Koskenkylän uusi koulukeskus.

KUVA 2. Koskenkylän uusi koulukeskus

Liljendalin asemakaavoitetulla alueella ei ole merkittäviä muutospaineita. Erityisesti Heikantbackenin asemakaava-alueella on runsaasti vapaata tonttivarantoa. Asemakaava-alueen laajentamiselle ei ole paineita, mutta vanhoissa asema- ja rakennuskaavoissa on jonkin verran päivitystarpeita. Muilla kylä- ja pienkyläalueilla rakentamispaine ei ole merkittävä, joten niillä yksittäiset suunnittelutarveratkaisut ovat riittävä maankäytön ohjausväline.

7.2.2 Kymijoen laaksoon sijoittuvat kylät

Loviisan alueella Kymijoen laaksossa sijaitsevien kylien alueella on voimassa oleva osayleiskaava, minkä lisäksi kyläkeskus Strömforsin ruukki ja osa Ahvenkosken kylästä ovat asemakaavoitettua aluetta (Loviisan kaupunki 2020b). Osa alueesta kuuluu Kymijoen laakson valtakunnallisesti merkittävälle maisema-alueelle (Ympäristöministeriö 1992). Ahvenkosken historiallinen ympäristö ja Strömforsin ruukkiyhdyshyönteistö on luokiteltu valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi (Museovirasto 2009d). Strömforsin ruukin alueella rakentamista ohjaavat voimassa olevat asema- ja rakennuskaavat (Loviisan kaupunki 2020b). Alueella ei ole merkittäviä paineita uusille asuintonteille, mutta kaavoissa on esimerkiksi merkittävän kulttuuriympäristön paremman huomioimisen vuoksi muutostarpeita.

Kylien ja pienkylien alueilla suunnittelutarveratkaisut ovat sopiva tapa ohjata maankäyttöä. Ahvenkoskella Laspellon alueella on laaja asemakaavoitettu alue, jota ei ole otettu

käyttöön. Tämän asemakaavan kumoaminen voisi olla maankäytön kannalta mahdollinen ratkaisu, mikäli asemakaava-alueita ei haluta ottaa käyttöön. Ahvenkosken rakennetulla asuinalueella taas ei ole asemakaavaa, ja osayleiskaavan kaavamääräyksessä (A) on linjattu, että ”uusien alueiden toteuttaminen on tarkoitettu perustuvan asemakaavaan” (Loviisan kaupunki 2020b). Mikäli alueella haluttaisiin täydennysrakentaa, tulisi alueelle laatia asemakaava. Kuvassa 3 on Teutjärven ympäristön kylien Niemistön maaseutumaisemaa.

KUVA 3. Niemistön maaseutumaisemaa

7.2.3 Loviisanjoen jokilaakson kylät

Loviisanjoen jokilaakson kylien alueella ei ole oikeusvaikutteista osayleiskaavaa, ja vain Lapinjärventien länsipuolinen alue Kuggomissa ja Haddomissa sekä pieni Othbackan alue Fyra byar NOAK -alueella ovat asemakaavoitettua aluetta (Loviisan kaupunki 2020b). Jokilaakso on osoitettu Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavassa maakunnallisesti merkittäväksi kulttuuriympäristöksi (Uudenmaan liitto 2019a). Alueella on vireää kylätoimintaa, mutta rakentamispaine ei ole erityisen suuri. Alueen rakentuminen on luontaisesti osunut hyvälle rakennuspaikoille. Loviisanjoen jokilaakson kylillä ei ole luontaista kyläkeskusta, vaan alueen kylät muodostavat kokonaisuuden, jossa kukaan ei erotu muita isompana. Loviisanjoen jokilaakson alueen maankäyttöä olisi kuitenkin järkevää tarkastella osayleiskaavalla, joka voisi tietyillä alueilla olla suoraan rakentamista ohjaava. Osayleiskaavan avulla kyläalueille voitaisiin ohjata rakentamista täydennysrakentamisen hengessä.

Kuvassa 4 on Bygdegården Hommansbyntien, Paavalinkyläntien ja Skinnarbyntien risteyksessä.

KUVA 4. Bygdegården Fyra byar NOAK -alueella

7.2.4 Läntisen saariston kylät

Läntisen saariston kylien alueella on useita RKY-kohteita: Tervikin, Tjusterbyn ja Sjögårdin kartanot sekä Fasarbyn, Härkäpään ja Horslökin kylät (Museovirasto 2009d). Lisäksi osa ranta-alueista on valtakunnallisesti merkittävää maisema-alueita (Ympäristöministeriö 1992). Maankäyttöä ohjaa suurimmalla osalla alueista Pernajan rannikon ja saariston osayleiskaava, jonka laatiminen on aloitettu ennen 1990-luvun puoliväliä, mutta joka on saatu valmiiksi vasta aivan 2000-luvun alussa. Kaavan laatiminen on aloitettu rakennuslain mukaisten säädösten ja periaatteiden mukaan, mutta hyväksytty maankäyttö- ja rakennuslain mukaan. Kaava kattaa kaikki yleiskaavoituksen teemat, mutta myös maantieteellisesti erittäin laajan alueen. Kaavassa rakentamisen mitoitusperiaatteet ovat ranta-alueelle sijoittuvan vapaa-ajan asutuksen näkökulmasta selkeät, mutta ympärivuotisen asumisen alueiden osalta epäselvät. (Loviisan kaupunki 2020b).

Ranta-alueille sijoittuvien ympärivuotisten asuinrakennusten osalta Helsingin hallinto-oikeus on päätöksessään 19/0267/5 todennut, että Pernajan rannikon ja saariston osayleiskaavassa ei ole suunniteltu uusien rakennuspaikkojen sijoittumista tai rakentamisen mitoitusta Kabbölen kyläalueella (Helsingin hallinto-oikeus 2019). Koska kaikki tämän kaavan

alueella sijaitsevat kyläalueet on merkitty kaavaan samojen periaatteiden mukaisesti, voidaan hallinto-oikeuden päätöksen arvioida koskevan kaavassa sijaitsevia kyläalueita. Saman päätöksen mukaisesti näiden alueiden lisärakentaminen tulisi ratkaista yksityiskohtaisemmalla kaavoituksella, jolloin voidaan paremmin huomioida esimerkiksi eri maanomistajien rakennustarpeet ja yhtenäinen kohtelu.

Yksityiskohtaisempi kaavoitus Kabbölen, Härkäpään, Horslökin, Rösundin ja Sarvisalon kyläalueilla voisi käytännössä olla osayleiskaavan päivitys nykyistä tarkemmassa mitta-kaavassa siten, että kaava sisältäisi rakentamisen kyläkohtaisen mitoituksen ja uusien rakennuspaikkojen sijoittelun tarkastelun. Kaavan tulisi näillä alueilla olla suoraan rakentamista ohjaava. Erityisesti Kabbölen, Härkäpään ja Horslökin alueisiin liittyy myös muita maankäytön ohjaustarpeita erityisesti RKY-statuksen vuoksi. Näillä perinteisillä saariston kyläalueilla rakentamisen ohjauksessa tulisi nykyistä kaavaa tarkemmin ottaa huomioon alueiden kulttuurihistorialliset arvot. Kaikilla näillä kyläalueilla perinteiseen rakennustapaan on kuulunut muun muassa rakennusten tiivis sijoittelu. Tyypillistä on myös, että monet rakennuksista sijaitsevat lähellä kylien läpi kulkevia maanteitä. Maantiet ovat rakentuneet kylien perinteisten kulkureittien kohdalle. Kuvassa 5 on maantie Horslökin kylällä ja kuvassa 6 maantie Härkäpään kylällä.

KUVA 5. Maantie Horslökin kylällä

KUVA 6. Maantie Härkäpäässä

Isnäsin kyläkeskuksen alueesta merkittävä osa on asemakaavoitettua. Alueella on Pernajan rannikon ja saariston osayleiskaavaa uudempi Isnäsin osayleiskaava. Osayleiskaavassa alueelle on osoitettu useita uusia asemakaavoitettavia alueita. (Loviisan kaupunki 2020b). Isnäsin alueella rakentamispainetta on jonkin verran, mutta se kuitenkin on niin pieni, että uusien asemakaava-alueiden kaavoittamiselle ei ole kiirettä. Isnäsin asemakaavoitetun alueen välittömän lähiympäristön rakentamisen tulisi jatkossakin nojautua asemakaavaan. Muusta kuin asuinrakentamiseen liittyvästä tarpeesta Isnäsin sataman alueelle tulisi laatia asemakaava, kuten osayleiskaavassakin on linjattu (Loviisan kaupunki 2020b). Asemakaavoitetun alueen länsipuolen harvempaan rakennetulla alueella rakentamista voidaan ohjata suunnittelutarveratkaisulla. Gerbyn alueella rakentamispaine on niin ikään pieni, ja suunnittelutarveratkaisut ovat siellä sopiva maankäytön ohjauskeino.

7.2.5 Pernajan kirkonkylän ympäristön kylät

Pernajan kirkonkylän ympäristön kylien alueella on voimassa Pernajan rannikon ja saariston osayleiskaava (Loviisan kaupunki 2020b). Alueelle sijoittuu RKY-kohteet Pernajan kirkko ja pappila, Sarvilahden kartano ympäristöineen sekä osa Suuresta Rantatiestä (Museovirasto 2009d). Suuri osa näistä kylistä sijoittuu valtakunnallisesti merkittävälle maisema-alueelle (Ympäristöministeriö 1992). Pernajan kirkonkylä on näiden kylien selkeä kyläkeskus. Pernajan kirkonkylän alueella on osittain voimassa asemakaava. Kyläkeskuksen rakentaminen on kuitenkin tiivistä myös asemakaavoitetun alueen ulkopuolella, mistä

syystä asemakaavoitetun alueen laajentaminen olisi luonteva maankäytön ohjauskeino erityisesti Pernajan kirkon ja entisen kunnan palvelukeskittymän välisellä alueella. Nykyisen asemakaavoitetun alueen luoteispuolella maankäyttöä voitaisiin ohjata myös rakentamista suoraan ohjaavalla osayleiskaavalla tai alueellisella suunnittelutarveratkaisulla. Rakentamispaine ei kuitenkaan ole alueella ollut erityisen suuri, joten tarvittaessa ohjauskeinoja voivat toimia myös yksittäiset suunnittelutarveratkaisut. Kuvassa 7 on pysähdyspaikka metsämörrin polulla Pernajan kirkonkylällä.

KUVA 7. Pysähdyspaikka metsämörrin polulla

Rantaan rajautuvan Gislarbölen alueella ei ole mahdollisuuksia uudelle asuinrakentamiselle, ja Garpgårdin ympäristössä rakentamista voidaan ohjata yksittäisten suunnittelutarveratkaisujen kautta. Pitkään alueella rantaan tukeutuvilla alueilla ei ole juurikaan mahdollisuuksia uudelle rakentamiselle, mutta mikäli rakentamispaine alueella nousisi, tulisi rakentamista varten laatia nykyistä osayleiskaavaa tarkempi kaava (ks. luku 7.2.4). Niillä alueilla, jotka eivät tukeudu rantaan, voidaan maankäyttöä ohjata yksittäisten suunnittelutarveratkaisujen kautta. Myös Sarvilahden ja Ribäckbackenin alueella yksittäiset suunnittelutarveratkaisut ovat riittävä keino maankäytön ohjaamiseen, jollei alueen rakentamispaine nouse nykyiseen tilanteeseen nähden.

7.2.6 Taasianjoen jokilaakson kylät

Taasianjoen jokilaakson kyliin sijoittui tutkimuksessa lopulta vain alueen kyläkeskus Tesjoki. Tutkimuksessa todetulle Tesjoen alueelle sijoittuu kuitenkin useampia osakyläiä, kuten kyselyn vastauksissa erikseen esiin noussut Myllykylä. Alueella on voimassa osayleiskaava, jossa on osoitettu asemakaavoitettavaksi tarkoitetut alueet (Loviisan kaupunki 2020b). Ajantasaisen osayleiskaavan vuoksi alueen rakentamisen ohjaustapoja ei ole tarpeen erikseen arvioida. Niillä alueilla, joita ei osayleiskaavassa ole osoitettu asemakaavoitettavaksi, yksittäiset suunnittelutarveratkaisut ovat riittävä maankäytön ohjauskeino. Niille alueille, joita ei ole osoitettu asumiskäyttöön, ei suositella ohjattavan asumista. Kuvassa 8 on Tesjoen kyläkeinu.

KUVA 8. Kyläkeinu Tesjoella

RKY-kohteita Taasianjoen jokilaakson kylien maisema-alueella ovat Kullan kartano sekä Suuren Rantatien tieosuus ja tiehen liittyvä Holmgårdin kartano (Museovirasto 2009d).

7.2.7 Valkon ja sen lähialueiden kylät

Merkittäviä osia Haravankylän, Köpbackan ja Valkon alueista on osoitettu Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavassa maakunnallisesti merkittävinä kulttuuriympäristöinä (Uudenmaan liitto 2019a). Valkon ja sen lähialueiden kylien alueella on rakentamiselle sopivilla alueilla jo pääosin voimassa oleva asemakaava (Loviisan kaupunki 2020b). Asemakaava-alueita

on mahdollista laajentaa jonkin verran. Esimerkiksi Varvintien ympäristö Köpbackassa on tiheästi rakennettua aluetta, jolla asemakaavan laatiminen olisi tarpeen maankäytön yhteensovittamiseksi. Valkon ja sen lähialueiden kylien alueelle laaditaan osayleiskaavaa, jonka tavoitteena on osoittaa uudet asemakaavoitettavat alueet (Loviisan kaupunki 2018). Kuva 9 on entisen kaupan takana olevalta kalliolta leikkipuistoa kohti.

KUVA 9. Näkymä kalliolta Valkon kaupparakennukselle ja leikkipuistoon

7.2.8 Muut

Määritettyjen maisema-alueiden ulkopuolelle jäi muista kylistä erillään oleva Vahterpään saaristossa sijaitseva Söderbyn kylä. Söderbyn alueella rakentamispaine on pieni, mutta siellä kuitenkin asuu vakituisesti väestöä siten, että YKR-aineiston perusteella alueella sijaitsee pienkylä. Paikkatietokyselyssä saatiin myös kaksi mainintaa Söderbyn kylästä. Vahterpäessä on voimassa osayleiskaava, jossa Söderby on osoitettu kyläalueeksi. Alueella ei kuitenkaan käytännössä ole rakentamattomia rakennuspaikkoja. (Loviisan kaupunki 2020b). Kuva 10 on otettu maantien päätteestä Söderbyssä.

KUVA 10. Rakennuksia Söderbyssä

8 YHTEENVETO

Työn lähtökohtana oli tutkia, mitkä ovat Loviisan kyläalueita, missä niiden rajat kulkevat, millainen on niiden rakentamispaine, millaisilla maankäytön ohjauskeinoilla eri kyläalueiden rakentamista olisi hyvä ohjata, ja vastaako YKR-aineiston taajamien, kylien ja pienkylien paikkatietoaineisto kuntalaisilta paikkatietokyselyllä kerättyä aineistoa kyläalueista. Lisäksi sivujuonteena tutkittiin, millaisia laadullisia ominaisuuksia kyläalueisiin liittyy. Tutkimusaihetta lähestyttiin maankäyttö- ja rakennuslain näkökulmasta, vaikkakin kyläalueiden kehittämiseen liittyy monia muitakin teemoja maankäytön lisäksi. Työn taustalla oli Loviisan kaupungin strategian mukainen tavoite olla ”kylien kaupunki” ja tarjota rakentamismahdollisuuksia erilaisilla alueilla.

Tavoitteisiin ja lähtökohtiin liittyy vahvasti myös ajatus siitä, että helpottamalla rakentamiseen liittyvää lupakäsittelyä kyläalueilla, Loviisan kaupunki voisi houkutella uusia asukkaita. Maaseudun kyliin mahdollisesti kaupungeista muuttavat uudet asukkaat, niin sanottu ”citymaalaiset” pitävät maalla asumista kestävän kehityksen mukaisena ratkaisuna. Perusteina on pidetty kuitenkin esimerkiksi sitä, että usein he eivät rakenna uutta rakennusta sekä sitä, että heidän kannaltaan ratkaisu on usein sosiaalisesti ja psykologisesti kestävä. Kokonaan maaseudulle muuttavien lisäksi toinen kiinnostava ryhmä on monipaikkaiset asukkaat, jotka asuvat osittain kaupungissa ja osittain maaseudulla.

Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa on huomioitu monipaikkaisuuden yleistymisen poikkeuksena aiempaan suoran kaupungistumisen trendiin. Tavoitteiden esittelyssä on todettu muun muassa palvelujen digitalisaation ja älylaitteiden yleistymisen mahdollistavan kehityksen, jossa kaupunkiseutujen ja maaseutumaisten alueiden tarjoamat erilaiset puitteet ja mahdollisuudet luovat erilaista vetovoimaa sekä asumisen että liiketoiminnan kannalta. Muutoksen myötä monipaikkaisuuden arvioidaan yleistyvän, ihmisten ja työn olevan vähemmän paikkariippuvaisia ja tiiviiden kaupunkiseutujen ja väljemmän maaseutu ympäristön kytkeytyvän toisiinsa uudella tavalla. (Valtioneuvosto 2017, 2.)

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet jalkautuvat käytäntöön maakuntakaavoituksen ja kuntakaavoituksen kautta. Tästä näkökulmasta Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavan kylätulkinta on YKR-aineiston kylämäärittelyyn verrattuna mielenkiintoinen. Maakuntakaavassa Helsingin seudun kuntien alueella kylän alarajana on pidetty 300 asukasta ja muualla maakunnassa 150 asukasta. Erikseen on tapauskohtaisesti harkittu tätä pienempiäkin saaristossa tai maakunnan reuna-alueilla sijaitsevia kyliä määritelmään sopiviksi. (Uudenmaan liitto 2016, 101.) YKR-aluejaossa kylissä asukasmäärä on 39–199 ja pienkyliissä 20–39, ja yli 200 asukkaan keskittymät ovat jo taajamia (ks. luku 4.1.3).

Loviisan strategisessa tavoitteessa olla ”kyliden kaupunki” on taustalla kuntaliitos, jonka myötä ennen eri kuntiin kuuluneet kylät ovatkin nykyään osa yhtä kaupunkia. Kuntaliitoksissa toisiinsa yhdistyy usein kuntia, jotka ovat aluetyypiltään erilaisia (Kumpulainen & Sihvonen 2009, 20). Myös Loviisan kyliden ja entisten kuntakeskusten kohdalla on havaittavissa tähän ilmiöön liittyviä piirteitä. Suuri osa kylistä sijoittuu Koskenkylänjoen, Loviisanjoen, Taasianjoen ja Kymijoen läntisen haaran jokilaaksoihin, mutta merkittävä määrä kyliä sijaitsee myös meren rannalla. Kyliden perinteiset elinkeinot ovat olleet erilaisia ja rakentamistavoissa on eroja.

Saariston kylät sijoittuvat suurilta osin rantaan, ja niissä on perinteisesti harjoitettu mereen liittyviä elinkeinoja. Rakentamistavassa näkyy pieni mittakaava, ja rantaan rajautuvassa pihapiirissä sijaitsee myös venevaja. Jokilaakson viljelymaisemassa sekä asuinrakennukset että talousrakennukset ovat pääsääntöisesti kookkaampia ja etäämmällä sekä toisistaan että naapureista. Entisistä kuntakeskuksista Liljendal-Sävträsk edustaa jokilaakson perinteistä luonnonläheistä viljelymaisemaa, Pernajan kirkonkylä komeaa keskiaikaista kirkkoa ja meren läheisyyttä kunnioittavaa tiivistä kirkonkylää ja Strömforsin ruukki teollistunutta kylää, jolle matkailu on nykyisin tärkeä elinkeino. Erilaisten alueiden osalta myös niitä koskevat tavoitteet ovat erilaisia. Kyläkeskukset ovat palveluiltaan hyviä, ja ne sopivat hyvin ympärivuotiseen asumiseen. Vakituista asutusta tulisikin mieluummin ohjata olemassa oleviin kyliin kuin alueille, joilla olemassa oleva asutus on loma-asutusta tai kaavoituksella aluetta on ohjattu vakituisen asumisen sijasta vapaa-ajan käyttöön.

8.1 Tulokset

Verkkopohjaiset kyselyt ovat yksi tapa järjestää ja edistää maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaista vuorovaikutusta. Rakentamisen lainsäädännön lisäksi jo Suomen perustuslaki (731/1999) velvoittaa pykälässä 20 julkisen sektorin mahdollistamaan jokaiselle kansalaiselle mahdollisuuden ”vaikuttaa elinympäristöönsä koskevaan päätöksentekoon”. Tähän työhön liittyvä kysely tavoitti hyvän joukon vastaajia. Kyselyllä saatiin myös koottua aineistoa, jonka pohjata voidaan edelleen jatkossa arvioida eri alueiden kehittämistavoitteita. Kyselyllä saatiin koottua myös hiljaista tietoa koko kunnan alueelta niin kyliden rajojen kuin hienojen ja epämiellyttävien paikkojenkin osalta.

Tutkimusaineiston perusteella koottiin luettelo Loviisan kylistä. Merkittävien kyläkeskusten osalta tulokset vastaavat melko hyvin Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavassa esitettyjä maakunnallisesti merkittäviä kyliä ja taajamia. Yhdistämällä paikkatietokyselyllä kerättyä laadullista tietoa Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämään määrälliseen YKR-aineistoon, saatiin tulkittua kyläalueiden ulkorajat. Kyläalueiden rajojen tulkinnassa hyödynnettiin joissakin tapauksissa myös vanhojen maarekisterikyliden rajoja, vaikka maanmittauslaitos

onkin luopunut maarekisterikylien käytöstä virallisena tietona helmikuusta 2014 alkaen (Lauhkonen 2013). Tästä huolimatta maarekisterikylät osoittautuivat paikoin hyödylliseksi aineistoksi tässä tutkimuksessa.

Kyläluettelon ja kylien rajausten lisäksi tutkimuksen tuloksina on tiiviit maankäytön ohjauskeinosuositukset maisema-alueittain ja kyläalueittain. Tulokset ovat suuntaa antavia, ja Loviisan kaupungin poliittisille päättäjille jää mahdollisuus tehdä niiden pohjalta omia johdopäätöksiään sekä myöhemmin varsinaisia päätöksiä kaavoitusratkaisujen suhteen. Arvioinnin perusteella joillakin kyläalueilla voisi olla hyödyksi helpottaa rakennusluvan myöntämistä laatimalla alueelle joko suoraan rakentamista ohjaava osayleiskaava tai alueellinen suunnittelutarveratkaisu. Loviisan kyläalueisiin liittyvillä laadullisilla ominaisuuksilla voi olla positiivinen vaikutus kokonaan uusien asukkaiden ja monipaikkaisten asukkaiden houkuttelemisessa.

8.2 Tulevaisuus

Kumpulainen ja Sihvonen (2009) ovat havainneet tutkimuksessaan, että entisten kuntakeskusten, kylien ja kirkonkylien rooleissa tapahtuu muutoksia kuntaliitoksen jälkeen. He ovat havainneet myös, että kyläyhdistyksillä on merkittävä rooli nostaa esiin aktiivisia kyliä, joilla on edellytyksiä selvitä vahvoina toiminnallisina kylinä myös kuntaliitoksen jälkeisessä tilanteessa. Yksi esimerkki Loviisan kyläyhdistyksistä on Fyra byar NOAK -kyläyhdistys, joka toimii neljän kylän yhteisenä kyläyhdistyksenä. Mielenkiintoista on, että kaksi kylästä on Pernajan pitäjän kyliä ja kaksi Liljendalin pitäjän kyliä (Fyra byar NOAK r.f. 2020). Neljän kylän kokonaisuus on nostettu jopa Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavaan maakunnallisesti merkittävänä kylänä, johon maakuntakaavan merkinnän mukaisesti ohjataan määrällisesti merkittävää asuin- ja työpaikkarakentamista (Uudenmaan liitto 2019a). Valmisteilla olevasta Uusimaa 2050 -maakuntakaavasta merkintä on kuitenkin muiden pienempien kylien tavoin tippumassa pois (Uudenmaan liitto 2019a). Myös Loviisan kaupungin strategian kannalta voisi olla järkevää luoda jatkuvaa keskustelua toimivien kyläyhdistysten kanssa niin maankäytön suunnittelun kuin muidenkin kyliin kohdistuvien päätösten kohdalla.

Paikkatietokysely osoittautui toimivaksi työkaluksi kyläalueiden määrittelyssä ja eri alueiden laadullisten ominaisuuksien kartoittamisessa. Kuntalaisilta kerättävää pehmeää paikkatietoa voitaisiin tulevaisuudessa hyödyntää enemmänkin kunnan toimintaan liittyvissä tutkimuksissa esimerkiksi viestinnän, ympäristönsuojelun ja rakennusvalvonnan toimialoilla. Mielenkiintoinen tutkimusaihe voisi olla myös vertaileva tutkimus jonkin toisen kunnan kyläalueisiin – saataisiinko samankaltainen aineisto ja vastaisivatko rajaukset myös muissa kunnissa YKR-aineistoa samaan tapaan kuin Loviisassa?

8.3 Tutkimuksen onnistuminen

Ennako-oletuksena oli, kuten Kytä ja Kahilakin olivat tutkimuksessaan vuonna 2006 todenneet, että paikkatietokysely tuottaa suuren määrän empiiristä aineistoa, jonka käsittely on työlästä. Oletuksen voidaan katsoa tulleen todeksi, sillä vastauksien määrä oli runsas ja aineisto oli monipuolista. Paikkatietokyselyn toteutuksessa oli kuitenkin tiettyjä hankaluuksia. Sosiaalisessa mediassa Loviisan sanomat ja Nya Östis -paikallislehtien aktiivisissa Facebook-ryhmissä käytiin jonkin verran keskustelua paikkatietokyselyn ollessa vastattavana. Keskusteluihin osallistuneet kokivat Maptionnaire-työkalun käytön hankalaksi, minkä lisäksi kyselyn kommentoitiin olevan vaikea ja joidenkin kysymysten olevan liian byrokraattisia. Maptionnaire-työkalun käytön hankaluudet liittyivät ainakin osittain vastaamiseen mobiililaitteilla.

Kyselystä julkaistiin kaksi lehdistötiedotetta: ensimmäinen samana päivänä, kun kysely avattiin vastattavaksi ja toinen suunnilleen vastaamisajan puolesta välissä. Myöhemässä tiedotteessa pyrittiin vastaamaan esitettyihin kommentteihin ja antamaan vastajille ohjeistusta Maptionnaire-työkalun käyttöön. Lehdistötiedotteiden lisäksi Loviisan sanomat julkaisi kyselystä kaksi lehtiartikkelia. Loviisan kaupungin asiakaspalvelupiste Lovinfossa järjestetty mahdollisuus apuun kyselyn täyttämässä ei houkuttanut paikalle suurta määrää kuntalaisia. Tilaisuuden hyödynsi kaksi henkilöä.

Tulokset osoittavat, että kyselyllä saatiin koottua riittävä määrä aineistoa tutkimusta varten. Tulosten perusteella voidaan arvioida, että epäonnistumisia kyselyyn vastaamisessa oli onnistumisiin nähden vain vähän. Suuri osa saadusta negatiivisesta palautteesta liittyi Maptionnaire-työkalun käyttöön ja ominaisuuksiin erityisesti mobiilikäytössä. Osa palautteesta olisi mahdollisesti voitu välttää tarkemmalla ohjeistuksella, mutta toisaalta tarkempi ohjeistus olisi johtanut pitkiin ohjeteksteihin tai -videoihin, jotka kyselyn vastaaja saattaa helposti hypätä yli, mikäli on asennoitunut kyselyyn siten, että käy vain nopeasti jättämässä vastauksensa lomakkeelle. Lehdistötiedotteiden ja kaupungin verkkosivuilla ja Facebook-sivulla julkaistujen kyselyä koskevien uutisten rooli koettiin Loviisan kaupungilla tärkeäksi, jotta kuntalaiset saivat monien kanavien kautta tiedon kyselystä ja tarvittaessa saatavilla olevasta avusta tutkimukseen vastaamisessa.

Tutkimuksessa ei tutkittu erityisesti kyläalueiden infrastruktuuria, kuten Loviisan vesiliikelaikoksen vesihuoltoverkostoja, jotka sijoittuvat pääosin asemakaavoitetulle alueelle, alueella toimivien vesiosuuskuntien verkostoja tai tietoliikenneyhteyksien valokuituverkostoja. Myös alueella tarjolla olevalla infrastruktuurilla on vaikutuksensa alueen rakentamispai-neeseen ja maankäytön ohjaukseen.

LÄHTEET

Alasalmi, J., Busk, H., Holappa, V., Huovari, J., Härmälä, V., Kotavaara, O., Lehtonen, O., Muilu, T., Rusanen, J. & Vihinen, H., 2020. Työn ja työvoiman alueellinen liikkuvuus ja monipaikkainen väestö. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia. Saatavissa:

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-928-8>

Fyra byar NOAK r.f., 2020. Fyra Byar NOAK -etusivu [viitattu 11.5.2020]. Saatavissa:

<https://www.noak.fi/fi/>

Helsingin hallinto-oikeus, 2019. Päätös poikkeamislupa-asiassa 19/0267/5.

Jarva, A. & Riipinen, J., 2012. Kyläyleiskaavoitus. Opas kaavoittajille, kunnille ja kylille.

Ympäristöministeriön julkaisuja 3/2012 [viitattu 12.5.2020]. Saatavissa:

<http://hdl.handle.net/10138/38724>

Kiinteistörekisteriasetus 481/1985 [viitattu 4.3.2020]. Saatavissa:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1985/19850481>

Kiinteistörekisteriasetus 970/1996 (ajantasa) [viitattu 4.3.2020]. Saatavissa:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19960970>

Kiinteistörekisteriasetus 970/1996 [viitattu 4.3.2020]. Saatavissa:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1996/19960970>

Kiinteistörekisterilaki 392/1985 [viitattu 4.3.2020]. Saatavissa:

<http://finlex.fi/fi/laki/alkup/1985/19850392>

Kirveenummi, A. & Räsänen, R., 2005. Muisteltu ja kuvailtu kylä - toimintasuunnitelma moniaineistaisen ja monimetodisen tutkimustekstin luomiseksi. Teoksessa: Korkiakangas, P., Olsson, P. & Ruotsala, H. (toim.) Polkuja etnologian menetelmiin. Helsinki: Ethnos ry, 89–103.

Kotimaisten kielten keskus, 2020a. Kylä. Kielitoimiston sanakirjan verkkosivu [viitattu 19.3.2020]. Saatavissa: <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/kylä>

Kotimaisten kielten keskus, 2020b. Taajama. Kielitoimiston sanakirjan verkkosivu [viitattu 19.3.2020]. Saatavissa: <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/taajama>

Kuhmonen, T. & Kuhmonen, I., 2014. Maaseudun alueidenkäytön tulevaisuuskuvat [viitattu 31.3.2020]. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201903189183>

Kumpulainen, K., 2018. Kylät tulevaisuuden paikallisyhteisöinä. Maaseudun uusi aika 2–3/2018, vol. 26. Maaseutuja tulevaisuudessa, 55–65.

Kumpulainen, M. & Sihvonen, J., 2009. "Kilpailukykyinen, suurempi kaupunki ja maaseutu". Viestinnän luomat kuvat kuntaliitoksista. Maaseudun uusi aika 1/2009, 20–33.

Kuntaliitto, 2017. Maankäyttö- ja rakennuslain muutoksia - Tavoitteena kaavoituksen ja rakentamisen lupien sujuvoittaminen. Kuntaliiton yleiskirje 13/2017 [viitattu 13.5.2020].

Saatavissa:

https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/Yleiskirje%2013_2017.pdf

Kyttä, M. & Kahila, M., 2006. PehmoGIS elinympäristön koetun laadun kartoittajana [viitattu 13.5.2020]. Saatavissa: <http://urn.fi/urn:nbn:fi:tkk-007794>

Laki maankäyttö- ja rakennuslain muutoksesta 476/2004 [viitattu 20.2.2020]. Saatavissa:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2004/20040476>

Laki maankäyttö- ja rakennuslain muutoksesta 1129/2008 [viitattu 20.2.2020]. Saatavissa:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2008/20081129>

Laki maankäyttö- ja rakennuslain muutoksesta 230/2017 [viitattu 20.2.2020]. Saatavissa:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170230>

Laki rakentamisesta maaseudulla 683/1945 [viitattu 1.4.2020]. Saatavissa:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1945/19450683>

Laki verotusmenettelystä 1558/1995 (ajantasa) [viitattu 31.3.2020]. Saatavissa:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/19951558>

Lauhkonen, H., 2013. Kiinteistötunnusjärjestelmä uudistuu. Maankäyttö 4/2013 [viitattu 4.3.2020]. Saatavissa:

http://www.maankaytto.fi/arkisto/mk413/mk413_1701_lauhkonen.pdf

Loviisan kaupunki, 2016. Loviisan kaupungin strategia 2017–2022 [viitattu 8.5.2020].

Saatavissa: <https://www.loviisa.fi/wp-content/uploads/2016/12/Kaupunginstrategia2017-2022.pdf>

Loviisan kaupunki, 2018. Valkon ja sen lähialueiden osayleiskaava. Osallistumis- ja arviointiselostus [viitattu 3.6.2020]. Saatavissa: https://www.loviisa.fi/wp-content/uploads/2018/06/Valkon_OYK_OAS_31_05_2018_fi_sv.pdf

Loviisan kaupunki, 2020a. Kaupunki ja päätöksenteko. Historia [viitattu 11.5.2020].

Saatavissa: <https://www.loviisa.fi/kaupunki-ja-paatoksenteko/tietoa-loviisasta/historia/>

Loviisan kaupunki, 2020b. Voimassa olevat kaavat Loviisan alueella. Paikkatietoaineistot ja kaavakartat kaupungin sisäisellä verkkolevyllä.

Loviisan kaupunki, 2020c. Kaavoituskatsaus 2020 [viitattu 3.6.2020]. Saatavissa:
<http://julkaisu.loviisa.fi/FIN/kokous/20205610-4-1.pdf>

Loviisan kaupunki, 2020d. Rakennusluvat. Paikkatietoaineisto [viitattu 14.5.2020]

Maankäyttö- ja rakennusasetus (ajantasa) 895/1999 [viitattu 12.5.2020]. Saatavissa:
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990895>

Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999 (ajantasa) [viitattu 20.2.2020]. Saatavissa:
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990132>

Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999 [viitattu 20.2.2020]. Saatavissa:
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990132>

Maanmittauslaitos, 2009. Suomen pinta-ala kunnittain 1.1.2009 [viitattu 11.5.2020].
Saatavissa:
https://www.maanmittauslaitos.fi/sites/maanmittauslaitos.fi/files/old/pinta_alat_kunnittain_01012009.pdf

Maanmittauslaitos, 2020a. Maanmittauslaitoksen paikkatietorajapinta. Saatavissa:
<https://sopimus-karttakuva.maanmittauslaitos.fi/sopimus/service/wms>

Maanmittauslaitos, 2020b. Korkeusmalli 10 m [viitattu 26.2.2020]. Saatavissa:
<https://tiedostopalvelu.maanmittauslaitos.fi/tp/kartta>

Maanmittauslaitos, 2020c. Kiinteistörajat ja -tunnukset [viitattu 26.2.2020]. Saatavissa:
<https://tiedostopalvelu.maanmittauslaitos.fi/tp/kartta>

Museovirasto, 2009a. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY.
Loviisan maalinnoitus [viitattu 11.5.2020]. Saatavissa:
http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1517

Museovirasto, 2009b. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY.
Loviisan alakaupunki [viitattu 11.5.2020]. Saatavissa:
http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1519

Museovirasto, 2009c. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY.
Loviisan Esplanadi [viitattu 11.5.2020]. Saatavissa:
http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1520

Museovirasto, 2009d. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY.
Uusimaa [viitattu 24.3.2020]. Saatavissa:
http://www.rky.fi/read/asp/r_mkl_kohde_list.aspx?MAAKUNTA_ID=1

Museovirasto, 2009e. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt: Fasarbyn kylä [viitattu 2.4.2020]. Saatavissa:

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2209

Museovirasto, 2009f. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt: Horslökin kylä [viitattu 2.4.2020]. Saatavissa:

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2207

Museovirasto, 2009g. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt: Härkäpään kylä [viitattu 2.4.2020]. Saatavissa:

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4247

Museovirasto, 2015. Maaseudun historiallisten asuinpaikkojen inventointi. Ohje [viitattu 8.4.2020]. Saatavissa: <https://www.museovirasto.fi/uploads/Arkisto-ja-kokoelmapalvelut/Julkaisut/maaseudun-hist-asuinpaikkojen-inventointi-ohje.pdf>

Museovirasto, 2020. Maankäytön suunnittelu ja kulttuuriympäristöt [viitattu 1.4.2020]. Saatavissa: <https://www.museovirasto.fi/fi/kulttuuriymparisto/rakennettu-kulttuuriymparisto/maankayton-suunnittelu-ja-kulttuuriymparistot>

Puusa, A., 2011. Laadullisen aineiston analysointi. Teoksessa: Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Hansaprint: Johtamistaidon opisto, 114–125.

Rakennuslaki 370/1958 [viitattu 1.4.2020]. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1958/19580370>

Rannikko, P., 2009. Kylä kaupungin laidaksi. Autoetnografinen tutkimus paikallisyhteisöjen ja identiteettien liikkeestä. Maaseudun uusi aika 1/2009, vol 17, 5–19.

Rannikko, P., 2016. Täyttyvä syrjäseutu. Teoksessa: Kotona, kylässä, liikkeellä. Sivakka ja Rasimäki arjen ja mielen tiloina. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 209–239.

Rannikko, P., 2020. Monipaikkainen syrjäkylä. Teoksessa: Tedre, S. (toim.) Maalla! Koetut paikat. Joensuu: Kirjokansi, 141–160.

Rannikko, P. & Sireni, M., 2016. Kylätutkimuksen monet kerrostumat. Teoksessa: Kotona, kylässä, liikkeellä. Sivakka ja Rasimäki arjen ja mielen tiloina. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 7–22.

Rönkkö, E., 2015. Maaseudun kirkonkylien ja kulttuuriympäristöjen muutos 1970-luvun lopulta 2010-luvulle. Teoksessa: Aarrevaara, E. (toim.) Suomalainen maaseututaajama

muutospaineessa. Suomalainen maaseututaajama 2010-luvulla -tutkimushankkeen loppuraportti. Lahti: Lahden ammattikorkeakoulu, 20–33.

Rönkkö, E., 2015. Maaseututaajamien tutkimuksen metodiikka. Teoksessa: Aarrevaara, E. (toim.) Suomalainen maaseututaajama muutospaineessa. Suomalainen maaseututaajama 2010-luvulla -tutkimushankkeen loppuraportti. Lahti: Lahden ammattikorkeakoulu, 94–108.

Siiskonen, P., 2009. Maaseudun uusi aika 10 vuotta (puheenvuoro). Maaseudun uusi aika 3/2009, vol 17, 62–68.

Sireni, M., 2013. Tasa-arvotavoite ohjaa maankäytön suunnittelua. Maaseudun uusi aika 1/2013, vol 21, 30–43.

Sirén, O., 1995. Loviisan kaupungin historia 1745–1995. Loviisa: Loviisan kaupunki.

Suomen perustuslaki (731/1999). Saatavissa:
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

Suomen ympäristökeskus SYKE, 2020a. SYKE:n avoin paikkatietorajapinta. Valuma-aluejako ja uomaverkosto. Saatavissa:
http://paikkatieto.ymparisto.fi/ArcGIS/services/INSPIRE/SYKE_Hydrografia/MapServer/WMServer

Suomen ympäristökeskus SYKE, 2020b. SYKE:n avoimet paikkatietoaineistot. Yhdyskuntarakenteen seurannan aineistot YKR 2018. [viitattu 30.1.2020]. Saatavissa:
<http://paikkatieto.ymparisto.fi/lapio/latauspalvelu.html>

Suomen ympäristökeskus SYKE, 2019a. YKR-aluejaot, metatieto [viitattu 26.3.2020]. Saatavissa:
<http://metatieto.ymparisto.fi:8080/geoportal/catalog/search/resource/details.page?uuid=%7B802F4259-8AB3-473A-810C-FA3BE4FE5C92%7D>

Suomen ympäristökeskus SYKE, 2019b. Väestötietojärjestelmän rakennus- ja huoneistotiedot RHR, metatieto [viitattu 8.4.2020]. Saatavissa:
<http://metatieto.ymparisto.fi:8080/geoportal/catalog/search/resource/details.page?uuid={18C8309E-3963-4738-B6D2-96BA825344DC}>

Suomen ympäristökeskus SYKE, 2016. Yhdyskuntarakenteen seurannan aineistot [viitattu 24.3.2020]. Saatavissa: https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Elinymparisto_ja_kaavoitus/Yhdyskuntarakenne/Tietoa_yhdyskuntarakenteesta/Yhdyskuntarakenteen_seurannan_aineistot

Tarjanne, L., 2015. Ympäristöhallinnon ja lainsäädännön muutos maaseututaajamien kannalta. Teoksessa: Aarrevaara, E. (toim.) Suomalainen maaseututaajama muutospaineessa. Suomalainen maaseututaajama 2010-luvulla -tutkimushankkeen loppuraportti. Lahti: Lahden ammattikorkeakoulu, 114–120.

Tilastokeskus, 2019. Tilastollinen kuntaryhmitys 2019 [viitattu 11.5.2020]. Saatavissa: http://www.stat.fi/meta/luokitukset/kunta/001-2019/kunta_kr.html

Tilastokeskus, 2020. Kuntien avainluvut [viitattu 11.5.2020]. Saatavissa: <https://www.stat.fi/tup/alue/tietoakunnittain.html>

Uudenmaan liitto, 2016. Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavan kaavaselostus [viitattu 7.4.2020]. Saatavissa: https://www.uudenmaanliitto.fi/files/9857/Selostus_Uudenmaan_2_vaihemaakuntakaava_vahvistettu_2014_pavitetty_2016.pdf

Uudenmaan liitto, 2017. Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaava. Selostuksen liitekartat [viitattu 7.4.2020]. Saatavissa: https://www.uudenmaanliitto.fi/files/20293/Liitekartat_Uudenmaan_4.vaihemaakuntakaava_hyvaksytty.pdf

Uudenmaan liitto, 2019a. Uudenmaan liiton karttapalvelu. Voimassa olevien maakuntakaavojen yhdistelmä 2019 [viitattu 7.4.2020]. Saatavissa: <https://kartta.uudenmaanliitto.fi/maakuntakaavat/index.html?&lang=fi&layers=0-0>

Uudenmaan liitto, 2019b. Uudenmaan liiton karttapalvelu. Uusimaa-kaava 2050, Itä-Uudenmaan vaihemaakuntakaava -ehdotus [viitattu 7.4.2020]. Saatavissa: <https://kartta.uudenmaanliitto.fi/maakuntakaavat>
http://paikkatieto.ymparisto.fi/ArcGIS/services/INSPIRE/SYKE_Hydrografia/MapServer/WMServer/index.html?&lang=fi&layers=1-3

Uudenmaan liitto, 2019c. Uudenmaan liiton paikkatietorajapinta. Uudenmaan voimassa olevien maakuntakaavojen yhdistelmä 2019 [viitattu 7.4.2020]. Saatavissa: <https://kartta.uudenmaanliitto.fi/arcgis/services/Kaavayhdistelmat/VoimassaOlevienMaakuntakaavojenYhdistelma/MapServer/WMServer>

Uudenmaan liitto, 2019d. Uudenmaan liiton paikkatietorajapinta. Uusimaa 2050 - maakuntakaavan kaavaehdotus [viitattu 7.4.2020]. Saatavissa: https://kartta.uudenmaanliitto.fi/arcgis/services/VireillaOlevat/00_UusimaaKaava2050yhdistelma_ehdotus_nahtavilla/MapServer/WMServer

Uudenmaan liitto, 2020. Uusimaa 2050 - uudenlainen kokonaismaakuntakaava [viitattu 7.4.2020]. Saatavissa:

https://www.uudenmaanliitto.fi/aluesuunnittelu/valmistelussa_uusimaa-kaava_2050

Valtioneuvosto, 2017. Valtioneuvoston päätös valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista [viitattu 1.4.2020]. Saatavissa:

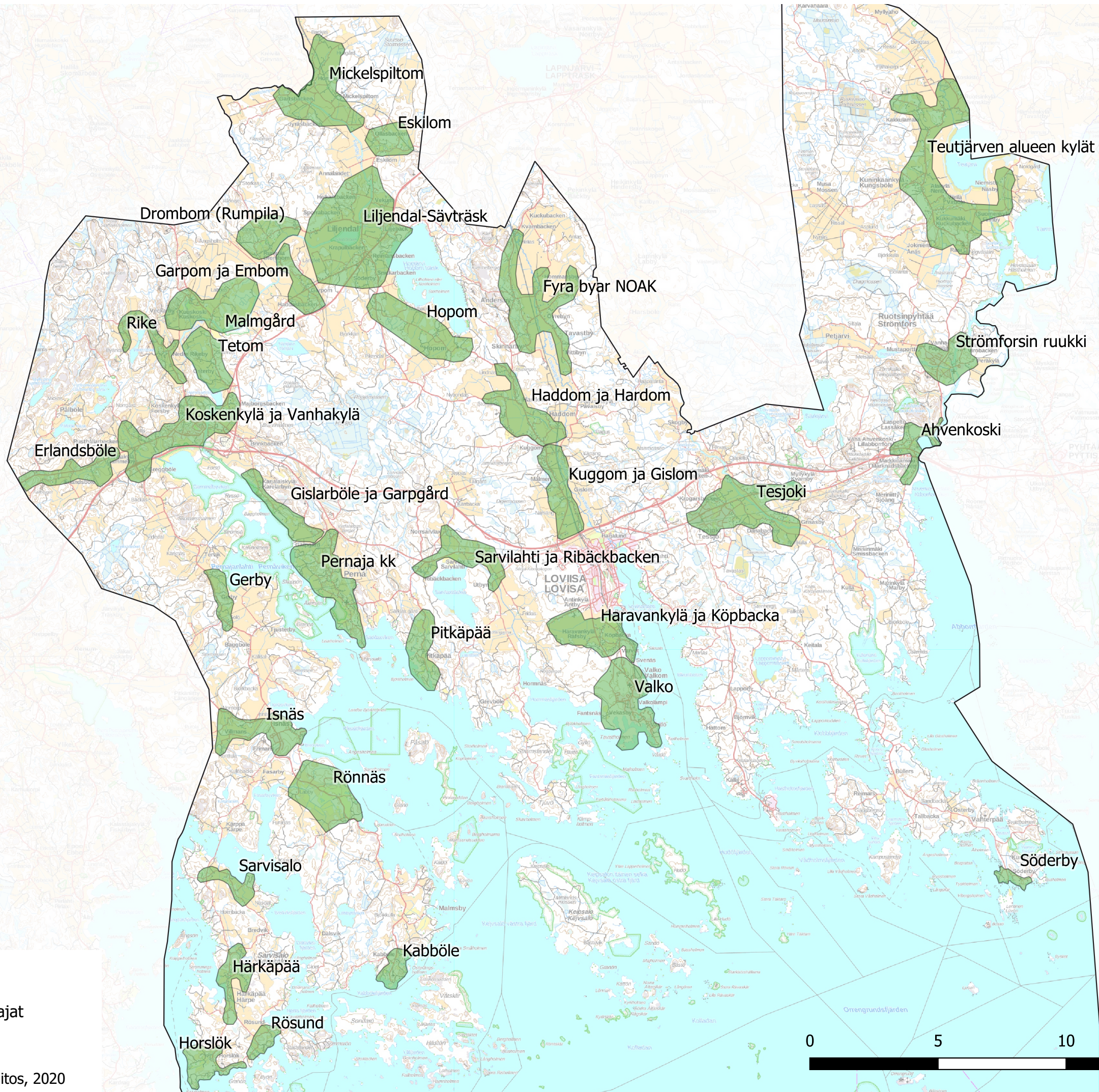
<https://www.ymparisto.fi/download/noname/%7B67CD97B8-C4EE-4509-BEC0-AF93F8D87AF7%7D/133346>

Valtiovarainministeriö, 2018. Millaista monipaikkaisuutta Suomeen – Selvitys kaksoiskuntalaisuudesta [viitattu 31.3.2020]. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-251-927-6>

Ympäristöministeriö, 1992. Arvokkaat maisema-alueet: maisema-aluetyöryhmän mietintö II [viitattu 24.3.2020]. Saatavissa: <http://hdl.handle.net/10138/29087>

LIITTEET

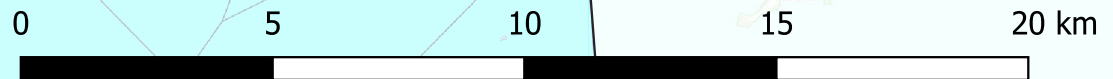
Liite 1. Karttaliitteet (4 sivua A3)

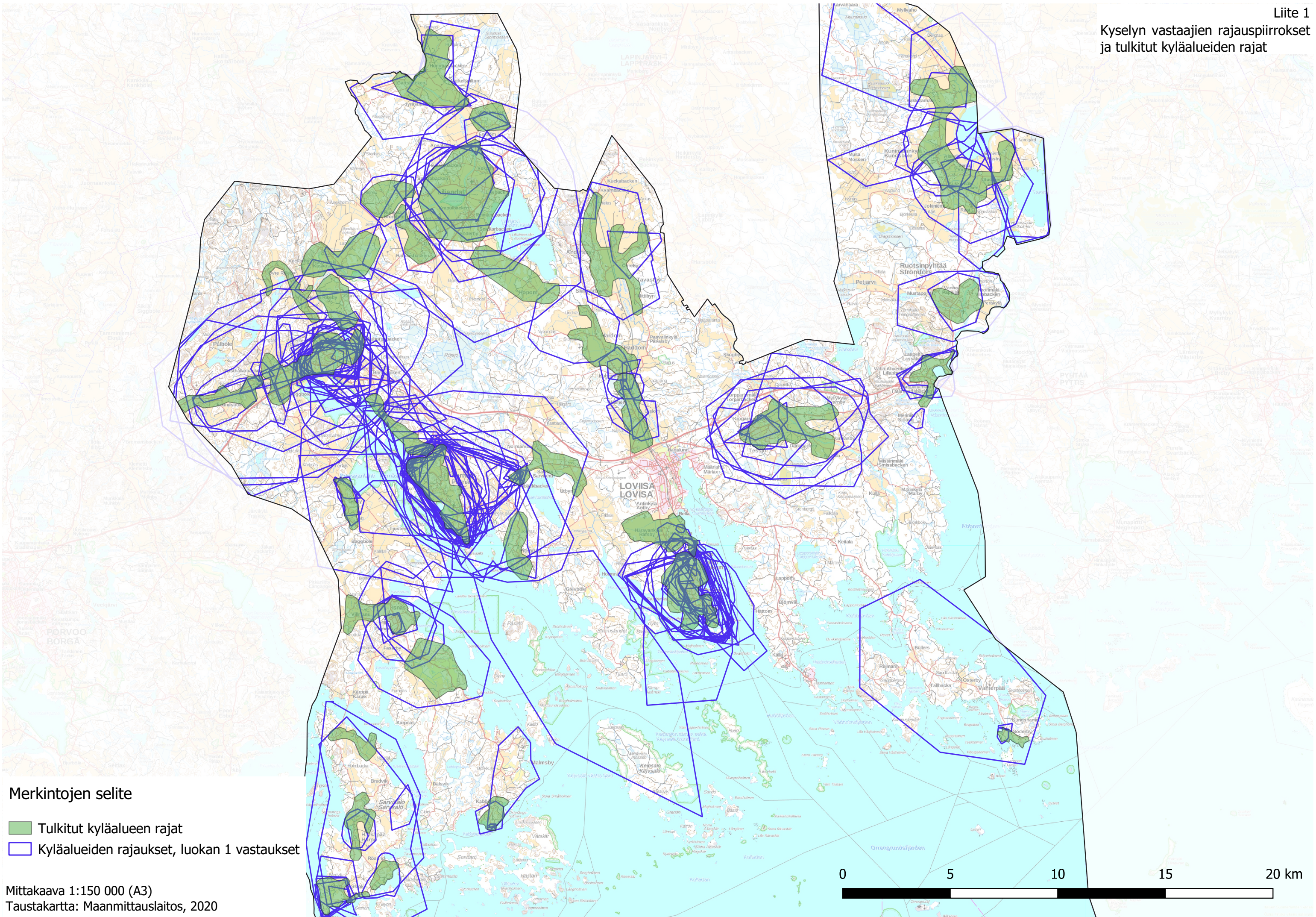
Merkintojen selite

 Tulkitut kyläalueiden rajat

Mittakaava 1:150 000 (A3)
Taustakartta: Maanmittauslaitos, 2020

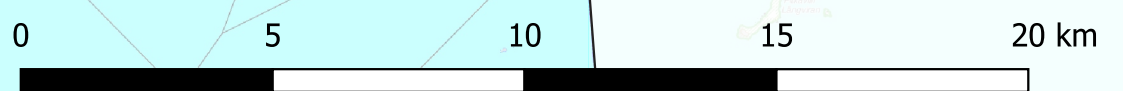
Kyselyn vastaajien rajauseriirrokset ja tulkitut kyläalueiden rajat

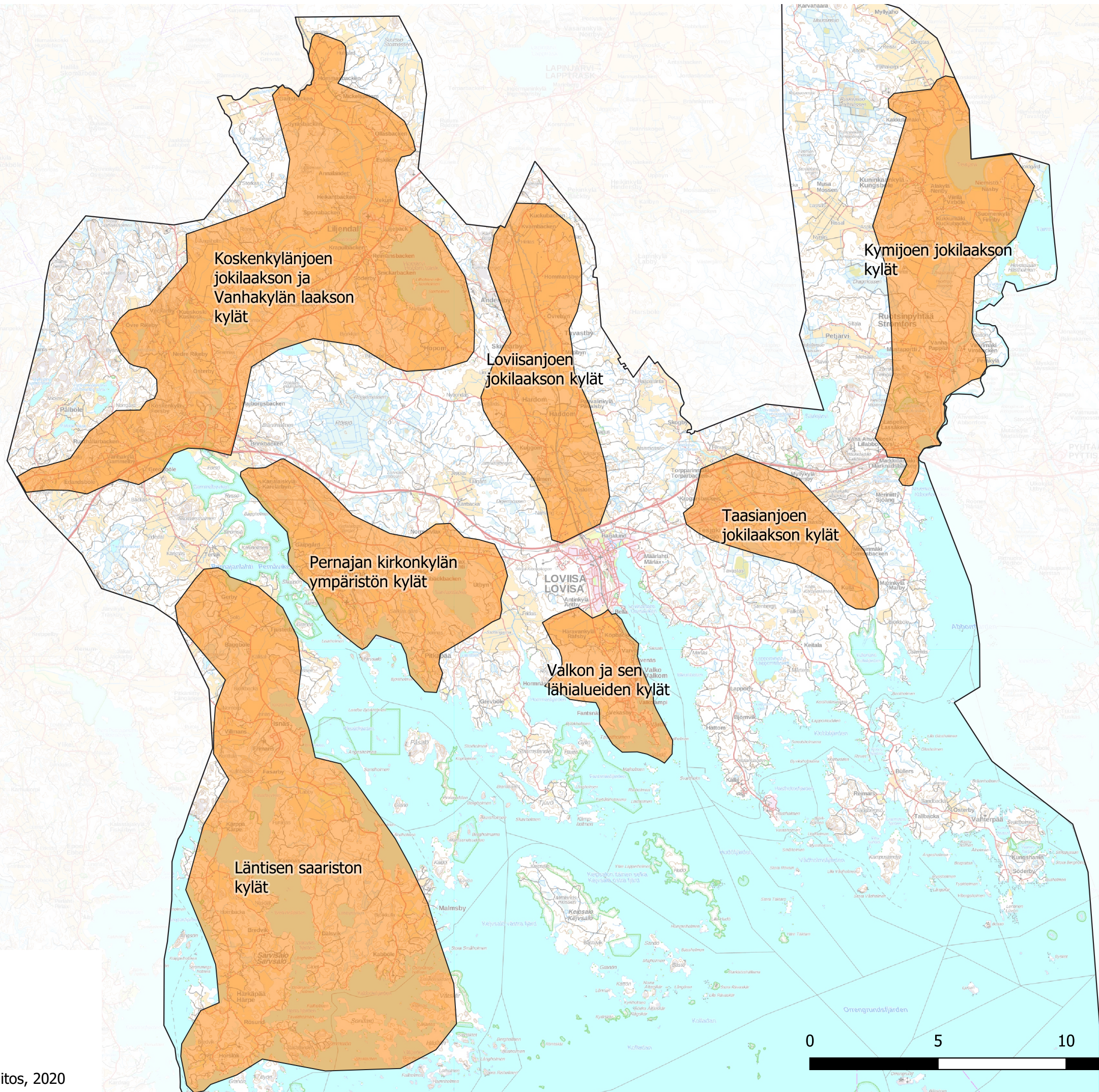

Merkintojen selite

- Tulkitut kyläalueiden rajat
- Kyläalueiden rajaukset, luokan 1 vastaukset

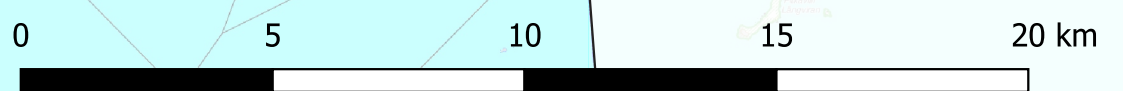
Mittakaava 1:150 000 (A3)
Taustakartta: Maanmittauslaitos, 2020

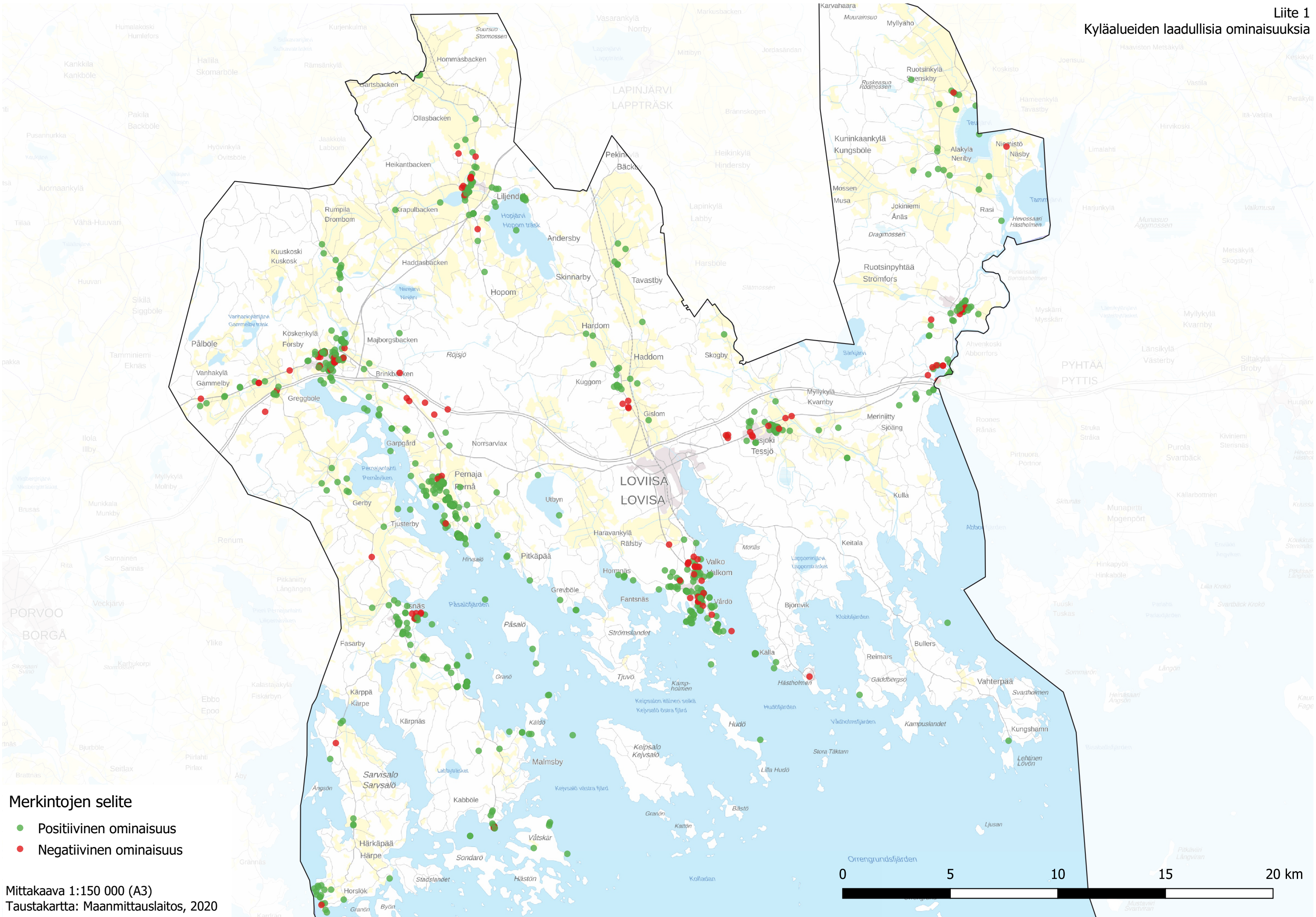

Merkintojen selite
Maisema-aluejako

Mittakaava 1:150 000 (A3)
Taustakartta: Maanmittauslaitos, 2020

Merkintojen selite

- Positiivinen ominaisuus
- Negatiivinen ominaisuus

Mittakaava 1:150 000 (A3)
 Taustakartta: Maanmittauslaitos, 2020

